

DIAVOLUL ȘI BUNUL DUMNEZEU

Piesa în trei acte și unsprezece tablouri

PERSONAJELE

în ordinea intrării în scenă:

Piesa **DIAVOLUL ȘI BUNUL DUMNEZEU**

a fost reprezentată pentru prima dată pe scena *Teatrului Antoine*, la 7 iunie 1951.

ARHIEPISCOPUL

SERVITORUL

COLONELUL LINEHART

HEINZ

SCHMIDT

NASTY

GERLACH

BANCHERUL

O FEMEIE

HEINRICH

PROFETUL

UN BURGHEZ

EPISCOPUL

UN OM DIN POPOR

HERMANN

GOETZ

CATHERINE

CĂPITANUL

FRANZ

KARL

UN MOȘNEAG

TETZEL

UN PREOT

LEPROSUL

HILDA

INSTRUCTOAREA

O FEMEIE TÎNĂRĂ

VRĂJITOAREA

Ofițeri, soldați, călugări, oameni din popor.

Actul întâi

TABLOUL I

La stîngă, între pămînt și cer, o sală din Palatul Anhiiepiscopului; la dreapta, casa Episcopului și zidul de apărare prevăzut cu metereze.

Numai sala palatului e luminată deocamdată.

Restul scenei e cufundat în întuneric.

Scenă unică

ARHIEPISCOPUL (*la fereastră*): Oare-o să vie? Doamne, degetele supușilor mei mi-au tocit chipul de pe galbenii bătuți de mine, iar degetele tale strașnice mi-au tocit fața; nu mai sînt decît umbra unui arhiepiscop. De-ar fi ca seara acestei zile să-mi aducă știrea înfrîngerii mele, o să ajung străveziu, atît voi fi de tocit; și ce-ai să faci, Doamne, cu un slujitor străveziu? (*Intră servitorul.*) Colonelul Linehart?

SERVITORUL: Nu. E bancherul Foucre. Vă roagă...

ARHIEPISCOPUL: O clipă. (*Pauză.*) Ce tot face Linehart? De ce n-o fi sosit cu vești proaspete? (*Pauză.*)

Se vorbește de bătălie pe la bucătării?

SERVITORUL: Numai despre asta se vorbește, Monsenior.

ARHIEPISCOPUL: Ce spun oamenii?

SERVITORUL: Că încăierarea a pornit de minune, Conrad e încolțit între fluviu și munte, că...

zuo T jean-raui oarire

ARHIEPISCOPUL: Știu, știu. Dar cînd te bați, poți fi și bătut.

SERVITORUL: Monsenior...

ARHIEPISCOPUL: Pleacă. (*Servitorul iese.*) De ce-ai îngăduit-o, Doamne? Dușmanul mi-a cotropit pămînturile și bunul meu oraș Worms s-a răsculat împotriva mea. în timp ce mă luptam cu Conrad, mi-a dat o lovitură de pumnal pe la spate. Nu știam, Doamne, că m-ai ales pentru lucruri atît de mari: va trebui oare să umblu cerșind din ușa în ușa, orb, călăuzit de un copil? Bineînțeles, sînt la ordinele tale, dacă ții

într-adevăr să se facă voia ta. Dar ține seamă, rogu-te, că nu mai am douăzeci de ani și că n-am avut niciodată vocație de martir.

Se aud în depărtare strigăte de „Victorie! Victorie!”

Strigătele se apropie. Arhiepiscopul trage cu urechea și-și apasă nuna pe inimă.

SERVITORUL (*intîind*): Victorie! Victorie! A noastră e victoria, Monsenior. Iată-l pe colonelul Linehart.

COLONELUL (*intrînd*): Victorie, Monsenior. Victorie totală, în toată regula. Un model de bătălie, o zi istorică: dușmanul pierde șase mii de oameni — căsăpiți sau înecați —, restul fuge în dezordine.

i

ARHIEPISCOPUL: Mulțumescu-ți tie, Doamne. Și Conrad?

COLONELUL: E printre morți.

ARHIEPISCOPUL: Doamne, mulțumescu-ți. (*Pauză.*) Dacă a murit, îl iert. (*Către Linehart.*) Pe tine te binecuvîntez. Du-te și răspîndește știrea.

COLONELUL (*rectificîndu-și poziția*): Puțin timp după răsăritul soarelui, am zărit un nor de praf...

ARHIEPISCOPUL (*întrerupîndu-l*): Nu, nu! Fără amănunte'. Fără nici un amănunt. O victorie povestită în amănunt, nu mai știi cum s-o deosebești de-o înfrîngere. Dar barem e într-adevăr o victorie?

COLONELUL: O minune de victorie: eleganța însăși.

ARHIEPISCOPUL: Du-te. Am să mă rog acum. (*Colonelul iese. Arhiepiscopul începe să danseze.*) Am cîștigat! Am

cîștigat! (*Mîna pe inimă.*) Au! (*Se așază în genunchi pe scăunelul pentru rugăciune.*) Hai să ne rugăm.

O parte a scenei se luminează în dreapta; se văd meterezele, drumul patrulilor de pază. Heinz și Schmidt stau aplecați peste creneluri.

HEINZ: Nu e cu puțință... nu e cu puțință: Dumnezeu n-a îngăduit să se întîmple.

SCHMIDT: Așteaptă, o să înceapă iar. Uită-te. Unu-doi-trei... trei... și unu-doi-trei-patru-cinci...

NASTY (*apare pe zidul de apărare*): Ei, ce-i cu voi?

SCHMIDT: Nasty! Știrile sînt foarte proaste.

NASTY: Știrile nu sînt niciodată proaste pentru cel pe care Dumnezeu l-a ales.

HEINZ: De mai bine de o oră ne uităm la focurile ce le aprind ca să ne dea de veste. Din minut în minut se repetă aceleași semnale. Ia, uită-te! Un-doi-trei și cinci. (*Îi arată muntele.*) Arhiepiscopul a cîștigat bătălia.

NASTY: Știu.

SCHMIDT: N-avem nici o nădejde de scăpare. Stăm în Worms ca-ntr-o capcană, fără aliați, fără provizii. Ne spuneai că Goetz o să se lase păgubaș, că pînă la urmă asediul va fi ridicat, iar Conrad o să-l strivească pe Arhiepiscop. Ei, vezi, de murit a murit Conrad, și oastea Arhiepiscopului o să se unească cu oastea lui Goetz în fața zidurilor noastre și n-o să ne mai rămînă decît să murim.

GERLACH (*intră în fugă*): Conrad a fost bătut. Primarele și consilierii orășenești s-au întrunit în Palatul Primăriei și țin sfat.

SCHMIDT: Te cred! Își bat capul cum să se predea.

NASTY: V-ați păstrat credința, fraților?

TOTI: Da, Nasty, da.

NASTY: Atunci, nu vă fie teamă. Înfrîngerea lui Conrad e un semn.

SCHMIDT: Un semn?

NASTY: Un semn pe care mi-l dă Dumnezeu. Du-te, Gerlach, aleargă pînă la Palatul Primăriei și caută să afli ce-a hotărît consiliul.

Zidul de apărare dispare în noapte.

ARHIEPISCOPUL (*ridicîndu-se în picioare*): Hei! (*Servitorul intră.*) Poftește-l pe bancher! (*Bancherul intră.*) Stai jos, bancherule. Ești plin de noroi: de unde vii?

BANCHERUL: Am călătorit treizeci și șase de ore pentru a vă împiedica să săvîrșiți o faptă nesăbuită.

ARHIEPISCOPUL: Nesăbuită?

BANCHERUL: Sînteți pe cale să tăiați o găină care vă ouă în fiecare an cîte un ou de aur.

ARHIEPISCOPUL: Despre ce vorbești?

BANCHERUL: Despre orașul sfinției-voastre, Worms. Am auzit că-l împresurați. Dacă cetele sfinției-voastre îl fac praf, vă ruinați și mă ruinați și pe mine. Mai sînteți oare la vîrsta la care să faceți pe căpitanul de oștire?

ARHIEPISCOPUL: Nu eu l-am provocat pe Conrad.

BANCHERUL: Nu l-ați provocat, nu zic nu. Dar cine mă încredințează că nu l-ați provocat să vă provoace?

ARHIEPISCOPUL: Era vasalul meu și era dator să-mi dea ascultare. Dar Diavolul i-a suflat la ureche să-

și aște cavalerii la răzvrătire și să li se pună în frunte.

BANCHERUL: De ce nu i-ați dat ce voia pînă a nu se supăra?

ARHIEPISCOPUL: Voia tot.

BANCHERUL: Bine, să-l lăsăm pe Conrad. Desigur, el e agresorul, de vreme ce e învins. Dar orașul sfinției-voastre, Worms...

ARHIEPISCOPUL: Worms, giuvaerul meu, Worms, dragostea mea, Worms, ingratur, s-a răsculat împotriva mea chiar din ziua în care Conrad a călcat granița.

BANCHERUL: E o vină mare. Dar trei sferturi din veniturile sfinției-voastre provin din Worms. Cine-o să plătească dările, cine-o să-mi dea înapoi banii împrumutați dacă vă ucideți cetățenii ca un bătrîn Tiberiu?

ARHIEPISCOPUL: Mi-au batjocorit preoții și i-au silit să se închidă în mănăstiri, mi l-au acoperit de injurii pe episcop și l-au oprit să iasă din episcopie.

BANCHERUL: Copilării! Nu s-ar fi bătut niciodată dacă nu i-ați fi silit. Violența e bună numai pentru cine n-are ce pierde.

ARHIEPISCOPUL: Și tu - ce vrei?

BANCHERUL: Iertare pentru ei. Să plătească o amendă pe cinste, și gata: să nu mai vorbim de asta.

ARHIEPISCOPUL: Vai, vai!

BANCHERUL: De ce vai?

ARHIEPISCOPUL: Țin la Worms, bancherule; l-aș ierta cu dragă inimă chiar și fără pedeapsă în bani.

BANCHERUL: Păi atunci?

ARHIEPISCOPUL: Nu eu îl împresor.

BANCHERUL: Dar cine?

ARHIEPISCOPUL: Goetz.

BANCHERUL: Cine e acest Goetz? Fratele lui Conrad?

ARHIEPISCOPUL: Da. Cel mai bun căpitan de oști din toată Germania.

BANCHERUL: Ce caută sub zidurile cetății sfinției-voastre? Nu e un dușman?

ARHIEPISCOPUL: Să spun drept, nu prea știu ce este. A fost întîi aliatul lui Conrad și dușmanul meu; după aceea, aliatul meu și dușmanul lui Conrad; iar acum... e cam schimbăcios din fire, ca să nu zic mai rău.

BANCHERUL: La ce bun niște aliați atît de îndoielnici?

ARHIEPISCOPUL: Aveam de ales? Conrad și cu el au năvălit împreună în ținutul meu. Din fericire, am aflat că dezbinarea s-a strecurat între ei, așa că i-am făgăduit lui Goetz, în taină, pămînturile fratelui său, de se va uni cu noi. Dacă nu l-aș fi despărțit de Conrad, de mult aș fi pierdut războiul.

BANCHERUL: Așadar, a trecut cu trupele de partea sfinției-voastre. Pe urmă?

ARHIEPISCOPUL: I-am încredințat paza domeniilor din spatele cîmpurilor de bătălie. De bună seamă s-a plictisit; se vede că nu-i place viața de garnizoană: într-o bună zi și-a

condus oștirea în fața zidurilor de apărare ale orașului și a

început asediul fără să-l rog eu. BANCHERUL: Porunciți-i... (*Arhiepiscopul zîmbește trist și dă din umeri.*) Nu vă ascultă?

ARHIEPISCOPUL: Unde-ai auzit dumneata ca un general în

plină campanie să asculte de un șef de stat? BANCHERUL: Prin urmare, sînteți în mîrnilor lui?

ARHIEPISCOPUL: Da.

Se luminează zidul de apărare.

GERLACH (*intrînd*): Consiliul a hotărît să trimită soli care să

mijlocească învoiala cu Goetz. HEINZ: Ei, poftim! (*Pauză.*) Mișei!

GERLACH: Singura noastră scăpare

ar fi ca Goetz să pună

condiții prea grele ca să cadă la îndoială. Dacă e așa cum se

spune, nu va voi să primească nici măcar capitularea

necondiționată.

BANCHERUL: Poate că va cruța bunurile. ARHIEPISCOPUL: Nici măcar viețile omenesți, mi-e teamă.

SCHMIDT (*către Gerlach*): Dar de ce? De ce? ARHIEPISCOPUL: E un nelegiuit și încă de soiul cel mai rău:

prin mamă. Îi place să facă numai rău. GERLACH: E un nemernic, un bastard: îi place să facă rău.

Dacă vrea să prade Wormsul, va trebui ca cetățenii să se

apere cu ghearele și cu dinții. SCHMIDT: Dacă are de gînd să radă orașul de pe fața pămîntu-

lui, n-o să aibă naivitatea s-o spună. O să ceară să-l lase să

între, făgăduind că nu se va atinge de nimic. BANCHERUL (*indignat*): Orașul îmi datorează treizeci de mii

de galbeni: trebuie să stăvilim numaidecît ce se pregătește.

Dați ordin să pornească trupele împotriva lui Goetz. ARHIEPISCOPUL (*copleșit*): Mi-e teamă să nu mi le bată.

Sala din Arhiepiscopie dispare în beznă. HEINZ (către Nasty): Ei? Sîntem într-adevăr pierduți?

NASTY: Dumnezeu e cu noi, fraților: nu putem fi înfrinți. Noaptea asta o să ies din Worms și o să încerc să mă strecor prin tabără ca să ajung la Waldorf; o săptămînă va ajunge ca să adun zece mii de țărani înarmați.

SCHMIDT: Cum am putea ține piept o săptămînă? Nu vedeți că sînt în stare să-i deschidă porțile încă din seara asta?

NASTY: Trebuie să-i împiedicăm să le deschidă.

HEINZ: Vrei să pui mîna pe putere?

NASTY: Nu. Situația e prea nesigură.

HEINZ: Și-â atunci?

NASTY: Trebuie să-i compromitem pe orășeni în așa fel încît să se teamă că vor plăti cu capul.

TOȚI: Cum?

NASTY: Printr-un mâcel. *(Scena se luminează la piciorul zidului de apărare. O femeie stă cu ochii pironiți în gol, rezemată de scara care duce sus, la metereze. Are treizeci și cinci de ani, e îmbrăcată în zdrențe. Trece un preot cu ochii în breviar.)* ...Cine e preotul asta? De ce n-o fi închis împreună cu ceilalți?

HEINZ: Nu-l recunoști?

NASTY: A! E Heinrich. Cum s-a schimbat. N-are a face, ar fi trebuit să-l închidă.

HEINZ: Săracii țin la el fiindcă trăiește ca și ei; nu l-au închis ca să nu-i nemulțumească pe săraci.

NASTY: Dar e cel mai periculos dintre toți.

FEMEIA *(zărindu-l pe preot)*: Părinte, părinte! *(Preotul fuge. Ea strigă.)* Încotro te grăbești așa de tare?

HEINRICH *(oprindu-se)*: Nu mai am nimic! Nimic! Nimic! Am dat tot.

FEMEIA: Nu-i un motiv s-o rupi la fugă cînd te striga cineva.

HEINRICH *(întorcîndu-se spre ea, obosit)*: Ți-e foame?

FEMEIA: Nu.

HEINRICH: Atunci, ce vrei?

FEMEIA: Vreau să mă lămurești.

HEINRICH *(vehement)*: Nu pot să lămuresc nimic.

FEMEIA: Nici nu știi despre ce vreau să vorbesc.

HEINRICH: Ei bine, hai! Dar repede. în legătură cu ce să te lămuresc?

FEMEIA: De ce-a murit copilul? HEINRICH: Care copil? FEMEIA *(rizînd puțin)*: Al meu. Păi bine, părinte, doar ieri l-ai

înmormîntat: avea trei ani și a murit de foame. HEINRICH: Sînt obosit, surioară, și nu te mai recunosc. Vă văd

pe toate cu același chip și cu aceiași ochi. FEMEIA: De ce-a murit? HEINRICH: Nu știu. FEMEIA: Ești preot, totuși. HEINRICH: Da, sînt. FEMEIA: Atunci, cine o să mă lămurească dacă tu nu poți?

(Pauză.) Dacă mi-aș da drumul și aș muri acum, ar fi păcat? HEINRICH *(cu convingere)*: Da. Mare păcat.

FEMEIA: Așa mă gîndeam și eu. Și totuși, tare-mi vine s-o fac.

Vezi bine că trebuie să mă lămurești.

Tăcere. Heinrich își trece nuna peste frunte și face un efort violent.

HEINRICH: Nimic nu se întîmplă fără voia lui Dumnezeu, iar Dumnezeu este bunătatea însăși; deci, orice se întîmplă e lucrul cel mai bun.

FEMEIA: Nu înțeleg.

HEINRICH: Dumnezeu știe mai multe decît tine: ceea ce ție ți se pare un rău, în ochii lui este un bine, pentru că i-a cîntărit toate urmările.

FEMEIA: Tu poți să înțelegi asta?

HEINRICH: Nu! Nu! Nu înțeleg! Nu înțeleg nimic! Nu pot și nu vreau să înțeleg. Trebuie să crezi! Să crezi! Să crezi!

FEMEIA *(cu un rîs scurt)*: Spui că trebuie să crezi și nu pari deloc să crezi în ceea ce spui.

HEINRICH: Ceea ce spun, surioară, am repetat-o de-atîtea ori de trei luni încoace, încît nu mai știu dacă o spun din convingere sau din obișnuință. Dar asta să nu te înșele: cred, cred din toate puterile mele și din toată inima mea. Dumnezeule,

îmi ești martor că nici o clipă îndoiala nu mi-a tulburat inima. *(Pauză.)* Femeie, copilul tău e în cer și-l vei regăsi acolo. *(Heinrich îngenunchează.)*

FEMEIA: Da, părinte, sigur. Dar copilul... asta-i altceva. Și apoi, sînt așa de obosită că nu voi mai avea niciodată destulă putere ca să mă bucur. Nici chiar acolo sus.

HEINRICH: Surioară, iartă-mă.

FEMEIA: De ce te-aș ierta, bunule părinte? Tu nu mi-ai făcut nimic.

HEINRICH: Iartă-mă. Iartă-i în persoana mea pe toți preoții, pe cei care sînt bogați ca și pe cei care sînt săraci.

FEMEIA (*amuzată*): Te iert cu dragă inimă. Ți face plăcere?

HEINRICH: Da. Acuma, surioară, ne vom ruga împreună Domnului; să ne rugăm să ne redea nădejdea. *În timpul ultimelor replici, Nasty coboară încet treptele zidului de apărare.*

FEMEIA (*zărindu-l pe Nasty, se întrerupe cu bucurie*): Nasty! Nasty!

NASTY: Ce vrei?

FEMEIA: Brutarule, copilul meu a murit. Tu trebuie să știi pentru ce, tu care le știi pe toate.

NASTY: Da, știu.

HEINRICH: Nasty, îndură-te și taci. Vai de cel care e prilej de poticnire pentru aproapele său.

NASTY: A murit pentru că burghezii bogați ai orașului nostru s-au răsculat împotriva Arhiepiscopului, seniorul lor foarte bogat. Când bogații se războiesc între ei, mor săracii.

FEMEIA: Oare Dumnezeu le-a îngăduit să poarte acest război?

NASTY: Dumnezeu a oprit cu strășnicie să-l poarte.

FEMEIA: Uite, așa spune că nimic nu se întâmplă fără voia lui.

NASTY: Nimic, afară de răul care se naște din răutatea oamenilor.

HEINRICH: Minți, brutarule, amesteci adevărul cu minciuna în așa fel încât să înșeli sufletele.

NASTY: Ai să pretinzi că Dumnezeu îngăduie atîta doliu și atîta suferință zadarnică? Eu, unul, zic că nu e vinovat de ele.

Heinrich tace.

FEMEIA: Va să zică, Dumnezeu nu voia să-mi moară copilul?

NASTY: Dacă ar fi vrut să moară, i-ar mai fi dat viață?

FEMEIA (*cu ușurare*): Prefer așa. (*Către preot.*) Vezi, așa mai înțeleg. Atunci, e trist bunul Dumnezeu cînd vede că mă doare?

NASTY: E întristat de moarte.

FEMEIA: Și nu poate să facă nimic pentru mine?

NASTY: Ba da, cum să nu. O să-ți redea copilul.

FEMEIA (*deceționată*): Da. Știu! În cer.

NASTY: Nu în cer, pe pămînt.

FEMEIA (*mirată*): Pe pămînt?

NASTY: trebuie să treci înfii prin urechile acului și să rabzi șapte ani de nenorociri, și apoi va începe împărăția lui Dumnezeu pe pămînt: morții ne vor fi dați înapoi, toată lumea o sa iubească pe toată lumea și nimeni nu va mai fi flămînd.

FEMEIA: De ce trebuie să așteptăm șapte ani?

NASTY: Pentru că ne trebuie șapte ani de lupte ca să scăpăm de cei răi.

FEMEIA: O să fie mult de lucru.

NASTY: Tocmai de aceea Domnul are nevoie de ajutorul tău.

FEMEIA: Domnul atotputernic are nevoie de ajutorul meu, al meu?

NASTY: Da, surioară. Timp de șapte ani, duhul răului va mai domni pe pămînt; dar dacă fiecare dintre noi luptă cu nădejde, cu toții ne vom mîntui pe noi înșine și pe Dumnezeu o dată cu noi. Mă crezi?

FEMEIA (*ridicîndu-se*): Da, Nasty, te cred.

NASTY: Fiul tău nu este în cer, femeie, e în pîntecul tău, și-l vei purta timp de șapte ani, iar după ce vor fi trecut, va umbla alături de tine, își va pune mîna în mîna ta și-l vei fi născut a doua oară.

FEMEIA: Te cred, Nasty, te cred. (*Iese.*)

HEINRICH: O împingi spre pierzanie.

NASTY: Dacă ești încredințat, de ce nu m-ai întrerupt?

HEINRICH: Ah, pentru că părea mai puțin nefericită. (*Nasty dă din umeri și iese.*) Doamne, n-am avut curajul să-i închid gura; am păcătuit. Dar cred, Doamne, cred în atotputernicia ta, cred în sfînta ta biserică, a noastră mamă, trup sacru al lui Iisus, al cărui mădular sînt; cred că toate se întâmplă prin voia ta, chiar și moartea unui copil, și că toate sînt bune. Cred, pentru că este absurd! Absurd! Absurd! *Toată scena s-a luminat. Orașenii și soțiile lor stau adunați în jurul Palatului Episcopiei și așteaptă.*

MULȚIMEA: - S-a mai aflat ceva?

- Nici o știre...

- Ce facem aici?

- Așteptăm...

- Ce așteptăm?

- Nimic... -Ați văzut?...

- Spre dreapta. -Da.

- Ce mutre fioroase.

- Cînd răscolești apa, se ridică nămolul.

- Nu mai ești la tine acasă pe străzile orașului.

- Trebuie să isprăvim războiul, să-i punem capăt repede. Altfel

o să fie vai de noi.

- Aș vrea să-l văd pe Episcop, aș vrea să-l văd pe Episcop.

- N-o să se arate. E prea miniat...

- Cine?... Cine?...

- Episcopul.

- De când e închis aici, poți să-l zărești câteodată la fereastră, ridică perdeaua și se uită afară.

- Nu pare a fi pornit pe blindețe.

- Ce vreți să vă spună Episcopul?

- Poate că a primit vreo veste.

Murmure.

VOCI DIN MULȚIME: Preasfinte, preasfinte, arată-te!

— Sfătuiește-ne.

— Ce-o să se mai întâmple?... O VOCE: E sfârșitul lumii.

Un om iese din mulțime, se repede pînă la fațada Episcopiei și se sprijină cu spatele de perete. Heinrich se depărtează de el și se alătură mulțimii.

PROFETUL: Lumea se duce pe copcă! Pe copcă! Să ne biciuim hoiturile! Loviți, loviți, loviți. Dumnezeu e aici.

Strigăte și început de panică.

UN BURGHEZ: Stați, stați. Potoliți-vă! E numai un proroc. MULȚIMEA: încă unul? Ajunge! Să tacă. Răsar ca ciupercile.

Ce folos că ne-am închis popii. PROFETUL: Pământul scoate miresme. Soarele s-a plîns bunului Dumnezeu. Doamne! vreau să mă sting. M-am săturat de-atîta putregai. Cu cît îl încălzesc, cu atîta pute mai rău. îmi murdărește vîrfurile razelor. Vai mie, zice soarele. Frumosul meu păr de aur atîrnă în balegă.

UN BURGHEZ (lovindu-l): Gura!

Profetul cade, se pomenește șezînd pe jos.

Fereastra Episcopiei se deschide. Episcopul apare pe balcon în mare ținută.

MULȚIMEA: Episcopul!

EPISCOPUL: Unde sînt armatele lui Conrad? Unde sînt cavalerii? Unde este legiunea îngerilor care trebuia să risipească oastea dușmană? Sînteți singuri, fără de prieteni, fără de nădejde și blestemați. Haide, cetățeni ai orașului Worms, răspundeți; dacă e plăcut în ochii lui Dumnezeu să-i închizi slujitorii, atunci Domnul de ce v-a părăsit? (*Gemete în mulțime.*) Răspundeți!

HEINRICH: Nu le răpiți curajul.

EPISCOPUL: Cine vorbește?

HEINRICH: Eu, Heinrich, paroh la Saint-Gilhau.

EPISCOPUL: Înghite-ți limba, preot apostat. îndrăznești să-ți privești episcopul în față?

HEINRICH: Dacă v-au greșit cu ceva, Monsenior, iertați-le greșeala așa cum vă iert eu aceste ocări.

EPISCOPUL: Iuda! Iuda Iscariotul! Du-te de te spînzură.

HEINRICH: Nu sînt Iuda.

EPISCOPUL: Atunci, ce cauți în mijlocul lor? De ce îi sprijini? De ce nu ești închis laolaltă cu noi?

HEINRICH: M-au lăsat în libertate pentru că știu cît îi iubesc. Și nu m-am alăturat de bunăvoie celorlalți preoți, ca să mai fie cineva care să slujească altarul și să împartă sfintele taine în acest oraș pierdut. Fără mine, Biserica ar fi absentă, Wormsul ar fi lăsat fără apărare, pradă ereziei, și oamenii ar muri ca niște cîini... Monsenior, nu le răpiți curajul!

EPISCOPUL: Cine te-a hrănit? Cine te-a crescut? Cine te-a învățat să citești? Cine ți-a dat cunoștințele pe care le ai? Cine te-a făcut preot?

HEINRICH: Biserica. Preasfînta noastră mamă.

EPISCOPUL: îi datorezi totul. Ești al Bisericii în primul rînd.

HEINRICH: Sînt al Bisericii în primul rînd, dar sînt fratele lor.

EPISCOPUL (*cu tărie*): Al Bisericii în primul rînd.

HEINRICH: Da. Al Bisericii în primul rînd, dar...

EPISCOPUL: Am să vorbesc către oamenii aceștia. Dacă stăruie cu îndărătnicie în greșelile lor și dacă vor să rămînă și mai departe răzvrătiți, îți poruncesc să te alături slujitorilor Bisericii, adevăraților tăi frați, și să te închizi cu ei la Mănăstirea Minimilor sau la Seminar. Vei asculta de episcopul tău? UN OM DIN

POPOR: Nu ne părăsi, Heinrich, tu ești preotul

săracilor, ești al nostru.

HEINRICH (*copleșit, dar cu vocea fermă*): Sînt al Bisericii în primul rînd: Monsenior, vă voi da ascultare.

EPISCOPUL: Locuitori ai orașului Worms, uitați-vă bine la orașul vostru alb și bine populat, priviți-l pentru ultima oară: va deveni lăcașul spurcat al foametei și al ciumei; iar la urmă, săracii și bogații se vor măcelări între ei. Când soldații lui Goetz vor pătrunde în oraș, nu vor găsi decât leșuri și dărîmături. (Pauză.) Eu pot să vă izbăvesc, dâr trebuie să știți să mă înduioșați.

VOCILE: Izbăvește-ne, Monseniore. Izbăvește-ne!

EPISCOPUL: în genunchi, burghezi îngîmfați, și cereți iertare lui Dumnezeu! (*Burghezii îngenunchează unul după altul. Oamenii din popor rămîn în picioare.*) Heinrich! N-ai de gînd să îngenunchezi? (*Heinrich îngenunchează.*) Doamne, Dumnezeule, iartă-ne nouă greșelile noastre și potolește mînia Arhiepiscopului. Spuneți și voi așa.

MULȚIMEA: Doamne, Dumnezeule, iartă-ne nouă greșelile noastre și potolește mînia Arhiepiscopului.

EPISCOPUL: Amin! Sculați-vă. (Pauză.) Veți slobozi întîi preoții și călugării, apoi veți deschide porțile orașului: veți îngenunchea în piața din fața catedralei și veți aștepta pocăiți. Noi, între timp, vom ieși în procesiune în întîmpinarea lui Goetz ca să-l înduplecăm să vă cruțe.

UN BURGHEZ: Și dacă nu vrea să audă?

EPISCOPUL: Mai presus de Goetz este Arhiepiscopul. E părintele nostru al tuturor. Judecata lui va fi părintească.

De cîtă va vreme, Nasty a apărut pe zidul de apărare. Ascultă în tăcere. Apoi, după ultima replică, coboară două trepte.

NASTY: Goetz nu e al Arhiepiscopului. Goetz aparține Diavolului. I-a jurat credință lui Conrad, propriul său frate, și totuși l-a vîndut. Dacă vă făgăduiește azi că vă lasă nevătămați, o să fiți atît de proști să-l credeți pe cuvînt?

EPISCOPUL: Tu, colo, sus, oricine ai fi, îți poruncesc...

NASTY: Cine ești tu ca să-mi poruncești? Și voi, de ce-ați fi nevoiți să-i dați ascultare? N-aveți de primit porunci de la nimeni, afară de căpeteniile pe care vi le-ați ales.

EPISCOPUL: Dar pe tine, mă rog, cine te-a ales, mînjitule?

NASTY: Săracii. (*Către ceilalți.*) Ostașii sînt cu noi; am pus oameni de pază la porțile orașului. De va avea cineva de gînd să le deschidă, la moarte cu el.

EPISCOPUL: Curaj, nenorocitul, du-i la pieire. Aveau o singură cale de scăpare și acum le-ai răpit-o.

NASTY: Dacă n-ar mai fi nici o nădejde, aș fi primul care v-aș sfătui să vă predați. Dar cine îndrăznește să pretindă că Dumnezeu ne-a părăsit? Au făcut ce-au putut ca să vă îndoii de îngeri. Fraților, îngerii sînt aici. Nu, nu ridicați ochii, cerul e gol. îngerii sînt la lucru pe pămînt; se înverșunează împotriva taberei dușmane.

UN BURGHEZ: Care îngeri?

NASTY: Îngerul holerei și îngerul ciumei; îngerul foametei și al deznădejdiei. Țineți-vă tari: orașul nu poate fi luat cu asalt. Dumnezeu ne ajută. Vor ridica asediul.

EPISCOPUL: Locuitori ai orașului Worms, cei ce vor asculta de acest ereziarh vor cunoaște iadul; mă pun chezaș cu partea mea de rai.

NASTY: Partea ta de rai, Dumnezeu de mult a dat-o cîinilor.

EPISCOPUL: Iar pe-a ta, firește, ți-a pus-o deoparte și ți-o păstrează caldă, așteptînd să vii să ți-o iei! În clipa asta se bucură auzindu-te cum îi jignești preotul.

NASTY: Cine te-a făcut preot?

EPISCOPUL: Sfînta Biserică.

NASTY: Biserica ta e o curvă: își vinde favorurile bogaților. Tu, să mă spovedești? Tu, să-mi ierți păcatele? Sufletul tău e plin de pecingine, Dumnezeu scrișnește din dinți cînd îl vede. Fraților, nu-i nevoie de preoți: toți oamenii pot boteza, toți oamenii pot ierta păcatele, toți oamenii sînt prooroci, ori Dumnezeu nu există.

EPISCOPUL: Huo! Huo! Huo! Anatemă!

Îi aruncă punga din chimir în față.

NASTY (*arătînd poarta palatului*): Poarta asta e mîncată de cari, s-ar dărîma de-am pune umărul și-am împinge doar o dată. (*Tăcere.*) Ce răbdurii sînteți, fraților. (Pauză. *Către oamenii din popor.*) Nu vedeți că s-au înțeles cu toții: Episcopul, Consiliul, bogații; vor să predea orașul pentru că li-e frică de voi. Și cine va plăti pentru toți dacă-l predau? Voi! Veșnic voi! Hai, sculați-vă, fraților! Trebuie să ucizi ca să cucerești cerul.

Murmur de voci printre oamenii din popor.

UN BURGHEZ (*către soția sa*): Vino! Hai să ne întoarcem

acasă. ALTUL (*către fiul său*): Repede! Să mergem să tragem

obloanele prăvăliei și să ne baricadăm în casă. EPISCOPUL: Dumnezeule, îmi ești martor c-am făcut tot ce-am

putut ca să salvez acest popor. Voi muri fără părere de rău,

în slava ta, căci știu acum că mînia ta se va abate asupra

Wormsului și-l va face una cu pământul. NASTY: Bătrânul ăsta vă mănâncă de vii. Cum se face că vocea-i e atât de plină? Fiindcă înfulecă zdravăn. Ia dați o raită prin hambarele lui: o să găsiți destule ca să hrănești un regiment timp de șase luni. EPISCOPUL (*cu voce tare*): Minți. Hambarele mi-s goale și o știi prea bine. NASTY: Duceți-vă, fraților. Duceți-vă și vedeți. O să-l credeți pe cuvânt?

Burghezii se retrag în grabă. Numai oamenii din popor rămân cu Nasty.

HEINRICH (*apropiindu-se de Nasty*): Nasty!

NASTY: Tu ce vrei?

HEINRICH: Știi bine că hambarele-i sînt goale. Știi că abia mănâncă, și că-și dă partea lui săracilor. NASTY: Ești alături de noi sau împotriva noastră? HEINRICH: Sînt alături de voi cînd suferiți, împotriva voastră cînd vreți să vărsați sîngele Bisericii. NASTY: Ești pentru noi cînd ne omoară mișelește, și împotriva noastră cînd îndrăznim să ne apărăm.

HEINRICH: Sînt față bisericească, Nasty. NASTY: Spargeți poarta!

Oamenii se năpustesc asupra porții. Episcopul se roagă fără glas, în picioare.

HEINRICH (*aruncîndu-se în fața porții*): Va trebui să mă omorîți... UN OM DIN POPOR: Să te omorîm? Dar de ce?

Oamenii îl Io vese pe Heinrich și-l doboară la pămînt.

HEINRICH: M-ați lovit! Vă iubeam mai mult decît îmi iubesc sufletul, m-ați lovit! (*Se ridică de jos și se îndreaptă spre Nasty.*) Nu pe Episcop, Nasty, nu pe Episcop! Pe mine, dacă vrei, dar nu pe Episcop.

NASTY: De ce nu? E dintre cei care înfometează poporul. HEINRICH: Știi bine că nu! Știi bine. Dacă vrei să-ți scapi frații

de asuprire și minciună, de ce începi prin a-i minți? NASTY: Eu nu mint niciodată. HEINRICH: Minți: nu sînt bucate în hambarele lui. NASTY: Ce-mi pasă? Este aur și sînt giuvaeruri în bisericile lui.

Toți cei care au murit de foame la picioarele Cristoșilor lui de marmură și ale Fecioarelor lui de fildeș, eu zic că el le-a pricinuit moartea. HEINRICH: Nu e același lucru. Poate că nu ticluiești minciuni, dar nu spui adevărul. NASTY: Nu spun adevărul tău. îl spun pe-al nostru. Și dacă

Dumnezeu îi iubește pe săraci, adevărul nostru o să și-l însușească în ziua Judecății. HEINRICH: Dac-o fi așa, lasă în seama lui să-l judece pe Episcop. Dar nu vărsa sîngele Bisericii. NASTY: Nu cunosc decît o singură Biserică: obștea oamenilor.

HEINRICH: Dar atunci a tuturor oamenilor: a tuturor creștinilor legați prin dragoste. Tu, în schimb, pornești întemeierea obștii tale printr-un masacru.

NASTY: N-a venit încă vremea dragostei. Dreptul de-a ne iubi îl vom cumpăra vărsînd sînge.

HEINRICH: Dumnezeu nu îngăduie violență; o privește cu scîrbă și întristare.

NASTY: Dar iadul? Crezi că osîndiților nu li se face violență?

HEINRICH: Dumnezeu a zis: Cel ce scoate sabia...

NASTY: De sabie va pieri... Ei, bine, da, vom pieri de sabie. Toți. Dar fiii noștri vor apuca să vadă împărăția sa pe pămînt. Hai, pleacă. Nici tu nu faci mai multe parale decît ceilalți.

HEINRICH: Nasty! Nasty! De ce nu mă iubești? Ce v-am făcut?

NASTY: Ne-ai făcut că ești popă, și că un popă rămîne popă orice-ar face.

HEINRICH: Sînt de-al vostru. Sărac și copil de om sărac.

NASTY: Ei bine, asta dovedește doar că ești un trădător, atîta tot.

HEINRICH (*strigînd*): Au spart poarta! (*Poarta a cedat într-adevăr și oamenii dau năvală în palat. Heinrich cade în genunchi.*) Dumnezeu, dacă mai îndrăgești oamenii, dacă nu ți s-a făcut silă de toți, împiedică această vărsare de sînge!

EPISCOPUL: N-am nevoie de rugăciunile tale, Heinrich! Pe voi toți care nu știți ce faceți, vă iert! Dar pe tine, preot apostat, te blestem.

HEINRICH: Oh!

EPISCOPUL: Aleluia! Aleluia! Aleluia!

Cîțiva oameni îl lovesc. Episcopul se prăbușește pe balcon.

NASTY (*către Schmidt*): Ei, acum, să mai încerce orașenii să predea orașul. UN OM DIN POPOR (*apărînd în poartă*): Nu erau bucate în hambare. NASTY: înseamnă că le-au ascuns în Mănăstirea Fraților

Minimi. OMUL (*strigînd*): Hai la Mănăstirea Minimilor! Hai spre mănăstire!

O mulțime de oameni ies în fugă.

OAMENI DIN POPOR: Hai la mănăstire! Hai la mănăstire! NASTY (către Schmidt): Lă noapte voi încerca să mă strecor printre liniile oștenilor.

Ies. Heinrich se ridică, se uită înjur. E singur cu Profetul. îl zărește pe Episcop, care-l privește, cu ochii larg deschiși.

HEINRICH (dă să intre în palat. Episcopul întinde brațul ca să-l oprească): N-am să intru. Lasă brațul în jos, lasă-l. Dacă n-ai murit încă de tot, încearcă să ierți. Ranchiuna e o povara, e pămîntească, las-o pe pămînt, mori cu sufletul ușor. (Episcopul încearcă să vorbească.) Ce zici? (Episcopul râde.) Sînt un trădător? Da, da, desigur. Și ei mă fac trădător, știi? Dar spune-mi cum de izbutesc să-i trădez și pe unii și pe alții în același timp? (Episcopul râde întruna.) De ce rîzi? Haide! (Pauză.) M-au bătut, cu toate că-i iubesc. Doamne, cît îi iubesc! (Pauză.) îi iubeam, dar îi și mințeam. îi mințeam prin tăcerea mea. Tăceam! Tăceam! Cu buzele strînse, cu dinții încheștați: ei crăpau ca muștele, iar eu tăceam. Cînd voiau pîine, eu veneam cu crucea. Crezi că-i bună de mîncat, crucea? Ah, lasă brațul, haide că doar sîntem complici. Am vrut să împărtășesc cu ei sărăcia, să sufăr de frigul lor, de foamea lor, dar ei mureau totuși, nu-i așa? Iată, era și ăsta un mod de a-i trăda: îi făceam să creadă că Biserica e săracă. Acum i-a cuprins mînia și au ucis, au apucat pe calea pierzaniei; le va fi fost dat să cunoască numai și numai iadul, înfii în viața asta, și pe urmă în cea de apoi. (Episcopul rostește cîteva cuvinte de neînțeles.) Dar ce vrei să fac? Cum să-i împiedic? (Se duce pînă-n fund și se uită spre stradă.) Piața mișună de lume; lovesc cu niște bănci în poarta mănăstirii. E zdravănă. O să reziste pînă dimineța. Nu pot să fac nimic. Nimic! Nimic! Hai, închide gura, mori cu demnitate. (Episcopul reușește să arunce o cheie pe jos.) Ce-i cu cheia asta? Ce ușă deschide? O ușă din palatul tău? Nu? Ușa

catedralei? Da? A sacristiei? Nu?... A criptei?... E pentru ușa

criptei? Aceea care-i mereu închisă? Ei, și? EPISCOPUL: Subterană. HEINRICH: Care duce unde?... Nu-mi spune! Dă, Doamne, să

mori înainte de a-mi spune! EPISCOPUL: Afară. HEINRICH: N-am s-o ridic. (Tăcere.) O galerie subterană

pornește din criptă și duce afară din oraș. Vrei să ies ca să

dau de Goetz? Să-l aduc prin galeria subterană în oraș? Nu

te bizui pe mine pentru treaba asta. EPISCOPUL: Două sute de preoți. Viața lor e în mîinile tale.

Pauză.

HEINRICH: Aha! Va să zică asta te făcea să rîzi. Bună farsă. Îți mulțumesc, bunule Episcop, îți mulțumesc! Săracii îi vor măcelări pe preoți, sau Goetz îi va măcelări pe săraci. Două sute de preoți, ori douăzeci de mii de oameni - mă lași pe mine să aleg. Douăzeci de mii e un număr mult mai mare decît două sute, firește. Întrebarea care se pune e: cîți oameni fac cît un preot. Asta rămîne să hotărăsc eu, la urma urmei sînt față bisericească. Nu, n-am s-o ridic: preoții aceștia se vor duce drept în rai. (Episcopul se prăbușește.) Afară de cazul că mor ca tine, cu mînia-n suflet. Da, da; ți-ai încheiat socotelile, noapte bună. Iartă-l, Doamne, cum l-am iertat și eu. Nu. N-am s-o ridic. Așa! Nu! Nu! Nu! (Ridică cheia de jos.)

PROFETUL (care s-a sculat de pe jos): Doamne, Dumnezeuule, facă-se voia ta! Lumea se duce pe copcă! facă-se voia ta!

HEINRICH: Doamne, Dumnezeuule, tu l-ai blestemat pe Cain și pe copiii lui Cain: Facă-se voia ta. Tu ai îngăduit ca oamenii să aibă inima chinuită, ca vrerea lor să fie putredă, ca faptele lor să se descompună și să duhnească: facă-se voia ta! Facă-se voia ta! (Iese.)

PROFETUL: Să ne biciuim hoiturile! Biciuiți, biciuiți, Dumnezeu e de față!

TABLOUL II

în apropierea taberei lui Goetz. E noapte. în fund, orașul.

Apare un ofițer și privește orașul. Un alt ofițer intră numaidecît după primul.

Scena I OFIȚERII, HERMANN

AL DOILEA OFIȚER: Ce faci?

PRIMUL OFIȚER: Mă uit la oraș: ce-ar fi să prindă aripi și să

dispară într-o bună zi... AL DOILEA OFIȚER (către primul): N-o să zboare. N-o să avem norocul ăsta. (întorcîndu-se brusc.) Ce-i asta?

Doi oameni trec ducînd pe o targa un corp acoperit cu un cearșaf. Nu vorbesc. Primul ofițer se apropie de targa, ridică cearșaful și-l lasă să cadă.

PRIMUL OFIȚER: La gîrlă cu el! Numaidecît! AL DOILEA OFIȚER: E cumva...? PRIMUL OFIȚER: Negru.

Pauză. Cei doi infirmieri se pun în mișcare. Bolnavul geme. AL DOILEA OFIȚER: Așteptați.

Cei doi infirmieri se opresc.

PRIMUL OFIȚER: E, ce e?

AL DOILEA OFIȚER: E viu.

PRIMUL OFIȚER: Nu vreau să știu. La gîrlă!

AL DOILEA OFIȚER (*către infirmieri*): Din ce regiment? INFIRMIERUL: Crucea Albastră. AL DOILEA OFIȚER: Hei, e al meu. Stînga-mprejur. PRIMUL OFIȚER: Ești nebun! La gîrlă! AL DOILEA OFIȚER: N-am să dau voie ca oamenii mei să fie înecați ca niște pisoi.

Se privesc. Infirmierii schimbă priviri batjocoritoare, așază targa cu muribundul pe jos și așteaptă.

PRIMUL OFIȚER: Mort sau viu, dacă-l lăsăm printre noi o să umple toată armata de holeră. AL TREILEA OFIȚER (*intrînd*): Și dacă nu de holeră, o să fie cuprinsă de panică. Haide! Aruncați-l în gîrlă! INFIRMIERUL: Geme.

Pauză. Al doilea ofițer se întoarce supărat spre infirmieri, scoate furios sabia și o înfige în trupul bolnavului.

AL DOILEA OFIȚER: N-o să mai geamă. Duceți-l. (*Cei doi infirmieri ies.*) Trei. De ieri pînă azi, trei. HERMANN (*intrînd*): Ba patru. Unul s-a prăbușit adineauri în mijlocul taberei.

AL DOILEA OFIȚER: Oamenii l-au văzut? HERMANN: În mijlocul taberei, îți spun. AL TREILEA OFIȚER: Dacă aș comanda eu, am ridica asediul încă în noaptea asta.

HERMANN: De acord. Numai că nu tu comanzi. PRIMUL OFIȚER: Ei, atunci trebuie să vorbim cu el.

HERMANN: Și cine să vorbească? (*Tăcere. Uităndu-sela ei.*) O să faceți tot ce trebuie. AL DOILEA OFIȚER: Atunci ne-am dus dracului. Dacă ne cruță holera, o să ne înjunghie trupele noastre. HERMANN: Afară de cazul c-ar crăpa el. PRIMUL OFIȚER: Ei? De holeră? HERMANN: De holeră sau de altceva. (*Tăcere.*) Mi s-a trimis vorbă că Arhiepiscopul n-ar vedea moartea lui cu ochi răi.

Tăcere.

AL DOILEA OFIȚER: N-ăș putea.

PRIMUL OFIȚER: Nici eu, mă scîrbește în așa hal că mi-ar fi groază să-i fac vreun râu. HERMANN: Nu ți-a cerut nimeni nimic. Decît să taci și să lași treaba în seama celor ce sînt mai puțin scîrbiți decît tine.

Tăcere. Intră Goetz și Catherine.

Scena II ACEIAȘI, GOETZ, CATHERINE

GOETZ (*intrînd*): N-aveți nimic de raportat? Nici măcar că soldații duc lipsă de pîine? Nici măcar că trupa va fi decimată de holeră? N-aveți nimic de cerut? Nici măcar să ridic asediul ca să preîntîmpin o catastrofă? (*Pauză.*) Va să zică vă e chiar așa de frică de mine? (*Tăcere.*)

CATHERINE: Cum se uită la tine, odorule! Oamenii ăștia nu țin la tine deloc! Și nu m-aș miră să te găsim într-o zi întins pe spate cu un cuțit mare în burtă.

GOETZ: Dar tu ții le mine?

CATHERINE: A, nu!

GOETZ: Și vezi bine că nu m-ai omorît.

CATHERINE: Nu fiindcă n-aș fi vrut.

GOETZ: Știu: nutrești vise frumoase. Dar n-am nici o grijă: din clipa morții mele te-ar răsfața douăzeci de mii de oameni. Și douăzeci de mii de oameni e nițel prea mult, chiar și pentru tine.

CATHERINE: Mai bine douăzeci de mii decît unul de care ți-e groază.

GOETZ: Ce-mi place mie la tine e groaza pe care ți-o inspir. (*Către ofițeri.*) Și cînd vreți să ridic asediul?

Marți? Joi? Duminică? Ei bine, dragii mei, nu va fi nici marți, nici joi,

nici duminică ziua în care voi lua orașul cu asalt, ci va fi în noaptea asta.

AL DOILEA OFIȚER: În noaptea asta?

GOETZ: Foarte curînd. (*Uităndu-sela oraș.*) E o lumină albastră acolo, o vedeți? În fiecare seară o privesc, și în fiecare seară, chiar la ora asta, se stinge. Iată, ce vă spuneam? Ei, am văzut-o stingîndu-se a suta una și ultima oară. Bună seara: n-ai încotro, trebuie să ucizi ce iubești. Uite altele... alte lumini care dispar. De! Există oameni care se culcă devreme pentru că vor să se scoale mîine devreme. Și nu va fi nici un mîine. Frumoasă noapte, nu? Nu prea luminoasă, dar cu o puzderie de stele: în curînd va răsări luna. E tocmai genul de noapte în care nu se întîmplă nimic. Au prevăzut tot, au acceptat tot, chiar și masacrul: dar nu pentru noaptea asta. Cerul e atît de senin încît inspiră încredere, noaptea asta le aparține. (*Brusc.*) Ce putere, Dumnezeu, orașul ăsta e al meu și ți-l dăruiesc! Curînd am să-i dau foc întru slava ta. (*Către ofițeri.*) Un preot a scăpat din Worms și pretinde că vrea să ne introducă în oraș. Căpitanul Ulrich îl cercetează.

AL DOILEA OFIȚER: Hm!

GOETZ: Ce-i?

AL TREILEA OFIȚER: N-am încredere în trădători.

GOETZ: Eu, însă, îi ador.

Intră un ofițer împingîndu-l înaintea pe preot, împreună cu un soldat.

Scena III ACEIAȘI, HEINRICH, CĂPITANUL

HEINRICH (*căzînd la picioarele lui Goetz*): Schingiuiți-mă! Sfirtecați-mi unghiile! Jupuiți-mă de viu! Goetz izbucnește în rîs.

GOETZ (*căzînd la picioarele preotului*): Scoateți-mi mațele!

Trageți-mă pe roată! Sfirtecați-mă în patru! (*Se ridică în picioare.*) Ei, acum s-a spart gheața. (*Către căpitan.*) Cine-i

ăsta? CĂPITANUL: E Heinrich, preotul din Worms care trebuia să ne predea orașul. GOETZ: Ei, și?

CĂPITANUL: Nu mai vrea să vorbească. GOETZ (*se apropie de Heinrich*): De ce? CĂPITANUL: Zice pur și simplu că s-a răzgîndit. AL TREILEA OFIȚER: Răzgîndit! Grijană mă-sii. Sfărîmați-i măselele! Rupeți-i șira spinării!

HEINRICH: Sfărîmați-mi măselele. Rupeți-mi șira spinării! GOETZ: Ce turbat! (*Către Heinrich.*) De ce voiai să ne predai

orașul? HEINRICH: Ca să-i scap de moarte pe preoții pe care norodul vrea să-i ucidă.

GOETZ: Și de ce te-ai răzgîndit? HEINRICH: Am văzut mutrele soldaților voștri. GOETZ: Ei și?

HEINRICH: Vorbesc singure. GOETZ: Ce spun? HEINRICH: Că aș dezlănțui un măcel vrînd să împiedic cîteva omoruri.

GOETZ: Totuși, ai mai văzut soldățoi. Și știai că n-au un aer blajin. HEINRICH: Țștia sînt mai răi decît alții. GOETZ: Aș! Aș! Toți soldații seamănă între ei. Ce credeai că ai

să găsești aici? Îngeri? HEINRICH: Oameni. Și voiam să le cer acestor oameni să cruțe

alți oameni. Ar fi intrat în oraș dacă s-ar fi legat cu jurămînt

c-o să-i lase pe toți locuitorii în viață. GOETZ: Credeai deci în cuvîntul meu? HEINRICH: În cuvîntul tău! (*Se uită mai bine la el.*) Tu ești

Goetz? GOETZ: Da. HEINRICH: Mă... mă gîndeam că pot să mă-ncred.

GOETZ (*mirat*): În cuvîntul meu? (*Pauză.*) Ți-l dau. (*Heinrich tace.*) Dacă ne deschizi o intrare în oraș, îți jur că locuitorii vor scăpa cu viață.

HEINRICH: Și ai vrea să te cred?

GOETZ: Nu erai gata să mă crezi?

HEINRICH: Ba da, înainte de-ă te fi văzut.

GOETZ (*izbucnește în rîs*): Ei da, știu: cine mă vede nu prea se încrede în cuvîntul meu: pesemne că par prea deștept ca să mă țin de el. Dar ascultă: crede-mă pe cuvînt. Ca să vezi ce se întîmplă! Numai ca să vezi... La urma urmelor, sînt creștin. Ce-ar fi să jur pe Biblie? Hai, încearcă-mă cu tertipul încrederii imbecile! Voi, preoții, n-aveți oare menirea să-i ispițiți pe cei răi cu Binele?

HEINRICH: Să te ispitesc cu Binele, pe tine? Prea ți-ar fi pe plac!

GOETZ: Mă cunoști. (*Îi privește zîmbind.*) Plecați, toți.

Ofițerii și Catherine ies.

Scena IV GOETZ, HEINRICH

GOETZ (*cu un fel de duioșie*): Ai nădușit. Cît suferi! HEINRICH: Nu destul. Ceilalți suferă, nu eu. Dumnezeu mi-a

îngăduit să fiu obsedat de suferința altora fără s-o simt eu

însumi vreodată. De ce te uiți la mine? GOETZ (*tot cu oarecare duioșie*): Am avut și eu mutra asta de fățarnic. Mă uit la tine, dar de mine mi-e milă: sîntem

plămădiți din același aluat. HEINRICH: Nu-i adevărat! Tu ți-ai trădat fratele. Eu n-am să-mi trădez frații.

GOETZ: Ai să-i trădezi chiar în noaptea asta. HEINRICH: Nici la noapte, nici altă dată.

Pauză.

GOETZ (*pe un ton detașat*): Ce-o să facă poporul cu preoții? O

să-i spînzure de cîrligele măcelarilor? HEINRICH (*îșî recîștigă stăpînirea de sine*): Astea sînt grozăviile războiului. Eu nu sînt decît un biet preot,

neputincios să le împiedic. GOETZ: Prefăcutule! În noaptea asta ai puterea să hotărâști viața

sau moartea a douăzeci de mii de oameni. HEINRICH: Nu vreau această putere. E de la Diavol. GOETZ: N-o vrei, dar o ai. (*Heinrich fugă de ei.*) Hei, ce faci?

Dacă fugi, ai și hotărît.

Heinrich se întoarce, se uită în ochii lui și începe să rîdă.

HEINRICH: Ai dreptate. Fie că fug, fie că mă omor, n-am rezolvat nimic. Astea sînt două feluri de-a păstra tăcerea. Sînt alesul lui Dumnezeu.

GOETZ: Zi mai bine că ești prins ca un șobolan în capcană.

HEINRICH: E același lucru: un ales e un om pe care degetul lui Dumnezeu îl ține strâns în fața unui zid. *(Pauză.)* Doamne, Dumnezeule, de ce eu?

GOETZ *(blînd)*: Iată momentul agoniei. Aș vrea să ți-o scurtez. Lasă-mă să te ajut.

HEINRICH: Să mă ajuți, tu, cînd Dumnezeu tace? *(Pauză.)* Aș, am mințit: nu sînt alesul lui. De ce-aș fi? Cine m-a silit să ies din oraș? Cine mi-a dat împuternicirea să vin la tine? Adevărul e că m-am ales singur. Cînd am venit să-ți cer crutare pentru frații mei, eram încredințat dinainte că n-am s-o obțin. Nu răutatea înscrisă pe fețele voastre m-a făcut să mă răzgîndesc, ci realitatea lor. Visam să fac Râul și cînd v-am văzut, mi-am dat seama că eram pe cale de a-l face cu adevărat. Știi că-i urăsc pe săraci?

GOETZ: Da, știu.

HEINRICH: De ce-mi întorc spatele cînd eu întind brațele spre ei? De ce suferă totdeauna mult mai mult decît aș putea suferi eu vreodată? Doamne, de ce-ai îngăduit să fie săraci pe lume? Sau, atunci, de ce nu m-ai făcut călugăr? Într-o mănăstire aș fi numai al tău. Dar cum să fiu numai al tău atîta vreme cît vor mai fi oameni care mor de foame? *(Către Goetz.)* Venisem să ți-i dau pe mînă pe toți și nădăjduiam că-i vei stîrpi, ca să pot uita că au fost pe lume vreodată.

GOETZ: Ei, și-atunci?

HEINRICH: Atunci, m-am răzgîndit: n-ai să intri în oraș.

GOETZ: Dar dacă ar fi voia lui Dumnezeu să ne deschizi porțile? Ascultă-mă puțin: dacă taci, preoții mor în noaptea asta; ceea ce e neîndoielnic. Dar săracii? crezi c-o să supraviețuiască? N-am să ridic asediul; peste o lună, toată lumea va fi murit de foame la Worms. Nu e vorba ca tu să hotărăști moartea sau viața lor, ci doar să alegi pentru ei un soi de moarte din două. Căcăciosule, alege-o pe cea mai năprasnică. Știi ce au de cîștigat? Dacă mor în noaptea asta înainte de a-și ucide preoții, își păstrează mîinile nepătate. Toți se vor regăsi în cer. Iar dacă se-ntîmplă dimpotrivă, să le dai cîteva săptămîni de viață, îi trimiți mînjiți de sînge în iad. Haide, preotule: Diavolul e cel care-ți suflă la ureche să cruți viețile lor pămîntești ca să le lași vreme pentru fapta ce aduce osînda Iadului. *(Pauza.)* Spune-mi cum se intră în cetate.

HEINRICH: Tu nu exiști.

GOETZ: Hai?

HEINRICH: Tu nu exiști. Vorbele tale mor înainte de a pătrunde în urechile mele, fața ta nu e din acelea pe care le înfîlnești la lumina zilei. Știu tot ce vei spune, îți prevăd toate gesturile. Ești creația mea, eu îți insuflu toate gîndurile. Visez, totul e mort și aerul are iz de somn.

GOETZ: în cazul ăsta visez și eu, căci prevăd tot ce vei face afit de amănunțit, încît mă și plictisești.

Rămîne de aflat care dintre noi doi .trăiește în visul celuilalt.

HEINRICH: N-am ieșit din oraș! Nici n-am ieșit! Jucăm o piesă în fața unei pînze vopsite. Haide, omule iscusit la vorbă, joacă-ți comedia. Îți cunoști rolul? Al meu e de a spune nu. Nu! Nu! Nu! Nu! Tu nu spui nimic? Totul nu e decît o ispită foarte obișnuită și nici măcar nu pare aievea. Ce-aș căuta eu în tabăra lui Goetz? *(Arată orașul.)* De-ar putea să se stingă luminile astea! Ce caută orașul acolo, de vreme ce eu sînt înăuntrul lui? *(Pauză.)* E pe undeva o ispită, dar nu știu unde e. *(Către Goetz.)* Ceea ce știi bine e că am să dau cu ochii de Diavol: cînd se pregătește să-mi arate schimele pe care le face, spectacolul începe cu năluciri.

GOETZ: L-ai mai văzut deci?

HEINRICH: Mai des decît ai văzut-o tu pe maică-ta.

GOETZ: Seamănă cu mine?

HEINRICH: Cu tine, biet muritor? Tu ești măscăriciul.

GOETZ: Ce măscărici?

HEINRICH: întotdeauna e și un măscărici. Rolul lui e să mă cicălească. *(Pauză.)* Am cîștigat.

GOETZ: Ce?

HEINRICH: Am cîștigat. Acum s-a stins și ultima lumină: a dispărut nălucirea diavolească a Wormsului. Haide! Ai să dispari și tu la rîndul tău, și ispitirea asta caraghioasă va lua sfîrșit. Noapte, noapte peste tot. Ce odihnitor!

GOETZ: Zi-i înainte, popo, zi-i înainte. îmi amintesc de tot ce vei spune. Acum un an... Da, da, frate-meu, îmi aduc aminte: cum ai mai vrea să faci ca noaptea asta toată să fie în capul tău! Cum am mai vrut-o și eu!

HEINRICH *(murmurînd)*: Unde am să mă trezesc?

GOETZ *(îzbucnește în rîs)*: Ești treaz, prefăcutule, și o știi bine. Totul e real. Privește-mă, pune mîna pe mine. Sînt din carne și oase. Iată, luna răsare și cetatea ta diavolească iese din beznă: uită-te la ea, este ea o nălucire? Haida-de! Sînt sfînci adevărate, ziduri de întăritură adevărate, un oraș adevărat cu locuitori adevărați. Iar tu, tu ești un trădător adevărat.

HEINRICH: Omul e trădător cînd trădează. Și orice ai face, n-am să trădez.

GOETZ: Omul trădează cînd e trădător: vei trăda. Ei hai, popo, ești de pe acum un trădător: două tabere vrăjmașe se înfruntă și tu pretinzi că faci parte și din una și din cealaltă. Joci deci un joc dublu, gîndești deci în două limbi: suferința săracilor o numești încercare în latina bisericească, iar pe nemțește

nedreptate. Ce ți se va mai întâmpla pe deasupra dacă mă ajuți să intru în cetate? Vei deveni trădătorul care erai, afit.

▼ JCiui-rmu

Un trădător care trădează e un trădător care se împacă cu el însuși.

HEINRICH: Cum de le știi pe toate astea dacă nu eu sînt cel ce-ți suflă cuvintele?

GOETZ: Fiindcă sînt un trădător. *(Pauza.)* Eu am parcurs bucata de drum care ție-ți mai rămîne de străbătut și totuși, uită-te la mine: n-am o înfățișare înfloritoare?

HEINRICH: Ești înfloritor pentru că ți-ai urmat firea. Toți bastarzii trădează, asta se știe. Dar eu nu sînt bastard.

GOETZ *(îi vine să-l lovească, apoi se stăpînește)*: De obicei cine mă face bastard nu mai apucă s-o spună a doua oară.

HEINRICH: Bastardule!

GOETZ: Măi, popo, măi, fii serios. Nu mă sili să-ți tai urechile: dar nu ți-ar folosi la nimic, fiindcă ți-aș lăsa limba. *(îl îmbrățișează pe neașteptate.)* Salut, frățioare! Te salut ca pe un frate ce-mi ești întru nelegiuire. Fiindcă și tu ești nelegiuit! Ca să te zămislească, clerul s-a culcat cu mizeria, ce sumbră voluptate! *(Pauză.)* Sigur că bastarzii trădează, ce vrei să faci? Eu, unul, sînt agent dublu din naștere: mama mea s-a dăruit unui calic, și sînt făcut din două jumătăți care nu se alipesc una de alta: fiecareia îi e silă de cealaltă. Crezi c-ai fost mai răsfățat de soartă? O jumătate de popă cu o jumătate de om sărac n-o să dea niciodată un om întreg. Noi nu *sîntem* și nu *avem* nimic. Toți copiii legiuți se pot bucura de cele pămîntești fără să plătească. Tu nu, eu nu. De mic copil mă uit la lume prin gaura cheii: e un ou frumușel și rotofeli în care fiecare ocupă locul ce i-a fost hărăzit, dar fii încredințat că noi nu sîntem înăuntrul lui. Afară! Respinge această lume care nu vrea să știe de tine! Fă ce e rău: și ai să vezi ce ușor te vei simți.

(Intră un ofițer.) Ce vrei?

OFIȚERUL: A sosit trimisul Arhiepiscopului.

GOETZ: Să vină.

OFIȚERUL: Aduce vești; dușmanul a lăsat șapte mii de morți pe cîmpul de bătaie și fuge care încotro.

GOETZ: Și fratele meu? *(Ofițerul vrea să-i spună ceva la ureche.)* Nu te apropia și vorbește tare.

OFIȚERUL: Conrad a murit.

De acum înainte, Heinrich se uită atenția Goetz.

GOETZ: Bine. S-a găsit trupul?

OFIȚERUL: Da.

GOETZ: în ce stare? Răspunde!

OFIȚERUL: Desfigurat.

GOETZ: O lovitură de sabie?

OFIȚERUL: Lupii.

GOETZ: Ce lupi? Sînt lupi?

OFIȚERUL: Pădurea de la Arnheim...

GOETZ: Ajunge. Numai să închei socoteala asta de aici, și-apoi pornesc împotriva lor cu toată oștirea; am să jupoi toți lupii de la Arnheim. Du-te! *(Ofițerul iese. Pauză.)* Mort nespovedit; lupii i-au mîncat fața, dar vezi, zîmbesc.

HEINRICH *(cu blîndețe)*: De ce l-ai trădat?

GOETZ: Pentru că-mi plac lucrurile definitive. Măi popo, eu m-am făcut singur; bastard eram din naștere, dar frumosul titlu de fraticid îl datorez numai meritelor mele. *(Pauză.)* Acuma e a mea, numai a mea.

HEINRICH: Ce anume?

GOETZ: Casa seminției Heidenstamm. S-a zis cu ei, Heiden-stammii sînt lichidați, îi adun pe toți în mine, începînd cu Alberic, întemeietorul spiței, și pînă la Conrad, ultimul moștenitor de parte bărbătească. Uită-te bine la mine, popo, sînt un cavou de familie. De ce rîzi?

HEINRICH: Credeam că numai eu singur am să-l văd pe Diavol în noaptea asta, dar acum cred c-o să-l vedem amîndoi.

GOETZ: Puțin îmi pasă de Diavol! El primește sufletele, dar nu le osîndește. Nu socot de demnitatea mea să am de-a face cu altcineva decît cu Dumnezeu; monștrii și sfinții atîrnă numai de el. Dumnezeu mă vede, măi popo, el știe că mi-am ucis fratele și inima lui sîngerează. Ei da, e adevărat, Doamne, l-am ucis. Și ce poți să-mi faci? Am săvîrșit nelegiuirea cea mai cumplită și Dumnezeu dreptății nu mă poate pedepsi: sînt mai bine de cincisprezece ani de cînd

ISKJIVII VF ->"« „1 /

m-a osîndit. Hai, ajunge pentru azi: e zi de sărbătoare. Am să beau.

HEINRICH *(se apropie de el)*: Ține! *(Scoate o cheie din buzunar și i-o oferă.)*

GOETZ: Ce-i asta?

HEINRICH: O cheie.

GOETZ: Ce cheie?

HEINRICH: A orașului Worms.

GOETZ: Ajunge pentru azi, am zis. Un frate, dă-o dracului! Nu-ți îngropi fratele în fiecare zi: pot și eu să-mi iau un concediu pînă mîine.

HEINRICH (*înaintează spre el*): Lașule!

GOETZ (*se oprește*): Dacă iau cheia asta, dau foc la toate.

HEINRICH: La capătul acestei rîpe e o stîncă mare, albă. La poalele ei, ascunsă de tufăriș, se află o gaură. Prin ea intri într-o galerie subterană și, mergînd înainte, dai de o ușă care se deschide cu cheia asta.

GOETZ: Cît o să te mai iubească săracii tăi! Cum o să te mai binecuvînteze!

HEINRICH: Nu mă mai privește. Eu sînt pierdut. Dar ți-i încredințez pe săracii mei, bastardule. Acum e rîndul tău să alegi.

GOETZ: Spuneai adineaori că ajunge să-mi vezi mutra...

HEINRICH: N-o văzusem destul de bine.

GOETZ: Și ce vezi acum?

HEINRICH: Văd că ți-e groază de tine.

GOETZ: E adevărat, dar nu te bizui pe asta! Mi-e groază de mine de cincisprezece ani. Ei și? Nu înțelegi că Răul e rostul meu pe lume? Dă-mi cheia. (*O ia.*) Ei bine, preotule, te vei fi mințit pînă la capăt. Gîndeai c-ai găsit un tertip ca să-ți maschezi trădarea. Dar în cele din urmă, totuși, ai trădat. L-ai văzut pe Conrad.

HEINRICH: Pe Conrad?

GOETZ: Nu lua în seamă: îmi semeni într-atît că te-am confundat cu mine.

Iese.

TABLOULUI

Cortul lui Goetz. Prin deschizătură, se zărește în depărtare orașul la lumina lunii.

Scena I HERMANN, CATHERINE

Hermann intră și încearcă să se ascundă îndărătul patului de campanie. Capul și corpul dispar, nui se mai vede decît posteriorul, imens. Catherine intră, se apropie de el și-i dă un picior. Hermann se ridică aiurit. Ea se dă înapoi rîzînd.

AL TREILEA OFIȚER, HERMANN: Dacă strigi...

CATHERINE: Dacă strig ești prins și Goetz te spînzură, mai bine să stăm de vorbă. Ce-ai să-i faci?

OFIȚERUL: Ce-am să-i fac eu, tîrfă, i-o făceai tu de mult, dacă ai fi avut sînge-n vine. Hai, du-te și te plimbă și mulțumește-te-i lui Dumnezeu că e cineva care ia asupra-și treaba asta în locul tău. Ai auzit?

CATHERINE: Ce-o să mă fac dacă moare? Toți o să tabere pe mine.

OFIȚERUL: O să te ajutăm să fugi.

CATHERINE: O să-mi dați bani?

OFIȚERUL: O să-ți dăm ceva bani.

CATHERINE: Dați-mi o zestre ca să intru la mănăstire.

OFIȚERUL (*rîzînd*): La mănăstire, tu! Dacă vrei să trăiești într-o comunitate, te-aș sfătui mai degrabă să alegi bordelul: cu talentul pe care-l ai în coapse, o să agonisești o avere. Hai, hotărăște-te. Nu-ți cer decît tăcere.

CATHERINE: în privința tăcerii, poți să te bizui pe mine:

oricum, n-am să te dau pe mîna lui. Dar ca să te las să-l

înjunghii... depinde. OFIȚERUL: De ce depinde? CATHERINE: Interesele noastre nu sînt aceleași, căpitane.

Onoarea bărbatului se poate drege cu vîrful săbiei. Dar pe mine m-a făcut să fiu curvă; asta e ceva mai greu de dres.

(*Pauză.*) în noaptea asta orașul va fi luat. Războiul s-a

isprăvit, toată lumea pleacă. Peste puțin, cînd o să vină, o să-l

întreb ce are de gînd cu mine. Dacă vrea să rămîn cu el... OFIȚERUL: Goetz să vrea să rămîi cu el? Ești nebună. Ce să facă el cu tine?

CATHERINE: Dacă vrea să rămîn, n-ai să te atingi de el. OFIȚERUL: Și dacă te alungă? CATHERINE:

Atunci e ăl tău. Dacă strig: „Tu ai vrut așa!”, ieși

din ascunzătoare și vei face cu el după bunul tău plac. OFIȚERUL: Toată povestea asta nu-mi miroase a bine. Nu-mi

place ca o treabă pe care o întreprind să depindă de un cur

de muiere. CATHERINE (*care de cîtăva vreme se uită afară*): Atunci nu-ți

ramîne alta decît să-i cazi în genunchi și să cerșești îndurare: uite-l.

Hermann se repede să se ascundă. Catherine rîde.

Scena II GOETZ, CATHERINE, HERMANN, ascuns

GOETZ (*întind*): De ce rizi?

CATHERINE: Rîdeam de visele mele: te vedeam mort cu un pumnal înfîpt în spate. (*Pauză.*) Ei, a vorbit? GOETZ: Cine? CATHERINE: Popa. GOETZ: Care popă? Ah, da! Sigur că da, firește. CATHERINE: Și va fi la noapte? GOETZ: Ce te privește? Scoate-mi cizmele. (*Ea i le scoate.*) Conrad a murit.

CATHERINE: Știu, toată tabăra știe.

GOETZ: Dă-mi să beau. Evenimentul se cere sărbătorit. (*Ea îl servește.*) Bea și tu.

CATHERINE: N-am poftă.

GOETZ: Bea. Dumnezeii mă-sii de treabă, e sărbătoare.

CATHERINE: Frumoasă sărbătoare care a început cu un masacru și se va isprăvi cu un măcel.

GOETZ: Cea mai frumoasă sărbătoare a vieții mele. Mîine plec pe moșia mea.

CATHERINE (*impresionată*): Așa de curînd?

GOETZ: Așa de curînd. Sînt treizeci de ani de cînd visez s-o fac. N-am să mai aștept nici o zi. (*Catherine pare tulburată.*) Nu te simți bine?

CATHERINE (*stăpînindu-se*): Mi-e nu știu cum să te aud vorbind de moșia *ta*, cînd trupul lui Conrad nici nu s-a răcit încă.

GOETZ: Sînt treizeci de ani de cînd e a mea în taină. (*Ridică paharul.*) Beau în cinstea moșiei mele și a castelului meu. Să ciocnim! (*Ridică și ea paharul fără o vorbă.*) Spune: în cinstea moșiilor tale!

CATHERINE: Nu.

GOETZ: De ce, tîrfă?

CATHERINE: Pentru că nu sînt ale tale. Încetezi să mai fii bastard numai fiindcă ți-ai asasinat fratele? (*Goetz izbucnește în ris și dă să-i tragă o palmă; ea se ferește dîndu-se înapoi rîzînd.*) Pămînturile se transmit prin moștenire.

GOETZ: Ar fi trebuit să mă plătească scump ca să le primesc ca moștenire. E al meu ceea ce îmi iau.

Haide, închină sau mă supăr.

CATHERINE: Să-ți trăiască pămînturile! Și castelul!

GOETZ: Și noaptea să-i fie coridoarele pline de stafii indignate.

CATHERINE: Zău așa, cabotinule, ce te-ai face fără public? Beau în sănătatea stafilor. (*Pauză.*) Va să zică, drăguțule, e al tău ceea ce îți iei tu singur.

GOETZ: Afît.

Supra: 5/4
n/f. 1/1 (10/10/10/10)

CATHERINE: Atunci, afară de casa seniorală și de moșia mai ai în stăpînirea ta o comoară neprețuită de care nu pari să l sinchisești.

GOETZ: Ce comoară? CATHERINE: Eu, dragul meu, eu. Nu m-ai luat cu de-a sila?

(*Pauză.*) Ce ai de gînd să faci cu mine? Hotărăște. GOETZ (*se uită la ea și reflectează*): Ei bine, te iau cu mine. CATHERINE: Mă iei cu tine? (*Umblă cu pași șovăitori.*) De i

mă iei cu tine? Ca să așezi o curvă într-un castel istoric? GOETZ: Ca să culc o curvă în patul mamei mele.

(*Pauză.*) CATHERINE: Și dacă zic nu? Dacă nu vreau să te urmez? GOETZ: Nădărduesc chiar să nu

vrei. CATHERINE: Ah! Mă iei cu tine cu de-a sila. Asta e o ușurare

pentru mine. Mi-ar fi rușine să te urmez de bunăvoie.

(*Pauză.*) De ce ții mereu să smulgi ceea ce ți s-ar da poate cu plăcere?

GOETZ: Pentru a fi sigur că mi se va da cu neplăcere. (*Se (~ apropie de ea.)*) Uită-te la mine, Catherine.

Ce-mi ascunzi? CATHERINE (*agitată*): Eu? Nimic! GOETZ: De cîtva timp nu mai ești aceeași. Mă detești tot mai

tare, nu-i așa?

CATHERINE: Asta da, foarte tare! GOETZ: Tot mai visezi că mă ucizi? CATHERINE: De cîteva ori pe noapte. GOETZ: Nu uiți, barem, că te-am pîngărit și te-am înjosit? CATHERINE: Nici gînd. GOETZ: Și-mi rabzi mîngîierile cu scîrbă? CATHERINE: Îmi dau fiori. GOETZ: Perfect. Dacă te-ai apuca să cazi în extaz în brațele

mele, te-aș alunga pe loc. CATHERINE: Dar... GOETZ: Nu vreau să mai primesc nimic, nici măcar favorurile

unei femei. CATHERINE: De ce? GOETZ: Pentru că am tot primit mereu. Timp de douăzeci de ani, totul mi-a fost dat din bunăvoință, pînă și aerul pe care-l respiram; un bastard trebuie să sărute mîna care-l hrănește. Oh! Cum am să mai dăruiesc eu de acum înainte!

Cum am să mai dăruiesc! FRITZ (*intrînd*): Trimisul Excelenței-sale e aici. GOETZ: Să intre!

Scena III ACEIAȘI, BANCHERUL

BANCHERUL: Sînt Foucre.

GOETZ: Eu sînt Goetz și iat-o pe Catherine.

BANCHERUL: Încîntat să salut un căpitan atît de mare.

GOETZ: Și eu să salut un bancher atît de bogat.

BANCHERUL: Aduc trei vești excelente.

GOETZ: Arhiepiscopul e victorios, fratele meu e mort. Moșia

lui e a mea. Asta e? BANCHERUL: Exact. Ei bine, eu... GOETZ: Să le sărbătorim. Vreți să beți?

BANCHERUL: Stomacul meu nu mai suportă vinul. Eu... GOETZ: Vreți fata asta frumoasă? E a

dumneavoastră. BANCHERUL: N-am ce face cu ea. Sînt prea bătrîn. GOETZ: Biata mea Catherine, nu te vrea. (*Către bancher.*)

Preferăți băieții? Veți găsi unul chiar în seara asta în cortul

dumneavoastră. BANCHERUL: Nu! Nu! Nu vreau nici un băiat! Nu vreau nici

un băiat! Ru... GOETZ: Ce-ați zice de un lăncier? Am unul înalt de vreo șase

picioare, cu toată fața păroasă. Ai jura că e Polifem. BANCHERUL: Oh! Oh! Vai, nu... GOETZ: Atunci o să vă oferim glorie. (*Strigă.*) Franz! (*Apare*

Franz.) Franz, sâ-l plimbi pe domnul prin tabără și ai grijă

ca soldații să strige „Trăiască bancherul!” zvîrlindu-și

pălăriile în aer. (*Franz iese.*) BANCHERUL: Vă sînt îndatorat, dar aș dori să vorbim între

patru ochi.

yULs UUIVIIIF,EE,U

GOETZ (*mirat*): Și ce facem de cînd ați intrat? (*Arătînd spre Catherine.*) Ah, asta? E un animal domestic, vorbiți nestingherit.

BANCHERUL: Eminența-sa a fost întotdeauna pașnică și știți că răposatul dumneavoastră frate poartă răspunderea pentru acest război...

GOETZ: Fratele meu! (*Foarte violent.*) Dacă asinul acela bătrîn nu l-ar fi scos din toate răbdările...

BANCHERUL: Domnule...

GOETZ: Da. Uitați ce am spus acum, dar m-ați îndatora dacă l-ați lăsa pe fratele meu în afara acestor chestiuni. În definitiv, sînt în doliu după el.

BANCHERUL: Eminența-sa a hotărît deci să celebreze revenirea la starea de pace prin măsuri de clemență excepționale.

GOETZ: Bravo! Va deschide porțile închisorilor?

BANCHERUL: Porțile închisorilor? Ah, nu!

GOETZ: Dorește să-i iert de pedeapsă pe soldații pe care i-am condamnat?

BANCHERUL: O dorește, desigur. Dar amnistia pe care o are în vedere are un caracter mai larg. Vrea s-o extindă asupra supușilor săi din Worms.

GOETZ: Ah! Ah!

BANCHERUL: E hotărît să nu țină seama cu neînduplecare de rătăcirea lor trecătoare.

GOETZ: Foarte bine, asta e o idee excelentă.

BANCHERUL: Am fi oare de acord? Atît de repede?

GOETZ: Cu totul de acord.

Bancherul își freacă manile.

BANCHERUL: Va să zică totul e perfect; sînteți un om de înțeles. Cînd aveți de gînd să ridicați asediul?

GOETZ: Mîine totul va fi isprăvit.

BANCHERUL: Mîine, e prea de timpuriu, totuși. Eminența-sa dorește să intre în tratative cu asediații.

Dacă armata dumneavoastră mai rămîne cîteva zile în fața zidurilor, negocierile ar fi înlesnite.

GOETZ: Înțeleg. Și cine va negocia cu ei?

BANCHERUL: Eu.

GOETZ: Cînd?

BANCHERUL: Mîine.

GOETZ: Cu neputință.

BANCHERUL: De ce?

GOETZ: Catherine, să-i spunem?

CATHERINE: Sigur că da, iubitule!

GOETZ: Spune-i tu. Eu nu îndrăznesc, se va mîhni prea tare.

CATHERINE: Mîine, bancherule, toți oamenii ăștia vor fi morți.

BANCHERUL: Morți?

GOETZ: Toți.

BANCHERUL: Morți toți?

GOETZ: Morți toți. La noapte. Vedeți cheia asta? E cheia cetății. Peste o oră începem măcelul.

BANCHERUL: Toți? Și cei bogați?

GOETZ: Și cei bogați.

BANCHERUL: Dar adineauri ați încuviințat clemența Arhiepiscopului...

GOETZ: O încuviințez și acum. El e cel jignit, și e preot: iată două motive ca să ierte. Dar eu, de ce-aș ierta? Locuitorii orașului Worms nu m-au jignit. Nu, nu, eu sînt militar, deci ucid conform cu funcția mea, iar Arhiepiscopul îi va ierta conform cu a sa.

Pauză. Apoi Bancherul izbucnește în rîs. Catherine și apoi Goetz rid și ei.

BANCHERUL (*rișînd*): Vă place să rideți.

GOETZ (*rișînd*): Doar astă îmi place.

CATHERINE: Foarte spiritual, nu-i așa?

BANCHERUL: Foarte. Și se pricepe să-și pună treburile la cale.

GOETZ: Ce treburi?

BANCHERUL: De treizeci de ani, mă călăuzesc după un principiu, și anume că interesul mîină lumea. Am auzit oamenii justificîndu-și faptele prin motivele cele mai nobile. Îi ascultam cu o ureche și-mi spuneam: caută interesul!

GOETZ: Și cînd îl descopereți?

BANCHERUL: Atunci stăteam de vorbă.

GOETZ: Interesul meu l-ați găsit?

BANCHERUL: Păi cum nu!

GOETZ: Care e?

BANCHERUL: încetîșor. Dumneavoastră faceți parte dintr-o categorie greu de mînuit. Cu dumneavoastră omul trebuie să înainteze pas cu pas.

GOETZ: Ce categorie?

BANCHERUL: A idealîștilor.

GOETZ: Ce-i aia?

BANCHERUL: Vedeți, eu împart oamenii în trei categorii: cei care au mulți bani, cei care nu au de loc și cei care au puțini. Primii vor să păstreze ce au, interesul lor e să mențină ordinea; cei din a doua vor să ia ceea ce nu au: interesul lor e să distrugă ordinea actuală și să stabilească alta, care să le fie lor de folos. Și unii și alții sînt realiști, sînt oameni cu care te poți înțelege. În al treilea rînd vin cei care vor să răstoarne orînduirea socială ca să pună mîna pe ce nu au, și în același timp s-o mențină, ca să nu li se ia ceea ce au. Atunci mențin de fapt ceea ce răstoarnă cu gîndul, sau nimicesc de fapt ceea ce se prefac că mențin.

Aceștia sînt idealîștii.

GOETZ: Bietii oameni. Cum pot fi lecuiți?

BANCHERUL: Trecîndu-i într-o altă categorie socială. Dacă-i îmbogățești, vor apărea ordinea stabilită.

GOETZ: Deci, faceți-mă bogat. Ce-mi oferiți?

BANCHERUL: Moșiile lui Conrad.

GOETZ: Mi le-ați și dat.

BANCHERUL: Așa-i. Țineți minte însă că le datorați bunătății Eminenței-sale.

GOETZ: Fiți încredințat că nu uit. Apoi?

BANCHERUL: Fratele dumneavoastră avea datorii.

GOETZ: Săracul! (*își face cruce. Un hohot de plîns nervos.*)

BANCHERUL: Ce este?

GOETZ: Nimica toată: spiritul de familie. Va să zică avea datorii.

BANCHERUL: Am putea să le plătim.

GOETZ: Nu e în interesul meu, deoarece n-aveam de gînd să le recunosc. E interesul creditorilor săi.

BANCHERUL: Un venit anual de o mie de galbeni?...

GOETZ: Dar ostașii mei? Dacă nu se învoiesc să plece cu mîinile goale?

BANCHERUL: Alți o mie de galbeni de împărțit trupei. E destul?-

GOETZ: E prea mult.

BANCHERUL: Atunci sîntem înțeleși?

GOETZ: Nu.

BANCHERUL: Două mii de galbeni ca venit? Trei mii. Mai departe nu merg.

GOETZ: Cine v-o cere?

BANCHERUL: Atunci ce vreți?

GOETZ: Să cuceresc orașul și să-l nimicesc.

BANCHERUL: Să-l cuceriți, treacă meargă. Dar de ce dracu' țineți să-l nimiciți?

GOETZ: Pentru că toată lumea vrea să-l cruț.

BANCHERUL (*înmărmurit*): Se vede că m-am înșelat.

GOETZ: Păi da! N-ați știut să-mi dibuiți interesul! Ia să vedem, care e? Căutați! Hai, căutați! Dar grăbiți-vă; trebuie să-l găsiți în răstimp de o oră; dacă pînă atunci n-ați descoperit sforile care pun marioneta în mișcare, am să pun să vă plimbe pe străzile orașului și-o să priviți cum se aprind pe rînd focarele incendiului.

BANCHERUL: Trădați încrederea Arhiepiscopului.

GOETZ: A trăda? Încredere? Toți sînteți la fel, voi realiști: cînd nu mai știți ce să ziceți, împrumutați limbajul idealștilor.

BANCHERUL: Dacă distrugeți orașul, n-o să primiți pămînt-turile lui Conrad.

GOETZ: Păstrați-le. Interesul meu, bancherule, era să le am și să trăiesc pe acele pămînturi. Dar nu sînt chiar atît de sigur că omul acționează din interes. Fie, păstrați-le și Eminentă-sa n-are decît să se așeze cu curul pe ele. Mi-am sacrificat fratele pentru Arhiepiscop și vreți să cruț douăzeci de mii de mitocani?

Jertfesc locuitorii din Worms duhului lui Conrad; vor fi pîrjoliți în cinstea lui. Cît despre domeniul Heidenstamm,

Arhiepiscopul n-are decît să se retragă la moșie și să se consacre agriculturii, o să aibă nevoie, căci înțeleg să-l sărăcesc în noaptea asta. *(Pauză.)* Franz! *(Apare Franz.)* Ia-l pe realistul ăsta bătrîn, veghează să i se dea onorurile, și cînd va fi în cortul lui, leagă-l bine de mîini și de picioare.

BANCHERUL: Nu! Nu! Nu! Nu!

GOETZ: Ce este?

BANCHERUL: Sufăr de un reumatism cumplit, frînghiile voastre o să mă omoare. Vreți să-mi dau cuvîntul dezonoare că nu părăsesc cortul?

GOETZ: Cuvîntul tău? E interesul tău să mi-l dai, dar peste puțin timp, interesul tău va fi să nu te ții de el. Du-te, Franz, și strînge nodurile zdravăn.

Franz și bancherul ies. Se aud îndată strigăte de „Trăiască bancherul”, foarte aproape, apoi tot mai departe și mai slab.

Scena IV

GOETZ, CATHERINE, HERMANN *ascuns*

GOETZ: Trăiască bancherul! *(Izbucnește în rîs.)* Adio, moșii!

Adio, ogoare și rîuri! Adio, castel! CATHERINE *(rîzînd)*: Adio, moșii! Adio, castel! Adio, portrete de familie. GOETZ: Nu-ți pară rău de nimic! Ne-am fi plictisit acolo de moarte. *(Pauză.)* Ce imbecil bătrîn! *(Pauză.)* Ah! Nu trebuia să mă desfidă!

CATHERINE: Te necăjește? GOETZ: Ce te privește? *(Pauză.)* Răul, păi răul trebuie să facă rău oricui. Și în primul rînd celui care-l face. CATHERINE *(timid)*: Și dacă n-ai lua orașul? GOETZ: Dacă nu l-aș lua, ai deveni castelană. CATHERINE: Nu mă gîndeam la asta. GOETZ: Sigur că nu. Atunci bucură-te: o să-l iau. CATHERINE: Dar de ce?

GOETZ: Pentru că fac rău. CATHERINE: Și de ce faci Răul? GOETZ: Pentru că Binele e gata făcut.

CATHERINE: Cine l-a făcut?

GOETZ: Dumnezeu Tatăl. Eu nu imit, inventez. *(Strigă.)* Hei! Căpitanul Schoene. Șă vină îndată! *Goetz rămîne la intrarea cortului și se uită afară.*

CATHERINE: La ce te uiți?

GOETZ: La oraș. *(Pauză.)* Mă întreb dacă și atunci era o noapte cu lună.

CATHERINE: Cînd? Unde?

GOETZ: Anul trecut, cînd mă pregăteam să iau cu asalt orașul Halle. Era o noapte asemănătoare cu asta, stăteam la intrarea cortului și mă uităm la turnul de peste metereze. Dimineața am dat asaltul. *(Se apropie de ea.)* în orice caz, am s-o șterg pînă nu începe să miroasă urît. Sar pe cal și pe-aci ti-e drumul.

CATHERINE: Ai să... pleci?

GOETZ: Mîine, înaintea de prînz, și fără să anunț pe nimeni.

CATHERINE: Și eu?

GOETZ: Tu? Ține-te de nas și roagă-te ca vîntul să nu sufle îndoace. *(Intră căpitanul.)* Două mii de oameni cu armele pregătite: regimentul lui Wolfmar și al lui Ulrich. Să fie gata să mă urmeze într-o jumătate de oră. Restul trupelor în stare de alarmă. Faceți totul pe întuneric și fără zgomot. *(Căpitanul iese. Pînă la sfîrșitul actului se vor auzi zgomotele înfundate ale pregătirilor.)* Deci, drăguță, n-ai să devii castelană.

CATHERINE: Mă tem și eu.

GOETZ: Ești tare decepționată?

CATHERINE: Nici nu prea credeam c-o să devin.

GOETZ: De ce?

CATHERINE: Pentru că te cunosc.

GOETZ *(cu violență)*: Tu, mă cunoști? *(Se întrerupe șirîde.)* La urma urmei și felul meu de-a fi'trebuie să fie previzibil.

uLf v (JLUL ȘI tiUSSUL DUMNEZEU ♦ 251

(Pauză.) Probabil că ți-ai făcut și tu niște idei despre felul în

care trebuie să știi să mă iei: mă observi, mă privești... CATHERINE: Un cîine se uită și el la un episcop.

GOETZ: Da, dar vede un episcop cu cap de cîine. Eu ce fel de

cap am? De câine? De pește? De porc? *(Se uită la ea.)* Hai pe pat CATHERINE: Nu.

GOETZ: Vino, îți spun, vreau să facem dragoste. CATHERINE: Nu te-am văzut niciodată dându-mi ațita zor. *(El*

o ia de umăr.) Nici atât de zorit. Ce ai? GOETZ: Goetzul cu cap de porc îmi face semn. El și cu mine vrem să ne amestecăm. Și-apoi frica din tine te îndeamnă la dragoste.

CATHERINE: Ți-e frică? GOETZ: Da. *(Se duce și se așază pe pat, cu spatele spre ofițerul ascuns.)* Hai, vino!

Catherine se duce la el, îl smucește de acolo și se așază în locul lui.

CATHERINE: Vino, da, sînt a ta. Dar spune-mi întâi ce-am să mă fac eu? GOETZ: Când?

CATHERINE: Începînd de mîine. GOETZ: De unde vrei să știu? Fă-te ce vrei. CATHERINE: Adică tîrfă.

GOETZ: Păi, mi se pare soluția cea mai bună, nu? CATHERINE: Și dacă nu-mi place? GOETZ: Găsește

un nătărău care să te ia de nevastă. CATHERINE: Tu ce ai să faci? GOETZ: Mă reangajez. Se zice că

Husiții n-au astîmpăr. Mă duc

să izbesc în ei.

CATHERINE: Ia-mă cu tine. GOETZ: La ce? CATHERINE: Sînt zile în care o să ai nevoie de o femeie; cînd

va fi clar de lună vei fi obligat să cucerești o cetate, și-ți va

fi frică și te vei simți îndrăgostit.

GOETZ: Toate femeile sînt la fel. Oamenii mei o sâ-mi aducă

cu duzinile cînd o să mă apuce pofta. CATHERINE *(brusc)*: Nu vreau. GOETZ: Nu vrei? CATHERINE:

Eu pot să fiu douăzeci de femei, o sută, dacă

dorești, toate femeile. Ia-mă pe crupa calului, nici n-o să mă

simți, sînt cît un fulg. Vreau să fiu bordelul tău. *(Se lipește*

de el.) GOETZ: Ce te-a apucat? *(Pauză. Se uită la ea. Brusc.)* Pleacă.

Mi-ar fi rușine în locul tău. CATHERINE *(rugătoare)*: Goetz! GOETZ: N-am să rabd să te uiți la mine cu asemenea ochi. Ce

scîrnăvie trebuie să fii ca să îndrăznești să mă iubești după

tot ce ți-am făcut. CATHERINE *(îțipînd)*: Nu te iubesc! Îți jur! Iar dacă te-aș iubi,

n-ai afla niciodată! Și ce-ți pasă că te iubește cineva, dacă nu

ți-o spune!

GOETZ: Ce-mi trebuie mie să fiu iubit? Dacă mă iubești, toată plăcerea va fi pentru tine. Pleacă,

spurcăciune, Nu vreau să profite nimeni de mine.

CATHERINE *(îțipînd)*: Goetz! Goetz! Nu mă alunga! Nu mai am pe nimeni pe lume!

Goetz încearcă s-o dea afară din cort. Ea se agață de manile lui.

GOETZ: N-ai de gînd să pleci odată?

CATHERINE: Tu ești de vină, Goetz, tu ai vrut așa. *(Hermann*

iese din ascunzătoare și se repede, cu cuțitul ridicat.) A!

Păzește-te! GOETZ *(se întoarce și-l prinde pe Hermann de încheietura*

mîinii): Franz! *(Intră cîțiva soldați- Goetz rîde.)* Am izbutit

totuși sâ-l scot măcar pe unul din tuate răbdările. HERMANN *(către Catherine)*: Scîrnăvie! Pîrîtoare!

GOETZ *(către Catherine)*: Erai complice? Prefer așa; îmi place

mult mai mult. *(O ia de bărbie.)* Duceți-l... O să-i hotărască

soarta ceva mai tîrziu.

Și auiyUL. UUMltZJbU

Soldații ies ducîndu-l pe Hermann. Pauză.

CATHERINE: Ce-ai să-i faci?

GOETZ: Nu pot fi supărat pe niște oameni care încearcă să mă omoare. Îi înțeleg prea bine. Am să pun sâ-i dea cep pur și simplu, ca unui butoi mare ce este.

CATHERINE: Și mie, ce-ai să-mi faci?

GOETZ: Adevărat, trebuie să te pedepsesc.

CATHERINE: Nu trebuie neapărat.

GOETZ: Ba da. *(Un timp.)* Sînt mulți printre ostașii mei căroră li se usucă gura cînd te văd trecînd. Am

să. te dăruiesc lor. După aceea, dacă mai trăiești, o să alegem un bădăran oarecare cît se poate de chior și de ciupit de vărsat, și popa din Worms o să vă cunune.

CATHERINE: Nu te cred.

GOETZ: Nu?

CATHERINE: Nu. Tu nu ești... N-ai s-o faci. Sînt sigură. Sînt sigură!

GOETZ: N-am s-o fac? *(Strigă.)* Franz! Franz! *(Intră Franz și doi soldați.)* Ocupă-te de mireasă, Franz!

FRANZ: Ce mireasă?

GOETZ: Catherine. O măriti înfii cu toți, cu mare alai, după aceea...

Scena V ACEIAȘI, NASTY

Nasty intră, se duce la Goetz și-i dă o palmă peste ureche.

GOETZ: Hei, bădărane, ce faci?

NASTY: Ți-am tras una peste ureche.

GOETZ: Am simțit. (*Ținându-l imobilizat.*) Cine ești?

NASTY: Nasty, brutarul.

GOETZ (*către soldați*): E Nasty?

SOLDAȚII: Da, el e.

GOETZ: Am pus mîna pe o pradă bună, pe legea mea.

NASTY: N-ai pus tu mîna pe mine, m-am predat singur.

GOETZ: Dacă vrei; dar rezultatul e același. Dumnezeu mă copleșește azi cu darurile sale. (*îl privește.*)

Iată-l deci pe Nasty, împăratul tuturor calicilor din Germania Ești așa cum mi te închipuiam: deprimant ca virtutea.

NASTY: Nu sînt plin de virtuți. Dar fiii noștri vor fi, dacă vărsăm destul sînge ca să le dăm dreptul de a fi virtuoși.

GOETZ: Am înțeles, ești un proroc!

NASTY: Ca toată lumea.

GOETZ: Zău? Atunci sînt și eu proroc?

NASTY: Orice vorbă e o mărturie despre Dumnezeu; orice vorbă spune tot despre toate.

GOETZ: Drace! Va trebui să mă supraveghez cînd vorbesc.

NASTY: La ce bun? Nu te vei putea împiedica să spui tot.

GOETZ: Bun. Ei, dar tu, răspunde la întrebările pe care ți le pun și caută să nu spui chiar tot și întru totul, altfel nu mai isprăvim. Deci, tu ești Nasty, proroc și brutar.

NASTY: Da, sînt.

GOETZ: Se spunea că ești la Worms.

NASTY: Am ieșit.

GOETZ: în noaptea asta?

NASTY: Da.

GOETZ: Ca să vorbești cu mine?

NASTY: Ca să caut ajutoare și să te atac pe la spate.

GOETZ: Excelentă idee: ce te-a făcut să te răzgîndești?

NASTY: Trecînd prin tabără, am aflat că un trădător a dat orașul pe mîna voastră.

GOETZ: Ai trăit probabil un sfert de ceas cam neplăcut.

NASTY: Da. Al dracului de neplăcut.

GOETZ: Și atunci?

NASTY: Ședeam pe o piatră îndărătul cortului. Am văzut cortul luminîndu-se puțin și umbre umblînd de colo-colo. în clipa aceea am primit mandat să vin la tine și să-ți vorbesc.

GOETZ: Mandatul acesta cine ți l-a dat?

NASTY: Cine vrei să fie?

jcmi-rmu jmu

GOETZ: într-adevăr, cine? Fericit om: ai mandate și știi cine ți le-a dat. Am și eu, închipuiește-ți - poftim, de pildă de a incendia Wormsul. Dar nu reușesc să aflu cine mi l-a încredințat. (*Pauză.*) Oare Dumnezeu ți-a poruncit să-mi tragi una peste ureche?

NASTY: Da.

GOETZ: De ce?

NASTY: Nu știu. Poate ca să se dezlipească ceara care ți-o astupă și te împiedică să auzi.

GOETZ: Capul tău e pus la preț. Oare Dumnezeu te-a prevenit?

NASTY: Nu era nevoie ca Dumnezeu să mă prevină. Am știut dintotdeauna cum voi sfîrși.

GOETZ: într-adevăr, fiind proroc...

NASTY: Nu e nevoie să fii proroc: pentru noi, ăștia, nu sînt decît două soiuri de moarte. Cei care se resemnează - mor de foame, cei care nu se resemnează — mor prin ștreang. încă de la vîrsta de doisprezece ani poți să-ți dai seama dacă te resemnezi ori ba.

GOETZ: Perfect. Ei bine, cazi în genunchi în fața mea.

NASTY: Pentru ce?

GOETZ: Ca să-mi ceri îndurare, presupun. Oare Dumnezeu nu ți-a poruncit să faci așa?

Franz îi pune cizmele.

NASTY: Nu: tu n-ai îndurare, și nici Dumnezeu. De altfel, pentru ce m-aș milogi, eu, care nu voi avea milă de nimeni, cînd va veni ziua.

GOETZ (*ridicându-se*): Atunci ce mama dracului cauți aici?

NASTY: Am venit să-ți deschid ochii, frate.

GOETZ: Oh, ce noapte minunată, totul e în mișcare, Dumnezeu umblă pe pământ, cortul meu e un cer plin de stele căzătoare și iată minunăția cea mai mare: Nasty, proroc de brutărie, vine să-mi deschidă ochii. Cine-ar fi crezut că cerul și pământul se vor osteni atîta pentru un oraș de douăzeci și cinci de mii de suflete? De fapt, brutarule, cine-ți dovedește că nu ești victima înșelăciunilor diavolești?

NASTY: Cînd soarele te scaldă în lumina lui orbitoare, cine-ți dovedește că nu e noapte?

GOETZ: Noaptea, cînd visezi că e soare, cine-ți dovedește că e zi? Dar dacă și eu l-am văzut pe Dumnezeu? Ai? Ah! ar fi soare contra soare. (*Pauză.*) Îi am pe toți în mînă, pe toți: pe asta care voia să mă asasineze, pe trimisul Arhiepiscopului și pe tine, regele calicilor; degetul lui Dumnezeu a desfăcut un complot și a demascat vinovații: mai mult chiar, unul dintre slujitorii lui mi-a adus, din partea lui, cheile orașului.

NASTY (*cu vocea schimbată, poruncitoare și scurtă*): Unul dintre slujitorii lui? Care?

GOETZ: Ce-ți pasă, de vreme ce vei muri. Haide, recunoaște că Dumnezeu e cu mine.

NASTY: Cu tine? Nu. Tu nu ești omul lui Dumnezeu. Cel mult viespoiul lui.

GOETZ: Ce știi tu?

NASTY: Oamenii lui Dumnezeu nimicesc sau clădesc, tu însă păstrezi.

GOETZ: Eu?

NASTY: Faci dezordine. Iar dezordinea e cea mai bună slujnică a ordinii stabilite. Ai slăbit cavalerimea întregă trădîndu-l pe Conrad și vei slăbi burghezia distrugînd Wormsul. Cine va trage foloasele? Cei mari. Îi servești pe cei mari, Goetz, și-i vei servi orice ai face; căci orice distrugere anapoda îi slăbește pe cei slabi, îi îmbogățește pe cei bogați, mărește puterea celor puternici.

GOETZ: Deci, fac contrariul a ceea ce vreau? (*Cu ironie.*) Din fericire, Dumnezeu te-a trimis ca să mă luminezi. Ce-mi propui tu?

NASTY: O nouă alianță.

GOETZ: Oh! O nouă trădare? Ce drăguț din partea ta: cu asta măcar m-am învățat, n-o să fie o schimbare prea mare. Dar dacă nu trebuie să cad la învoială nici cu burghezii, nici cu cavalerii, nici cu principii, nu prea văd cu cine trebuie să mă aliez.

NASTY: Intră în oraș, măcelărește bogații și preoții, dăruiește-l apoi săracilor, ridică o oștire de țărani și izgonește-l pe Arhiepiscop; mîine toată țara va fi cu tine.

GOETZ (*înmărmurit*): Vrei să mă aliez cu săracii?

NASTY: Cu săracii, da! Cu plebea orașelor și a satelor.

GOETZ: Ciudată propunere!

NASTY: Sînt aliații tăi firești. Dacă vrei să distrugi cu adevărat, să razi de pe fața pământului palatele și catedralele clădite de Satana, să dobori statuile obscene ale paginilor, să arzi miile de cărți care răspîndesc o știință diabolică, să suprimi aurul și argintul, vino cu noi. Fără noi, te-nvîrtești. Într-un cerc, nu-ți faci rău decît ție. Cu noi, vei fi. biciul lui Dumnezeu.

GOETZ: Ce-o să faceți cu burghezii?

NASTY: Le vom lua bunurile, ca să-i îmbrăcăm pe cei goi și să-i hrănim pe cei flămînzi.

GOETZ: Dar cu preoții?

NASTY: Îi vom trimite înapoi la Roma.

GOETZ: Și cu nobilii?

NASTY: Le vom tăia capul.

GOETZ: Și cînd îl vom alunga pe Arhiepiscop?

NASTY: Va fi timpul să clădim cetatea lui Dumnezeu.

GOETZ: Pe ce temelii?

NASTY: Toți oamenii sînt egali și frați, toți sînt în Dumnezeu și Dumnezeu e în toți- Sfîntul Duh vorbește prin gura oricărui, toți oamenii sînt preoți și proroci, fiecare poate boteza, cununa, propovădui Evanghelia și ierta păcatele; fiecare viețuiește în obște pe pământ în fața tuturor, iar singuratic în sufletul său, în fața lui Dumnezeu.

GOETZ: în cetatea voastră nu se va rîde în fiecare zi.

NASTY: Poți să rîzi de cei pe care-i iubești? Legea va fi iubirea.

GOETZ: Dar eu, eu ce voi fi în ciorba asta?

NASTY: Egalul tuturor.

GOETZ: Și dacă nu-mi place să fiu egalul vostru?

NASTY: Egalul tuturor oamenilor sau valetul tuturor principilor. Alege.

GOETZ: Propunerea ta e cinstită, brutarule. Numai că iată: săracii mă plictisesc de moarte; urăsc tot ce-mi place mie.

(KJ11L1 wtf.y.1.1.)

NASTY: Și ce anume îți place?

GOETZ: Tot ceea ce vreți să distrugeți: statuile, luxul, războiul.

NASTY: Luna nu-i a ta, ești un om tras pe sfoară, și te lupți pentru ca nobilii să se poată bucura de ea.

GOETZ (*profund convins și sincer*): Dar îi iubesc pe nobili.

NASTY: Tu? Tu îi asasinezi.

GOETZ: Aș! îi asasinez nițel, din când în când, pentru că femeile lor sînt fecunde și fac cîte zece în locul unuia pe care-l omor. Dar nu vreau să mi-i spînzurați pe toți. De ce v-aș ajuta să stingeți soarele și toate făcliile pămîntești? Ar fi o noapte polară.

NASTY: Va să zică ai să te mulțumești de-acum înainte să faci doar tărăboi și să fii nefolositor?

GOETZ: Nefolositor, da. Nefolositor pentru oameni. Dar ce-mi pasă mie de oameni? *Dumnezeu* mă aude, lui Dumnezeu îi sparg urechile, și asta-mi ajunge, căci el e singurul dușman demn de mine. Există Dumnezeu, eu și fantomele. Pe Dumnezeu îl voi răstigni în noaptea asta prin tine și prin douăzeci de mii de oameni pentru că suferința lui e infinită și-l face infinit pe cel care-l face să sufere. Orașul ăsta va pieri în flăcări. Dumnezeu știe. În clipa asta îi e frică, o simt; îi simt privirea pe mîinile mele, îi simt suflul pe părul meu, îngerii lui plîng. Își spune: „Goetz nu va îndrăzni, poate” -ca și cum ar fi doar un om. Plîngeți, plîngeți, îngerilor: voi îndrăzni. În curînd, voi înainta învăluit în frica și în mînia lui. Va pieri în flăcări: sufletul Domnului este o galerie de oglinzi, focul se va răsfrînge în milioane de oglinzi. Atunci voi ști că sînt un monstru cu totul pur. (*Către Franz.*) Centironul.

NASTY (*cu vocea schimbată*): Cruță-i pe săraci. Arhiepiscopul e bogat, poți să te desfeți sărăcindu-l, dar nevoiașii, Goetz, n-are nici un haz să-i faci să sufere.

GOETZ: Oh, nu, n-are nici un haz.

NASTY: Și-atunci?

GOETZ: Am și eu mandatul meu.

NASTY: Mă rog de tine în genunchi.

GOETZ: Credeam că n-ai voie să te milogesti.

NASTY: Nimic nu-i oprit cînd e vorba să-i mîntui pe oameni.

GOETZ: Mi se pare, prorocule, că Dumnezeu te-a făcut să cazi într-o cursă. (*Nasty dă din umeri.*) Știi ce-ai să pățești?

NASTY: Schingiuire și ștreang, da. Îți spun c-o știu dintotdeauna.

GOETZ: Schingiuire și ștreang... schingiuire și ștreang, ce monoton! Necazul, în ceea ce privește Răul, e că te obișnuiești cu el, ai nevoie de geniu ca să inventezi. Noaptea asta nu mă simt deloc inspirat.

CATHERINE: Dă-i un duhovnic.

GOETZ: Un...

CATHERINE: Nu poți să-l lași să moară fără iertăciune.

GOETZ: Nasty! O vorbă de geniu. Sigur că da, omule, îți voi da un duhovnic! E datoria mea de creștin. Și apoi îți rezerv o surpriză. (*Către Franz.*) Du-te să-mi aduci un preot... (*Către Nasty.*) Iată o faptă cum îmi place mie. E bună? E rea? Mintea nu-i poate da de capăt.

NASTY: Nu voi îngădui să mă spurce un papistaș.

GOETZ: Vei fi schingiuit pînă te vei spovedi, e spre Binele tău.

Intră Heinrich.

Scena VI ACEIAȘI, HEINRICH

HEINRICH: Mi-ai făcut tot răul pe care puteai să mi-l faci.

Lasă-mă.

GOETZ: Ședea în întuneric și dădea din cap. HEINRICH: Ce vrei de la mine? GOETZ: Să te pun să lucrezi în meseria ta. Femeia asta trebuie

măritată numaidecîl. Cît despre ăsta, îl vei spovedi și-l vei griji. HEINRICH: Pe ăsta?... (*Îl zărește pe Nasty.*) Ah!... GOETZ (*prefăcîndu-se mirat*): Vă cunoașteți? NASTY: El e deci slujitorul Domnului care ți-a dat cheia aceea. HEINRICH: Nu! Nu, nu!

GOETZ: Popă, nu ți-e rușine să minți?

HEINRICH: Nasty! (*Nasty nici nu se uită la el.*) Nu puteam să las ca preoții să fie măcelăriți. (*Nasty nu răspunde. Heinrich se apropie de el.*) Spune, puteam să-i las? (*O pauză. Se întoarce și pornește spre Goetz.*) Ei, ce e? De ce trebuie să-l spovedesc?

GOETZ: Pentru că va fi spînzurat.

HEINRICH: Repede atunci, repede! Spînzurați-l cît mai repede! Și pentru spovedanie, găsiți alt preot.

GOETZ: Ba nu, ori tu, ori nimeni.

HEINRICH: Deci nimeni. (*Dă să iasă.*)

GOETZ: Ho! Ho! (*Heinrich se oprește.*) Îl poți lăsa să moară nespovedit?

HEINRICH (*întorcîndu-se încet înapoi*): Nu, măscăriciule, nu; ai dreptate: nu pot. (*Către Nasty.*)

îngenunche. (*Pauză.*) Nu vrei? Frate, greșeala mea nu cade asupra Bisericii, iar păcatele în numele Bisericii ți le voi ierta! Vrei să mă spovedesc în public? (*Către toți.*) Am lăsat orașul meu pradă măcelului din răutate și ură, merit disprețul tuturor. Scui-pă-mă-n obraz și gata. (*Nasty nu se mișcă.*) Tu, ostașule, scui-pă-mă!

FRANZ (*învălit, către Goetz*): Să-l scuip?

GOETZ (*îngăduitor*): Scuipă-l, băiatule, de ce să nu petreci nițel? (*Franz îl scuipă.*)

HEINRICH: Iată, s-a făcut. Heimich a murit de rușine. A rămas preotul. Un preot oarecare: în fața *lui* trebuie să îngenunchezi. (*După o clipă de așteptare, îl lovește brusc.*) Asasinule! Trebuie să fii nebun să mă umilesc în fața ta, când totul s-a întâmplat din vina ta!

NASTY: Din vina mea?

HEINRICH: Da! Da! Din vina ta! Ai vrut să faci pe prorocul și iată-te învins, prizonier, bun de spânzurat, și toți care s-au încrezut în tine vor muri. Toți! Toți! Da! Da! Pretindeai că știi să-i iubești pe săraci, iar eu nu; ei, vezi: tu le-ai făcut mai mult rău decât mine.

NASTY: Mai mult decât tine, gunoi ce ești! (*Se năpustește asupra lui Heinrich. Cealaltă îi despart.*) Cine-a trădat? Tu sau eu?

HEINRICH: Eu! Eu! Eu! Dar n-aș fi făcut-o niciodată dacă nu-l asasinai pe Episcop.

NASTY: Dumnezeu mi-a poruncit să-l răpun pentru că-i înfometa pe săraci.

HEINRICH: Dumnezeu, într-adevăr? Ce simplu e: atunci Dumnezeu mi-a poruncit să-i trădez pe săraci pentru că voiau să-i măcelărească pe călugări!

NASTY: Dumnezeu *nu poate* porunci să-i trădezi pe săraci, el este cu ei.

HEINRICH: Dacă este cu ei, cum se face că revoltele lor ies tot timpul prost? Cum se face că a îngăduit chiar astăzi ca revolta ta să se sfârșească în deznădejde? Hai, răspunde! Răspunde! Răspunde odată! Nu poți?

GOETZ: Iată. Iată clipa. Iată spaima și zbuciumul, și ardoarea de sânge. Lasă! Lasă! Spaima e bună. Ce blândă ți-e fața! Mă uit la ea și simt că vor muri douăzeci de mii de oameni. Te iubesc. (*II sărută pe gura.*) Heinrich frate, nu s-a zis încă totul: am hotărât să iau Wormsul, dar dacă Dumnezeu e cu tine, se poate întâmpla ceva care să mă împiedice.

NASTY (*vorbind înfundat, cu convingere*): Se va întâmpla ceva.

HEINRICH (*strigând*): Nimic! Absolut nimic! Nimic nu se va întâmpla. Nedreptatea ar fi prea mare. Dacă Dumnezeu urma să facă o minune, de ce n-a făcut-o înainte de trădarea mea? De ce m-a sortit să merg spre pierzanie, dacă pe tine te mîntuie?

Intră un ofițer. Toți tresar.

OFIȚERUL: Totul e gata. Ostașii sînt înșirați de-a lungul râpei,

în spatele carelor. GOETZ: Așa de repede! (*Pauză.*) Du-te, spune-i căpitanului

Ulrich că vin. (*Ofițeruliese. Goetz se aruncă pe un scaun.*) CATHERINE: Iată-ți minunea, draguțule.

(*Goetz își trece mîna*

peste față.) Du-te! Jefuiește și măcelărește! Bună seara! GOETZ (*cu mare oboseală, care se va schimba progresiv într-o*

exaltare factice): A venit clipa să ne luăm rămas bun. Când

mă voi întoarce, voi fi mînjit de sânge și cortul meu va fi gol.

Păcat, mă obișnuisem cu voi. (*Către Nasty și Heinrich.*) Veți petrece noaptea împreună, ca o pereche de îndrăgostiți. (*Către Heinrich.*) Ai grijă să-l ții de mîna cu blîndețe în timp ce i se aplică cleștele. (*Către Franz, arătînd spre Nasty.*) Dacă primește să se spovedească, încetați numaidecît cu tortura; îndată ce va fi dezlegat de păcate, îl spînzurați. (*Ca și cum și-ar fi adus amînte de existența Catherinei.*) Ah! Mireasa!

Franz, te vei duce să chemi grăjdarii și-i vei prezenta doamnei. Să facă ce vor cu ea, dar să n-o omoare.

CATHERINE (*se aruncă brusc la picioarele lui*): Goetz! îndurare! Nu asta! Nu grozăvia asta! îndurare!

GOETZ (*se dă înapoi mirat*): Tare făceai pe grozava adineauri... Nu credeai că am s-o fac?

CATHERINE: Nu, Goetz, nu credeam.

GOETZ: în fond, nu credeam nici eu însumi. Răul — îl crezi doar pe urmă. (*Ea îi cuprinde genunchii.*)

Franz, descotorosește-te-mă de ea. (*Franz o ia și o aruncă pe pat.*) Asta e. Asta e. N-am uitat nimic... Nu!

Cred că asta-i tot. (*Pauză.*) Și tot nu s-a întâmplat nici o minune: încep să cred că Dumnezeu îmi dă mîna liberă. Mulțumesc, Doamne, îți mulțumesc. Mulțumesc pentru femeile violate, mulțumesc pentru copiii trași în țeapă, mulțumesc pentru oamenii decapitați. (*Pauză.*) Dacă-aș vrea să-mi dau drumul la gură! Știu multe, fățarnicule! Ascultă, Nasty, am să-ți vînd un secret: *Dumnezeu se servește de mine.* Ai văzut în noaptea asta: cum trage de mine trimițîndu-și îngerii pe capul meu.

HEINRICH: îngerii?

GOETZ: Voi toți. Catherine este fără îndoială un înger. Și tu. Și bancherul la fel. (*întorcîndu-se spre Nasty.*) Dar povestea cu cheia? I-am cerut-o eu cumva? Nici nu bănuiam existența acestei chei: dar iată că l-a însărcinat pe unul dintre preoții săi să mi-o aducă. Tu știi ce vrea, firește; să-i scap popimea și călugărițele. Și atunci mă ispitește, pe ascuns, făcînd să se ivească prilejuri, fără să se compromită. Dacă sînt prins, îi rămîne dreptul de-a se dezice de mine: în definitiv, puteam să arunc cheia în rîpă.

NASTY: Păi, da, într-adevăr, puteai, mai poți și-acum.

ZOJ

GOETZ: Ei, asta-i, îngerașule: știi bine că nu pot.

NASTY: De ce nu?

GOETZ: Pentru că nu pot să fiu altul, ci numai eu. Poftim, am să fac o baie bună de sânge ca să-i fac un serviciu. Dar când se va isprăvi, iar se va ține de nas scîrbit și va spune în gura mare că n-a vrut asta. Nu vrei asta, Dumnezeule, e-adevărat? Atunci mai e timp să te pui împotriva. Nu pretind ca cerul să se prăbușească peste capul meu, un scuipat ar fi de ajuns: călcînd pe el aș putea aluneca, mi-aș putea rupe un picior, și s-a zis cu ziua de azi. Nu? Bine, bine, nu stăruie. Ia uită-te, Nasty, la cheia asta: e ceva bun, o cheie, ceva util. Cît despre mîini, ce să mai zicem! Ce lucru minunat! Trebuie să-i mulțumesc lui Dumnezeu că ni le-a dat. Atunci o cheie într-o mînă nu poate fi ceva rău: să-l lăudăm pe Domnul pentru toate mîinile care țin niște chei în această clipă în toate ținuturile din lume. Cît despre ce face mîna cu cheia, Domnul se leapădă de orice răspundere, asta nu-l mai privește, săracul. Da, Dumnezeule, ești nevinovăția însăși: cum ai putea concepe neantul, tu care ești plenitudinea? Privirea ta este lumină și schimbă totul în lumină: cum ai putea cunoaște penumbra din inima mea? Iar mintea ta atotcuprinzătoare cum ar putea pătrunde în tiparele minții mele fără a le sparge? Ură și slăbiciune, violență, moarte, supărare, astea vin numai de la om; acestea sînt împărăția mea, și sînt singur în ea: ce se petrece aici nu mi se poate imputa decît mie. Bun, bun, iau toată răspunderea asupra mea și nu zic nimic, în ziua judecății, o să tac ca peștele, am și eu mîndria mea, o să mă las osîndit fără să suflu o vorbă. Dar nu te stingherește puțin, măcar un pic, să-l osîndești pe cel care ți-a fost om la toate? Mă duc, mă duc: ostașii așteaptă, cheia cea bună mă mîină înainte, vreau să-și regăsească broasca natală. *(La ieșire, se întoarce.)* Mai cunoașteți pe cineva ca mine? Sînt omul care-l tulbură pe Dumnezeu cel Atotputernic. În mine i se face groază lui Dumnezeu de sine însuși! Există douăzeci de mii de nobili, treizeci de arhiepiscopi, cincisprezece regi, s-au văzut trei împărați în același timp, un papă și un antipapă, dar arătați-mi un alt Goetz! Uneori îmi

închipui infernul ca un pustiu care mă așteaptă numai pe mine. Adio! *(Dă să iasă. Heinrich izbucnește în ris.)* Ce este? HEINRICH: Infernul e un bîlci, nătărăule! *(Goetz se oprește și se uită la el. Către ceilalți.)*

Iată vizionarul cel mai ciudat: un om care crede că numai el singur face rău. În fiecare noapte, pămîntul Germaniei e luminat de făclii vii; noaptea asta, ca în toate nopțile, orașele ard cu zecile și căpitanii de oștiri care le pustiesc nu fac atîtea mofturi. Ucid în zilele de lucru, iar duminica se spovedesc, cu modestie. Dar asta se ia drept Dracul în persoană pentru că-și îndeplinește datoria de soldat. *(Către Goetz.)* Dacă tu ești Diavolul, măscăriciule, ce sînt eu, care susțineam că-i iubesc pe nevoiași și care ți-i dau pe mînă?

Goetz se uită la el oarecum fascinat cît ține toată replica. La urmă își revine.

GOETZ: Ce pretenții ai? Ceri dreptul de a fi osîndit la muncile

iadului? Ți-l acord. Infernul e destul de mare ca să nu te

întîlnesc acolo. HEINRICH: Și ceilalți? GOETZ: Care ceilalți? HEINRICH: Toți ceilalți. Nu toți au norocul de a ucide, dar toți

au poftă s-o facă. GOETZ: Răutatea mea nu este răutatea lor; ei fac Răul din viciu

sau din interes: eu fac Răul de dragul Răului. HEINRICH: La ce bun să știm pricina, dacă e stabilit că nu poți

face decît Răul? GOETZ: E stabilit?

HEINRICH: Da, măscăriciule, e stabilit. GOETZ: De către cine? HEINRICH: De către Dumnezeu însuși. Dumnezeu a vrut ca

Binele să fie cu neputință pe pămînt. GOETZ: Cu neputință? HEINRICH: Cu totul și cu totul. Dragostea - cu neputință.

Dreptatea - cu neputință. Ia încearcă să-ți iubești aproapele,

și să-mi spui pe urmă cum ți-a mers.

GOETZ: Și de ce nu l-aș iubi, dacă așa mă taie capul?

HEINRICH: Fiindcă e de-ajuns ca un singur om să urască un alt 1 om, pentru ca ura să se întindă de la unul la altul peste j omenirea întreagă.

GOETZ *(despre Nasty)*: Uite, asta iubea nevoiașii.

HEINRICH: Îi mințea cu bună știință, ațîța pomirile lor cele mai josnice, i-a silit să asasineze un om bătrîn. *(Pauză.)* Ce | puteam face eu? Eram nevinovat, și fărădelegea s-a năpustit asupra mea ca un tîlhar. Unde era binele, bastardule? Unde se găsea? Care era răul cel mai mic? *(Pauză.)* Îți dai multă osteneală pentru nimic, lăudărosule care te fălești cu viciul. Dacă vrei să meriți iadul, ajunge să stai în patul tău. Lumea e nelegiuire; dacă o accepți, ești complice, dacă o schimbi, ești călău. *(Rîzînd.)* Ha! Pămîntui duhnește pînă la stele.

GOETZ: Deci, toți cădem sub osîndă?

HEINRICH: A, nu! Nu toți! *(Pauză.)* Trăiesc întru credință, Doamne, Dumnezeul meu, trăiesc întru credință. N-am să cad în păcatul deznădejdiei: sînt putred pînă-n măduva oaselor, dar știu că mă vei mîntui, dacă așa e voia ta. *(Către Goetz.)* Sîntem cu toții la fel de vinovați, bastardule, cu toții deopotrivă sîntem vrednici de muncile iadului, dar Dumnezeu iartă cînd așa îi e placul.

GOETZ: N-o să mă ierte în pofida voinței mele.

HEINRICH: Fir de pai netrebnic, cum ai putea lupta împotriva milei sale? Cum ai putea curma nesfârșita lui rădbare? Te va lua cu degetele sale, dacă-i va fi voia, ca să te ridice în raiul său; îți va frînge cu un bobîrnac voința ta păcătoasă, îți va descleșta fălcile și te va îndopa cu bunăvoința sa, și te vei simți devenind bun fără să vrei. Du-te! Du-te să nimicești Wormsul prin foc și sabie, du-te să jefuiești și să ucizi; îți pierzi vremea și osteneala: într-o zi te vei pomeni în purgatoriu ca toată lumea.

GOETZ: Deci toată lumea comite Răul?

HEINRICH: Toată lumea.

GOETZ: Și nimeni n-a făcut niciodată Binele?

HEINRICH: Nimeni.

GOETZ: Perfect. (*Intră în cort.*) Eu pun rămășag că-l fac.

HEINRICH: Că faci ce?

GOETZ: Binele. Te prinzi cu mine?

HEINRICH (*dă din umeri*): Nu, bastardule, nu mă prind deloc.

GOETZ: Rău faci; îmi arăți că Binele este cu neputință, pariez deci că voi face Binele: e cea mai bună cale din toate pentru a fi sigur. Am fost un nelegiuit, mă schimb; fac stînga-mpre-jur și pariez că ajung un sfînt.

HEINRICH: Cine să judece?

GOETZ: Tu, peste un an și o zi. N-ai decît să pariezi.

HEINRICH: Dacă pariez, ești pierdut dinainte, neghiobule. Ai să faci Binele ca să câștigi o prinsoare.

GOETZ: E drept! Ei, atunci să jucăm zaruri. Câștig eu, înseamnă că triumfă Răul! Dacă pierd... Ah, dacă pierd, nici nu bănuiesc măcar ce-am să fac. Ei? Cine face o partidă cu mine? Nasty!

NASTY: Nu.

GOETZ: De ce nu?

NASTY: E ceva nelegiuit.

GOETZ: Ei da, sigur, e nelegiuit. Păi bine, brutarule, ce-ți închipui? Mai sînt încă rău.

NASTY: Dacă vrei să faci Binele, n-ai decît să hotărăști c-ai să-l faci, e foarte simplu.

GOETZ: Vreau să-l strîng cu ușa pe Dumnezeu. De data asta e ori da, ori ba: dacă mă face să câștig, orașul va arde, și răspunderea lui va fi bine stabilită. Haide, joacă: dacă Dumnezeu e cu tine, nu trebuie să-ți fie frică. Nu îndrăznești, lașule! Preferi să fii spînzurat? Cine îndrăznește?

CATHERINE: Eu!

GOETZ: Tu, Catherine? (*Se uită la ea.*) De ce nu? (*îi dă zarurile.*) Aruncă-le.

CATHERINE (*aruncînd zarurile*): Doi și unu. (*O trece un fior.*) O să-ți fie greu să pierzi.

GOETZ: Cine vă spune că țin să pierd? (*Pune zarurile în păhărel.*) Ești strîns cu ușa, Doamne. A venit momentul să joci cu cărțile pe față. (*Aruncă zarurile.*)

CATHERINE: Unu și unu... Ai pierdut!

GOETZ: Voi face după voia lui Dumnezeu. Adio, Catherine!

CATHERINE: Sărută-mă. (*O sărută.*) Adio, Goetz!

GOETZ: Ia punga asta și du-te unde vrei. (*Către Franz.*) Franz, du-te și spune-i căpitanului Ulrich să-și trimită ostașii la cui-

care. Tu, Nasty, întoarce-te în oraș, mai e timp să oprești haita. Dacă deschideți porțile de cum se arată zorile, dacă preoții ies din Worms nevătămați și vin să se pună sub paza mea, voi ridica asediul la amiază. De acord?

NASTY: De acord.

GOETZ: Ți-ai regăsit credința, prorocule?

NASTY: Nu mi-o pierdusem nici o clipă.

GOETZ: Norocosule!

HEINRICH: Le redai libertatea, le redai viața și speranța. Dar mie, cîine, mie, după ce m-ai silit să trădez, îmi vei reda puritatea?

GOETZ: E treaba ta s-o regăsești. La urma urmelor, nu s-a întîmplat nici o nenorocire.

HEINRICH: Ce are a face dacă s-a întîmplat? Intenția mea, ea avea însemnătate. Dar te voi urmări, n-avea grijă, te voi urmări pas cu pas, ziua și noaptea; poți să te bizui pe mine dacă e vorba să-ți cîntăresc faptele. Și fii încredințat, peste un an și o zi, oriunde te-ai duce, voi fi la întîlnire.

GOETZ: Iată zorile. Zorile și cu Binele au intrat în cortul meu și nu mai sîntem veseli: iat-o pe asta plîngînd în hohote, aștălalt mă urăște; ai zice că e a doua zi după catastrofă. Poate că Binele te deznădăjduiește... Puțin îmi pasă, de altfel, nu sînt pus să-l judec, ci să-l fac. Adio!

Iese. Catheine izbucnește în ris.

CATHERINE (*îțînd cu lacrimi*): A trișat! L-am văzut, l-am văzut. A ajutat zarurile ca să piardă!
Cortina

Actul al doilea

TABLOUL IV

Scena I KARL, doi ȚĂRANI

PRIMUL ȚĂRAN: Ce mai zbiară ăia dinăuntru. KARL: Sînt baronii: e ușor de închipuit că sînt nebuni de furie. PRIMUL ȚĂRAN: Dar dacă i se face frică și se lasă? KARL: Nici o primejdie; e încăpățînat ca un cafîr. Ascundeți-vă, iacătă-l.

Scena II ȚĂRANII, ascunși, GOETZ și KARL

GOETZ: Frate-meu, vrei să-mi aduci o carafă de vin? Trei

pahare ajung: eu nu beau. Fă-o de dragul meu. KARL: De dragul tău o fac, frate.

Goetziese. Țăranii ies din ascunziș, rizînd și bătîndu-se cu palmele peste coapse.

ȚĂRANII: Frate, frate-meu, frățioare! Na! Ține, de dragul tău! *Își dau palme, rizînd.*

KARL (*așezînd paharele pe o tavă*): Toți servitorii sînt frați. Zice că ne iubește, ne mîngîie, uneori ne sărută. Ieri s-a distrat spălîndu-mi picioarele. Seniorul prietenos, bunul frate. Ptîu! (*Scuipă.*) E un cuvînt care mă ustură-n gură și scuip ori de cîte ori îl spun. O să fie spînzurat pentru că mi-a zis frate, și cînd o să-i pun ștreangul de gît, am să-l sărut pe buze și am să-i spun: „Noapte bună, frățioare. Mori de dragul meu!”

Iese ducînd tava și paharele.

PRIMUL ȚĂRAN: Țsta bărbat. Pe ăsta nu-l prostește nimeni.

AL DOILEA ȚĂRAN: Am auzit că știe să citească.

PRIMUL ȚĂRAN: Drace!

KARL (*se întoarce*): Poftim ordinele. Străbateți moșiile lui Nossak și Schulheim. Răspîndiți pînă-n cel mai mic cătun vestea: „Goetz dă țăranilor pămîntul casei Heidenstamm”. Îi lăsați să-și vină-n fire, apoi le spuneți: „Dacă el, curvarul, bastardul, își dăruiește moșiile, de ce înaltul domn de Schulheim nu vi le dă și el pe ale lui?” Bateți-i la cap, face-ți-i să turbeze de furie, semănați răzmerița peste tot. Duceți-vă. (*Ies.*)

Goetz, scumpul meu frate, ai să vezi cum o să-ți mai stric eu faptele tale cele bune. Dă-ți moșiile, hai, dă-le: într-o zi o să-ți pară rău că n-ai murit înainte de-a le da. (*Rîde.*) Iubire! în fiecare zi te îmbrac și te dezbrac, îți văd buricul, degetele de la picioare, curul, și mai vrei să te iubesc. Am să-ți arăt cu dragoste.

Conrad era aspru și brutal, dar pcările lui mă jigneau mai puțin decît bunătatea ta. (*Intră Nasty.*) Ce vrei?

Scena III KARL și NASTY

NASTY: Goetz a trimis să mă cheme.

KARL: Nasty!

NASTY (*recunoscîndu-l*): Tu ești?

KARL: îl cunoști pe Goetz? Frumoase legături ai.

NASTY: Lasă asta. (*Pauză.*) Știu ce plănuiești, Karl. Ar fi mai cuminte să stai liniștit și să aștepti ordinele mele.

KARL: Satele n-au ce face cu ordinele primite din oraș.

NASTY: Dacă încerci mîrșăvia asta, am să pun să te spînzure.

KARL: Vezi să nu fii tu cel spînzurat. Întîi și întîi, ce cauți aici? Dă de bănuir. Vii să stai de vorbă cu Goetz și apoi ne sfătuiești să nu ne răsculăm: cine-mi dovedește că n-ai luat bani pentru asta?

NASTY: Cine-mi dovedește că n-ai luat bani ca să faci să izbucnească prea devreme răscoala care mocnește pentru ca să fie înăbușită de seniori?

KARL: Uite-l pe Goetz.

Scena IV GOETZ, NASTY, BARONII

Goetz intră de-a-ndăratelea, baronii Schulheim, Nossak, Rietschel îl înconjoară zbierînd.

NOSSAK: Țăranii? Puțin îți pasă de ei. Vrei numai să ne duci de rîpă.

SCHULHEIM: Vrei să speli cu sîngele nostru curvăsăriile mă-tii? NOSSAK: Și să te faci groparul nobilimii germane. GOETZ: Fraților, frații mei dragi, nici nu știu măcar despre ce vorbiți. RIETSCHER: Tu nu știi că prin gestul tău dai foc butoiului cu

praf de pușcă? Că țăranii noștri o să turbeze de-a binelea dacă nu le dăm pe loc pămînturile, aurul, pînă și cămășile

noastre și binecuvîntarea noastră pe deasupra? SCHULHEIM: Tu nu știi c-o să vină să ne asalteze în

castelele

noastre? RIETSCHEL: Că înseamnă pierzanie pentru noi dacă primim,

și moarte dacă refuzăm? NOSSAK: Nu știi? GOETZ: Frații mei dragi...

SCHULHEIM: Fără vorbărie și floricele! O lași baltă?

Răspunde prin da sau nu.

GOETZ: Dragii mei frați, iertați-mă, răspunsul e nu. SCHULHEIM: Ești un asasin. GOETZ: Da, frate,

ca toată lumea. SCHULHEIM: Un bastard! GOETZ: Da, ca Isus Cristos. SCHULHEIM: Gunoioule!

Scîrnăvia pămîntului!

Îi dă un pumn în obraz. Goetz se clatină, apoi se îndreaptă,

întinde spre el; toți dau înapoi. Deodată Goetz se aruncă

pe jos cît e de lung.

GOETZ: Ajutor, îngerilor! Ajutați-mă să mă înving! (*Tremură tot.*) N-am să lovesc. Îmi tai mîna dreaptă dacă vrea să lovească. (*Se zvîrcolește pe jos. Schulheim îi dă un picior.*) Trandafiri, ploaie de roze, mîngîieri, cît mă iubește Dumnezeu! Primesc tot. (*Se ridică de jos.*) Sînt un cîine de bastard, un gunoi, un trădător, rugați-vă pentru mine.

SCHULHEIM (*lovindu-l*): Renunți?

GOETZ: Nu mă loviți, v-ați murdări.

RIETSCHEL (*amenințător*): Renunți?

GOETZ: Doamne, izbăvește-mă de îngrozitoarea poftă de a rîde!

SCHULHEIM: Dumnezeii mă-tii!

RIETSCHEL: Haide, ne pierdem vremea.

Scena V NASTY, GOETZ, KARL

Goetz vine spre Nasty

GOETZ (*vesel*): Salutare, Nasty. Te salut, frate. Sînt fericit că te revăd. La Worms, în fața zidurilor, acum două luni, mi-ai propus alianța nevoiașilor. Ei uite, o primesc. Așteaptă: se cuvine să vorbesc eu întîi; am să-ți dau vești bune. Înainte de a face Binele, mi-am zis, trebuie să-l cunoști, și am stat și m-am gîndit mult. Ei bine, Nasty, îl cunosc. Binele e iubire, așa; dar adevărul este că oamenii nu se iubesc; și ce oare îi împiedică? Inegalitatea condițiilor, servitutea, mizeria. Astea trebuie deci înlăturate. Pînă aici sîntem de acord, nu-i așa? Nici nu-i de mixare: mi-am însușit doar învățăturile tale. Da, Nasty, m-am gîndit mult la tine în ultimul timp. Numai că tu, tu vrei să amîni pentru mai tîrziu împărăția lui Dumnezeu, iar eu, eu sînt mai isteț: am găsit o cale ca să începă numaidecît, cel puțin într-un colț de țară, aici. Întîi las pămînturile mele țăranilor. Al doilea: pe acest pămînt, organizez prima comunitatea creștină, toți să fie egali! Ah! Nasty, sînt ostaș: dau bătălia Binelui și am de gînd s-o cîștig numaidecît, și fără vărsare de sînge. Ajută-mă, vrei? Tu știi cum să vorbești cu nevoiași. Împreună, noi doi vom reface Paradisul, căci Domnul m-a ales ca să șterg păcatul nostru strămoșesc. Uite, am găsit un nume pentru falansterul meu: se va chema Cetatea Soarelui. Ce e? Ah, catîrule! Ah! Îmi strici bucuria! Ce vină îmi mai găsești?

NASTY: Păstrează-ți pămînturile.

GOETZ: Să-mi păstrez pămînturile! Și tu, Nasty, ești acela care mi-o ceri! Mă așteptam la orice, numai la asta nu!

NASTY: Păstrează-le, dacă ne vrei binele. Stai liniștit și mai ales nu te atinge de nimic.

GOETZ: Va să zică și tu crezi că țăranii se vor răscula?

NASTY: Nu cred, știu.

GOETZ: Ar fi trebuit să bănuiesc. Ar fi trebuit să prevăd că voi scandaliza sufletul tău strîmt și îndîrjit.

Porcii aștepta, adineauri, iar acum tu... Cîta dreptate trebuie să am ca să țipați așa de tare. Ei bine, asta mă încurajează! Le voi dărui aceste pămînturi, și încă cum! Binele se va face împotriva tuturor.

NASTY: Cine te-a rugat să le dai?

GOETZ: Știu că trebuie să le dau.

NASTY: Dar cine te-a rugat?

GOETZ: Știu eu, îți spun. Îmi văd calea așa cum te văd pe tine. Dumnezeu îmi împrumută lumina lui.

NASTY: Cînd Dumnezeu tace, poți pretinde că spune ceea ce vrei tu.

GOETZ: Oh! Ce proroc minunat ești! Treizeci de mii de țăranii mor de foame, eu îmi prăpădesc averea ca să le aduc alinare și tu îmi vestești liniștit că Dumnezeu mă oprește să-i scap de nevoi.

NASTY: Tu, să-i ajuți pe săraci? Tu nu poți decît să-i strici.

GOETZ: Și cine-i va mîntui?

NASTY: Nu-ți face griji pentru ei; o să se mîntuie singuri.

GOETZ: Și ce mă fac eu dacă mi se răpesc mijloacele de-a face Binele?

NASTY: Ai ce face, gospodărește-ți avutul, sporește-l, iată destul ca să umple o viață de om.

GOETZ: Va trebui, deci, ca să-ți fiu pe plac, să devin un bogătaș rău?

NASTY: Nu există bogătași răi. Există bogătași, asta-i tot.

GOETZ: Nasty, sînt de-al vostru.

NASTY: Nu.

GOETZ: N-am fost sărac toată viața mea?

NASTY: Sînt două feluri de săraci, cei care sînt săraci laolaltă și cei care sînt săraci de unul singur. Primii sînt cei cu adevărat săraci, ceilalți sînt niște bogați care n-au avut noroc.

GOETZ: Iar bogații care și-au dăruit bunurile nu sînt nici ei niște săraci, îmi închipui.

NASTY: Nu, ei sînt niște foști bogați.

GOETZ: Atunci, am pierdut dinainte. Rușine ție, Nasty, care osîndești un creștin fără drept de recurs. (*Se plimbă agitat.*) Oricît ar fi de îngîmfați boierii care mă urăsc, voi sînteți și mai îngîmfați și o să-mi fie mai puțin greu să intru în casta lor decît în a voastră. Răbdare! Mulțumescu-ți, Doamne: îi voi iubi deci fără răsplata iubirii lor. Iubirea mea va face să se prăbușească zidurile sufletului tău îndărătnic; va dezarma artagul nevoiașilor. Vă iubesc, Nasty, vă iubesc pe toți.

NASTY (*mai blînd*): Dacă ne iubești, renunță la ce ți-ai pus în minte.

DIAVOLUL ȘI BUNUL DUMNEZEU ♦ 273

GOETZ: Nu.

NASTY (*schimbînd tonul, mai insistent*): Ascultă, am nevoie de șapte ani.

GOETZ: Pentru ce?

NASTY: Peste șapte ani, vom fi pregătiți să începem războiul sfînt. Dar nu înainte. Dacă arunci țărani astăzi în focul bătăliei, nu le dau nici șapte zile pînă vor fi măcelăriți. Și ce ai distrus într-o săptămînă, îți va trebui mai bine de o jumătate de secol ca să refaci.

KARL: Au sosit țărani, stăpîne.

NASTY: Trimite-i acasă, Goetz. (*Goetz nu răspunde.*) Ascultă, dacă vrei să-i ajuți cu adevărat, să știi că poți.

GOETZ (*către Karl*): Roagă-i să aștepte, frate. (*Karliese.*) Ce-mi propui?

NASTY: Îți vei păstra pămînturile.

GOETZ: Asta depinde de ceea ce ai să-mi propui.

NASTY: Dacă le păstrezi, ele pot servi ca loc de azil și ca loc de adunare. Eu mă voi statornici într-unui din satele tale. De acolo, poruncile mele ar porni ca razele peste toată întinderea Germaniei, de acolo, peste șapte ani, va fi dat semnalul pentru începerea războiului. Poți să ne faci servicii neprețuite. Ce zici?

GOETZ: Nu.

NASTY: Refuzi?

GOETZ: N-am să fac Binele cu țîrîită. Va să zică nu m-ai înțeles, Nasty? Datorită mie, înainte de a se sfîrși anul, fericirea, iubirea și virtutea vor domni pe zeci de mii de pogoane de pămînt. Eu vreau să clădesc pe domeniul meu Cetatea Soarelui. Iar tu vrei să fac din el un cuib de asasini.

NASTY: Slujim Binele ca niște ostași, Goetz, și unde e ostașul care cîștigă un război de unul singur? Începe prin a fi modest.

GOETZ: N-am să fiu modest. Smerit, cît poțesteți, dar nu modest! Modestia e virtutea celor căldicei. (*Pauză.*) De ce te-aș ajuta să pregătești un război? Dumnezeu a oprit vărsarea de sînge și tu vrei să însîngerez Germania! Nu voi fi complicele tău.

274 ♦ Jean-Paul Sartre

NASTY: N-ai să verși sînge? Bine, dă-ți tu pămînturile, dă-ți castelul și ai să vezi dacă pămîntul Germaniei nu va începe să sîngere.

GOETZ: Nu va sîngera. Binele nu poate zămisli Răul.

NASTY: Binele nu zămislește Răul, fie; deoarece dărnicia ta smintită va da naștere unui măcel, ia seama deci că nu faci Binele.

GOETZ: Bine înseamnă să fac să dăinuie suferința nevoiașilor?

NASTY: Îți cer șapte ani.

GOETZ: Dar cei care vor muri pînă atunci? Cei care, petrecîndu-și viața în ură și frică, vor crăpa deznădăjduiți? . NASTY: Dumnezeu să-i ierte.

GOETZ: Șapte ani! Și-apoi peste șapte ani vor urma șapte ani de război, și-apoi șapte ani de ispășire, pentru că vor trebui reclădite cele dărîmate, și cine știe ce va mai urma după aceea; un nou război poate și o nouă ispășire, și noi proroci care vor cere șapte ani de răbdare. Coțcarule, vrei să-i faci să rabde pînă la Judecata de apoi? Eu zic că Binele se poate face zilnic, la orice oră, chiar în clipa asta: voi fi cel care face Binele numaidecît. Heinrich spunea: „Ajunge ca doi oameni să se urască, pentru ca ura să se întindă de la unul la altul peste lumea întreagă”. Iar eu zic, și adevăr grăiesc: ajunge ca un om să iubească toți oamenii cu o iubire neînjumătățită, pentru ca această iubire să se întindă de la unul la altul peste toată omenirea.

NASTY: Și tu vei fi omul acela?

GOETZ: Da, voi fi, cu ajutorul lui Dumnezeu. Știu că Binele e mai anevoios decît Răul. Răul, asta eram doar eu. Binele e totul. Dar nu mi-e teamă. Pămîntul trebuie încălzit, și-l voi încălzi. Dumnezeu mi-a dat însărcinarea să strălucesc, și voi străluci, voi sîngera lumină. Sînt un cărbune aprins, suflul Domnului

scoate văpaie din jar, și ard de viu. Brutăriile, sînt bolnav de boala Binelui, și vreau ca boala asta să fie molipsitoare. Voi fi martor, martir și ispită.

NASTY: Impostorule!

GOETZ: Nu mă tulburi! Văd, știu, e ziua în amiaza mare: voi proroci.

DLAVOLUL ȘI BUNUL DUMNEZEU 9 ZO

jjASTY: E un proroc mincinos și un trimis ă Satanei cel care

spune: voi face cum cred că e bine, măcar de-ar fi să piară

lumea. GOETZ: E un proroc mincinos și un trimis al Satanei cel care

spune: piară întîi lumea și apoi vom vedea dacă Binele e cu

putință.

NASTY: Goetz, dacă-mi stai în cale, te dobor. GOETZ: Ai putea să mă omori, tu, Nasty? NASTY: Da,

dacă-mi stai în cale. GOETZ: Eu n-aș putea: soarta mea e iubirea. Am să le dau

pămînturile mele.

TABLOULV

în fața unei biserici de țară. în tînda, două scaune. Pe unul e o tobă, pe celălalt un fluier.

Scena I GOETZ și NASTY, apoi ȚĂRANII

GOETZ (*intră strigînd*): Hei! Hei! Nici țipenie de om cale de treizeci de leghe: au intrat în pămînt.

Bunătatea mea s-a revărsat peste ei ca o urgie. Neghiobi. (*Se întoarce brusc spre Nasty.*) De ce mă urmezi?

NASTY: Ca să fiu de față cînd vei fi înfrînt.

GOETZ: N-o să fiu înfrînt. Astăzi pun piatra de temelie a cetății mele. Oamenii s-au ascuns prin pivniți, îmi închipui. Dar răbdare. Să pun mîna numai pe vreo jumătate de duzină și-ai să vezi dacă nu mă pricep să-i conving. (*Strigăte, sunet de fluier.*) Ce-i asta? (*Intră un alai de țărani puțin chercheliți, care poartă o targa cu statuia de ghips a unei sfînte.*) Ce veseli sînteți! Sărbătoriți dărnica fostului vostru senior?

UN ȚĂRAN: Ferit-a sfîntul, bunule călugăr.

GOETZ: Nu sînt călugăr. (*își dă gluga pe spate.*)

ȚĂRANII: Goetz!

Se dau înapoi speriați. Unii își fac cruce.

GOETZ: Goetz, da, Goetz, gogorița! Goetz-Atila care și-a dăruit moșiile din milă creștinească. Oi fi arătînd chiar așa de temut? Apropiati-vă: vreau să vă vorbesc. (*Pauză.*) Ei? Ce așteptați? Apropiati-vă! (*Tăcere încăpăfnată din partea țăranilor. Pe un ton tot mai poruncitor.*) Cine-i căpetenia?

UN MOȘNEAG (*ursuz*): Eu.

GOETZ: Apropie-te.

Bătrînul se desprinde din ceată și se îndreaptă spre el. Țăranii se uită la ei în tăcere.

GOETZ: Spune-mi: am văzut saci de grîu în pătulele boierești.

Va să zică nu m-ați înțeles? S-a isprăvit cu dijmele și cu

ciștigurile. MOȘNEAGUL: Cîtăva vreme mai lăsăm toate rînduilele cum

au fost. , GOETZ: De ce?

MOȘNEAGUL: Om trăi și-om mai vedea. GOETZ: Foarte bine. Grînele vor mucegai. (*Pauză.*) Și ce ziceți de noua rînduială?

MOȘNEAGUL: Nu vorbim de ea, stăpîne. GOETZ: Nu mai sînt stăpînul vostru. Zi-mi frate, auzi?

MOȘNEAGUL: Da, stăpîne. GOETZ: Sînt fratele tău, îți zic. MOȘNEAGUL: Nu. Asta nu. GOETZ: Îți

por... Te rog. MOȘNEAGUL: Domnia-ta îmi ești frate cît îi vrea, dar eu nu-ți

sînt frate. Fiecare la locul lui, stăpîne.

GOETZ: Ei, hai, o să te înveți. (*Arătînd fluierul și toba.*) Ce-s astea?

MOȘNEAGUL: Un fluier și o tobă.

GOETZ: Cine se folosește de ele?

MOȘNEAGUL: Călugării.

GOETZ: Sînt călugări pe aici?

MOȘNEAGUL: Fratele Tetzl a sosit de la Worms cu doi călugări ca să ne vîndă hîrtii de iertare a păcatelor.

GOETZ (*amar*): De asta va să zică atîta veselie? (*Brusc.*) La naiba! Nu vreau de astea pe-aici. (*Moșneagul tace.*) Indulgențele astea nu fac doi bani. Crezi oare că Dumnezeu își vinde iertarea ca un geambaș?

(*Pauză.*) Dacă-ăș fi încă stăpînul tău și dacă ți-aș porunci să-i alungi pe cei trei călugări, ai face așa?

MOȘNEAGUL: Da, aș face precum zici.

GOETZ: Atunci, pentru ultima oară, stăpînul tău e cel care-ți poruncește să...

MOȘNEAGUL: Nu mai ești stăpînul nostru.

GOETZ: Pleacă, ești prea bătrîn. (*Îl împinge, sare pe o treaptă a tindei și se adresează tuturor.*) V-ați întrebat măcar de ce v-am dăruit pămînturile mele? (*Arătînd cu degetul pe un țăran.*) Răspunde tu.

ȚĂRANUL: Nu știu.

GOETZ (*către o femeie*): Dar tu?

FEMEIA (*șovăind*): Poate fiindcă... fiindcă ai vrut să ne faci fericiți.

GOETZ: Bun răspuns! Da, asta am vrut. Dar fericirea e doar un mijloc. Ce aveți de gând să faceți?

FEMEIA (*speriată*): Cu fericirea? Păi, ar trebui întâi s-o avem.

GOETZ: O s-o aveți, n-avea grijă. Și ce-o să faceți cu ea?

FEMEIA: Nu ne-am gândit. Nici nu știm bine ce-i aia.

GOETZ: M-am gândit eu pentru voi. (*Pauză.*) Știți bine că Dumnezeu ne-a poruncit să ne iubim. Numai că iată: pînă acuma n-a fost cu puțință. Mai ieri, fraților, erați prea nefericiți ca să poată fi vorba să vi se ceară iubire. Eu am vrut să nu mai aveți nici o pricină de dezvinovățire. Am să vă fac rotofei și grași și veți iubi oamenii, mama ei de treabă. Am să vă pun să-i iubiți pe toți oamenii. Renunț să fiu stăpîn peste trupurile voastre, dar numai pentru a vă călăuzi sufletele, căci Dumnezeu mă luminează, sînt meșterul zidar, iar voi sînteți muncitorii: toate să fie ale tuturor. Uneltele și pămîntul în devălmășie, nu mai sînt nici săraci, nici bogați, nu mai e nici o lege afară de legea iubirii. Vom fi o pildă pentru toată Germania. Hai, oameni buni, facem încercarea? (*Tăcere.*) Nu mă dau în lături să vă sperii puțin la început: nimic nu-ți potolește mai bine temerile decît un vechi diavol cunoscut. Dar îngerii, fraților, îngerii dau de bănuît! (*Mulfîmea zîmbește, suspină, se agită.*) în sfîrșit, în sfîrșit, îmi zîmbiți.

MULȚIMEA: Uite-i, uite-i!

GOETZ (*întorcîndu-se, îl zărește pe Tetzl. Cu ciudă*): Dracul să-i ia pe călugări!

Scena II ACEIAȘI, TETZEL, doi CĂLUGĂRI și un PREOT

Cei doi călugări iau instrumentele muzicale de pe scaune.

Se aduce o masă care se așază pe treapta de sus a intrării în biserică. Tetzl pune un sul de pergament pe masă.

TETZEL: Ei, nenișorilor! Aproiați-vă. Aproiați-vă! N-am mîncat usturoi. (*Țăranii rîd.*) Cum o mai duceți pe-aici? Pămîntul e bun?

ȚĂRANII: Nu-i rău.

TETZEL: Dar nevestele? Tot urîcioase?

ȚĂRANII: Ei, mă rog. Ca în tot locul.

TETZEL: Nu vă plîngeți: ele vă apără de Diavol pentru că sînt mai date dracului decît el. (*Mulțimea ride.*) Ah, pușorii mei, gluma ca gluma, dar să mai vorbim și de lucruri serioase. Muzica! (*Toba și fluierul.*) Să tot muncești, nimic mai bine și mai frumos; dar uneori te mai rezemi în coada sapei, te uiți în depărtare și-ți zici: „Ce-o să mi se-ntîmple după moarte?” Nu e totul să ai un mormînt frumos cu flori multe: sufletul nu sălășluiește în el. Unde se va duce? în iad?

(*Toba.*) Sau în rai? (*Fluierul.*) Oameni buni, vă dați seama că Dumnezeu și-a pus și el întrebarea asta. Își face atîtea griji pentru voi, bunul Dumnezeu, încît i-a pierit somnul. Iacă, tu de colo, cum te cheamă?

ȚĂRANUL: Peter.

TETZEL: Ei, Peter, ia spune, mai bei și tu un păhărel acolo, peste ce-ți priește, măcar din cînd în cînd?

Hai, spune, nu minți!

ȚĂRANUL: Păi, mi se mai întîmplă.

TETZEL: Dar nevasta, ți-o bați?

ȚĂRANUL: Cînd beau.

TETZEL: Și totuși ți-e teamă de Cel-de-Sus?

ȚĂRANUL: O, da, frate!

TETZEL: Dar pe Sfînta Fecioară, o iubești?

ȚĂRANUL: Mai mult decît pe mama.

TETZEL: Iată dar că Dumnezeu e nedumerit: „Omul ăsta, își zice el, se cheamă că nu e rău, n-aș prea avea poftă să-l urgisesc. Dar dacă a păcătuit, n-am ce face, trebuie să-l pedepsesc”.

ȚĂRANUL (*întristat*): Din păcate...

TETZEL: Așteaptă nițel. Noroc că mai sînt și sfinții. Fiecare dintre ei s-a învrednicit de răsplata raiului de o sută de mii de ori, dar ce folos, nu poate ajunge în rai decît o dată. Atunci, ce și-a zis bunul Dumnezeu? Și-a zis așa: „Intrările neîntrebuîțate de ce să le lăsăm să se piardă, am să le împart acelor care nu s-au învrednicit de nici una. Peter ăsta cel cumsecade, dacă o să cumpere o indulgență de la fratele Tetzl, va intra în raiul meu cu unul din biletele de invitație ale Sfîntului Martin”. Hai! Ce ziceți? A născocit una bună, nu? (*Aclamații.*) Haide, Peter, scoate punga. Fraților, Dumnezeu e gata să-ncheie cu el un tîrg de necrezut: raiul pentru doi taleri; unde e zgîrcitul, unde e zgîrie-brînză care n-ar da doi taleri pentru viața cea de veci? (*Ia cei doi taleri ai lui Peter.*) Mulțumesc. Hai, du-te acasă și nu mai păcătui. Cine mai vrea? Iacă, aici v-am adus o marfă de mare folos: sulul ăsta, dacă-l dați parohului vostru, îl silește să vă ierte cîte un păcat de moarte, la alegere. Așa e, părinte?

PREOTUL: Sînt silit, așa e.

TETZEL: Iar ăsta? (*Ridică în sus un alt pergament.*) Ei, ăsta, fraților, este un dar din mila bunului

Dumnezeu! Indulgențele înscrise aici au fost socotite după multă chibzuință, cu osebite pentru cei care au rude în purgatoriu. Dacă dați banii trebuincioși, toate neamurile voastre își vor întinde aripile și vor zbura către cer. Costă doi taleri pentru fiecare suflet mutat: iar mutarea se face numaidecât. Haide! Cine vrea? Cine vrea? Tu, pe cine ai pierdut?

UN ȚĂRAN: Pe mama.

TETZEL: Pe maică-ta, atît? La vîrsta ta ai pierdut-o numai pe ea?

ȚĂRANUL (*șovăind*): Îl mai am și pe uica...

TETZEL: Și-l lași pe bietul unchiu-tău în purgatoriu? Hai-de-haide! Ia scoate-mi patru taleri! (*îiia și-i pune deasupra căldărușei.*) Atenție, băieți, atenție: cînd talerii au picat, sufletele și-au luat zborul. (*Lasă să cadă talerii unul cîte unul în căldărușă. Sunet de fluier.*) Unul! (*Al doilea sunet de fluier.*) Și doi! Iată-i, iată-i! Fîlfie din aripi deasupra capetelor voastre ca doi fluturi albi! (*Fluier.*) Pe curînd! Pe curînd! Rugați-vă pentru noi și duceți salutările noastre tuturor sfinților. Haide, băieți, un mic salut pentru cele două suflete, drăguțele de ele. (*Aplauze.*) Cine-i la rînd? (*Țăranii se apropie în număr mare.*) Tu, pentru nevastă și pentru bunică? Pentru sora ta? (*Fluier - de fiecare dată.*) Plățiți! Plățiți!

GOETZ: La o parte!

Rumoare în mulțime.

TETZEL (*către preot*): Cine-i ăsta?

PREOTUL: E fostul lor senior. Nimic de temut.

GOETZ: Smintîților, care credeți că vă răscumpărați cu o pomană; oare mucenicii au primit să fie arși de vii ca voi să intrați în rai ca într-o moară? Cît despre sfinți - nu vă veți mîntui cumpărînd părți din răsplata lor, ci dobîndind virtuțile lor!

UN ȚĂRAN: Atunci mai bine mă spînzur, las' să mă osîndească numaidecât. Nu poți să te faci sfinț cînd muncești șaisprezece ore pe zi.

XETZEL (*către acest țăran*): Taci, mă prostule, nu ți se cere atîta.

Cumpără din cînd în cînd niște indulgențe și Dumnezeu se

va milostivi. GOETZ: Hai, cumpără-i marfa de chilipir. Te pune să-i dai doi

taleri pentru dreptul de a-ți păstra păcătoșenia, dar

Dumnezeu n-o să întărească tîrgul! Te îndrepti cu pași mari

spre iad. TETZEL: Ia-le nădejdea! Ia-le credința! Hai, îndrăznește! Și ce

le dai în loc? GOETZ: Iubirea.

TETZEL: Ce știi tu despre iubire? GOETZ: Dar tu ce știi? Cum ar putea să-i iubească unul ca tine,

care-i disprețuiește într-atît încît le vinde raiul? TETZEL (*către țărani*): Eu, mieluşei mei, eu vă

disprețuiesc? TOȚI: Oh!

TETZEL: Eu, puișorii mei, eu nu vă iubesc? ȚĂRANII: Ba da, ba da! Ne iubești. TETZEL: Sînt om al Bisericii, fraților; iar în afara Bisericii nu

există iubire. Biserica e mama noastră a tuturor, prin

mijlocirea călugărilor și a preoților ei ea împarte tuturor fiilor

ei, celor dezmoșteniți cît și celor ocrotiți de soartă, aceeași

dragoste de mamă. (*Clopoței și huruitoare. Apare leprosul.*

Țăranii, cuprinși de panică, fug în capătul celălalt al scenei.)

Ce este?

Preotul și călugării se refugiază în biserică.

ȚĂRANII (*arătîndu-l pe lepros cu degetul*): Uite, uite; ia seama!

Leprosul! TETZEL (*îngrozit*): Sfinte Iisuse!

Pauză. Goetz se apropie de Lepros.

GOETZ (*arătînd spre Lepros, lui Tetz*): Sărutâ-l! TETZEL: Cîh!

GOETZ: Dacă Biserica iubește fără scîrbă și sfială pe cel mai dezmoștenit dintre fiii ei, ce aștepti ca să-l săruți? (*Tetz*

|

t

clătină din cap că nu vrea.) Iisus l-ar fi luat în brațe. Eu îl iubesc mai mult decît tine.

Pauză. Se duce spre Lepros.

LEPROSUL (*printre dinți*): încă unul care-o să-mi joace scena cu sărutul leprosului. GOETZ: Apropie-te, frate. LEPROSUL: Asta e! (*Se apropie fără bunăvoință.*) Dacă ți-e în joc mîntuirea, nu pot să te resping, dar fă-o repede. Toți sînt la fel: s-ar zice că bunul Dumnezeu mi-a dat lepra dinadins ca să le ofere prilejul de-a dobîndi raiul. (*Goetz se apropie să-l sărute.*) Nu pe gură! (*Goetz îl sărută.*) Cîh! (*Se șterge.*) TETZEL (*izbucnește în ris*): Ei, ce zici? Ești mulțumit? Uită-te la el cum își șterge buzele. E mai puțin lepros ca înainte? Spune-mi, leprosule, cum stăm cu viața? LEPROSUL: Am sta mai bine dacă ar fi mai puțini oameni sănătoși și mai mulți leproși. TETZEL: Unde trăiești? LEPROSUL: Cu alți leproși, în pădure. TETZEL: Și ce faceți toată ziua? LEPROSUL: Ne spunem povești cu leproși. TETZEL: De ce-ai coborît în sat? LEPROSUL: Am venit să văd dacă aș putea pescui o indulgență. TETZEL: Ei, bravo! LEPROSUL: E adevărat că aveți de vînzare? TETZEL: Doi taleri bucata. LEPROSUL: N-am nici un sfanț. TETZEL (*triumfător, către țărani*): Priviți! (*Către Lepros.*) Vezi această frumoasă indulgență nou-nouță? Ce preferi? Să ți-o dau, sau să te sărut pe gură? LEPROSUL: Păi, de... TETZEL: Mă rog, am să fac ce vrei tu. Alege. LEPROSUL: Păi, de, mi-ar părea mai bine să mi-o dai. TETZEL: Poftim, gratis, *pro Deo*, e un dar din partea sfintei tale mame, Biserica. Ține. LEPROSUL: Trăiască Biserica!

Tetzel îi aruncă hîrtia. Leprosul o prinde din zbor. TETZEL: Acuma pleacă repede.

Leprosul iese. Clopoței și uruitoare.

TETZEL: Ia spuneți-mi, cine-l iubește cu adevărat?

MULȚIMEA: Tu. Tu. Ura! Trăiască Tetzel!

TETZEL: Ei hai, fraților, cine-i la rînd? Pentru sora ta care a murit pe pămînt străin. (*Fluier.*) Pentru mătușile tale care te-au crescut. Pentru maică-ta. Pentru părinții tăi. Pentru feciorul tău, primul născut. Plătiți! Plătiți! Plătiți!

GOETZ: Javrelor! (*Lovește cu pumnul în masă și mătură tava care se rostogolește pînă-n josul treptelor.*) Cristos i-a izgonit pe vînzătorii din Templu. (*Se oprește, se uită la țărani tăcuți și ostili, își trage gluga peste ochi și cade în genunchi în fața zidului bisericii, gemînd.*) Oh! Oh! Oh! Rușine mie! Nu știu să le vorbesc. Doamne, fă-mă să găsesc calea spre inimile lor!

Țăranii se uită la el; Tetzel zîmbește; țăranii se uită la Tetzel.

Acesta le face cu ochiul și își duce degetul la buze ca să le ceară să tacă și, cu o mișcare a capului, le arată ușa bisericii. Intră în biserică în vîrfurile picioarelor. Țăranii intră și eu ducînd sfînta de ipsos pe targa. Dispar toți. O clipă de tăcere, apoi apare Heinrich în pragul bisericii, în costum laic.

Scena III HEINRICH, GOETZ, NASTY

Heinrich coboară spre Goetz fără să-l zărească pe Nasty.

HEINRICH: Tu iei sufletele drept verdețuri. GOETZ: Cine vorbește?

HEINRICH: Grădinarul poate hotărî ce e bine pentru morcovi, dar nimeni nu poate alege binele altora în locul lor.

GOETZ: Cine vorbește? Heinrich?

HEINRICH: Da.

GOETZ (*se ridică și-și aruncă gluga pe spate*): Eram sigur c-arn să te revăd la primul meu pas greșit. (*Pauză.*) De ce-ai venit?

Să-ți adăpi ura? HEINRICH: „Cel care seamănă Binele va culege Binele”. Ai spus-o tu, nu-i așa? GOETZ: Am spus, și mai spun.

Pauză.

HEINRICH: Am venit să-ți aduc roadele. GOETZ: E prea timpuriu pentru roade.

Pauză.

HEINRICH: Catherine e pe moarte: primul tău seceriș.

GOETZ: E pe moarte? Dumnezeu să-i aibă sufletul în pază. Ce vrei să fac? (*Heinrich ride.*) Nu rîde, nătărăule! Vezi bine că nu știi să rîzi.

HEINRICH (*pe un ton de scuză*): Se strîmbă la mine.

GOETZ (*întorcîndu-se brusc*): Cine? (*înțelege.*) Ah! (*întorcîndu-se spre Heinrich.*) Nu zău, da nu vă mai despărțiți!

HEINRICH: Nu prea.

GOETZ: Cel puțin nu ești singur.

HEINRICH (*trecîndu-și mîna peste față*): E obositor.

GOETZ (*apropiîndu-se de Heinrich*): Heinrich... Dacă ți-am greșit, iartă-mă.

HEINRICH: Să te iert, ca să umbli lăudîndu-te în tot locul c-ai schimbat ura în iubire, așa cum Cristos preschimba apa în vin.

GOETZ: Ura ta îmi aparține. Am să te scap de ea și de Diavol.

HEINRICH (*cu vocea schimbată, ca și cum altcineva ar vorbi prin gura lui*): în numele Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh. Tatăl sînt eu, Diavolul e fiul meu, ura Sfîntul Duh. Mai repede vei izbuti să ciopîrțești și să vinzi cu bucățelele > Treimea cerească decît să tai în trei părți Treimea noastră.

BUIWLS UUMJMiziiU

GOETZ: Atunci, bună seara. Du-te să-ți slujești liturghiile la

Worms, și la revedere peste nouă luni. HEINRICH: Nu mă voi mai întoarce niciodată la Worms și nu voi mai sluji nici o liturghie. Nu mai sînt cleric, măscăriciule. Mi s-a luat dreptul de-a sluji altarul și de-a împărți Sfintele Taine.

GOETZ: Dar ce vină ți-au găsit? HEINRICH: Că am fost plătit ca să trădez orașul. GOETZ: E o minciună josnică. HEINRICH: Minciuna asta eu am scornit-o. M-am suit în

amvon și m-am spovedit în fața tuturor: mi-am mărturisit

iubirea de arginți, pizma, neascultarea și poftele cărnii. GOETZ: Minței. HEINRICH: Ei și? în tot orașul se vorbea că Biserica privește

cu ochi răi pe nevoiași și că mi-a dat poruncă să slobozesc

urgія asupra lor. Trebuia să născocesc o pricină ca Biserica

să se poată lepăda de mine. GOETZ: Așa măcar ai ispășit. HEINRICH: Știi bine că nu ispășești niciodată!

GOETZ: E adevărat. Nimic nu șterge nimic. (*Pauză. Brusc,*

apropiîndu-se de Heinrich.) Ce s-a întîmplat cu Catherine? HEINRICH: îi putrezește sîngele, trupul îi e acoperit de buboale.

De trei săptămîni nu mai doarme și nu mai mănîncă. GOETZ: De ce n-ai rămas lîngă ea? HEINRICH: N-am ce face cu ea, și nici ea cu mine.

Intră Nasty, rămînînd în fund.

GOETZ: Trebuie îngrijită.

HEINRICH: Nu se poate vindeca, trebuie să moară.

GOETZ: De ce moare?

HEINRICH: De rușine. îi e groază de trupul ei pentru că atîtea mîini de bărbați l-au cunoscut. îi e și mai scîrbă de inima ei, pentru că a rămas în ea chipul tău. Boala ei de moarte ești tu.

GOETZ: Asta a fost anul trecut, și nu recunosc greșelile din anul trecut. Voi plăti pentru greșeala asta în lumea cealaltă și în

veșnicie. Dar în lumea asta, s-a isprăvit, nu am nici o clipa de pierdut.

HEINRICH: Există deci doi Goetz.

GOETZ: Da, sînt doi. Unul viu care face Binele și unul mort care făcea Răul.

HEINRICH: Și ți-ai îngropat păcatele o dată cu mortul?

GOETZ: Da.

HEINRICH: Perfect. Numai că nu mortul e pe cale de-a ucide fata, ci frumosul Goetz cu desăvîrșire curat care și-a închinat viața iubirii.

GOETZ: Minți! Goetz răufăcătorul e cel care a comis crima.

HEINRICH: Nu era o crimă. Pîngarînd-o, i-ai dat mult mai mult decît aveai tu însuși. Adevărul e că te iubea, nu știu de ce. Și-apoi, într-o bună zi, ai fost dăruit cu har, atunci ai pus o pungă de bani în mîna Catherinei și ai alungat-o. Din asta i se trage moartea.

GOETZ: Puteam să trăiesc cu o curvă?

HEINRICH: Da, din moment ce tu ai făcut-o să fie ce este.

GOETZ: Trebuia să mă lepăd de Bine sau să mă lepăd de ea.

HEINRICH: Dacă rămîneai cu ea, poate o izbăveai și te izbăveai și pe tine. Dar cum? Să mîntui un suflet, unul singur? Un Goetz se poate înjosi la atîta lucru? Rîvnea la lucruri mari.

GOETZ (*brusc*): Unde e?

HEINRICH: Pe domeniile tale.

GOETZ: Voia deci să mă revadă?

HEINRICH: Da. Și-apoi Răul a doborât-o în drum.

GOETZ: Unde?

HEINRICH: Nu ți-o spun: i-ai făcut destul rău.

GOETZ (*ridicînd pumnul, furios*): Am să... (*Sepotolește.*) Bine, am s-o găsesc singur. Adio, Heinrich. (*Se înclină în partea dinspre Diavol.*) Respectele mele. (*Se întoarce spre Nasty.*) Hai, Nasty!

HEINRICH (*mișcat*): Nasty!

Nasty vrea să-l urmeze pe Goetz. Heinrich îi așine calea.

Scena IV HEINRICH, NASTY

HEINRICH (*timid*): Nasty! (*Mai tare.*) Nasty, te căutam. Stai!

Trebuie să vorbesc cu tine. Disprețuiește-mă cât vrei, dar ascultă-mă. Am străbătut moșia lui Schulheim: mocnește răscoala,

NASTY: Lasă-mă să trec. Știu.

HEINRICH: Răscoala asta, tu o dorești? Spune, o dorești? NASTY: Te privește? Lasă-mă să trec.

HEINRICH (*întinzând brațele*): N-ai să treci fără să-mi fi răspuns.

Nasty se uită lung la el, apoi se hotărăște.

NASTY: Că o doresc sau nu, nimeni n-o poate împiedica. HEINRICH: Eu pot. Pot să ridic în două zile un zăgaz împotriva

valurilor mării. în schimb, Nasty, aș vrea să mă ierți. NASTY: Iarăși jocul de-a iertarea? (*Pauză.*) E un joc care mă

plietisește, nu sînt părtaș. N-am nici o cădere, nici să

osîndesc, nici să ridic păcatele: e treaba lui Dumnezeu. HEINRICH: Dacă Dumnezeu m-ar pune să aleg între iertarea

lui și a ta, aș alege-o pe a ta. NASTY: Proastă alegere; să lași să-ți scape raiul în schimbul

unei vorbe de om. HEINRICH: Nu, Nasty; aș lăsa să-mi scape iertarea cerului în

schimbul iertării pămîntului. NASTY: Pămîntul nu iartă. HEINRICH: Mă obosești. NASTY: Ce zici?

HEINRICH: Nu vorbeam cu tine. (*Către Nasty.*) Nu mă ajuți să-mi vină mai ușor; sînt îndemnat la ură, Nasty; sînt îndemnat la ură și tu nu-mi vii în ajutor. (*Își face cruce de trei ori.*)

Bun, acum sînt liniștit un timp. Deci ascultă. Repede.

Țăranii se organizează. Vor începe tratative cu baronii. Asta

ne dă un răgaz de cîteva zile. NASTY: La ce vrei să-l folosești? HEINRICH (*arătînd spre biserică*): I-ai văzut; sînt gata să-și

pună pielea la saramură pentru Biserică; e mai multă evlavie prin satele de aici decît în restul Germaniei.

Nasty scutură din cap.

NASTY: Popii tăi sînt neputincioși: lumea de aici îi îndrăgește, e adevărat, dar dacă ar vorbi împotriva răscoalei, ar predica în deșert.

HEINRICH: Nu pe cuvîntările lor m-aș bizui, ci pe tăcerea lor. închipuiește-ți: într-o bună zi, sculîndu-se de dimineață, sătenii găsesc ușa bisericii deschisă și biserică goală: pasărea a zburat. Nimeni în fața altarului, nimeni în sacristie, nici în criptă, nimeni la parohie...

NASTY: E ceva ce se poate înfăptui?

HEINRICH: Totul e pregătit. Ai oameni pe aici?

NASTY: Cîțiva.

HEINRICH: Să străbată țara și să urle mai tare decît ceilalți, hulind cele bisericesti, mai ales. Să stîrnească indignare și groază. Apoi, duminica viitoare, la Righi, să-l răpească în plină liturghie pe preot, să-l tîrască cu ei în pădure și să se întoarcă cu spadele pătate de sînge. Toți preoții ținutului își vor părăsi pe furiș satele în noaptea următoare și se vor duce la castelul Markstein, unde vor fi așteptați. începînd de luni, Dumnezeu se urcă înapoi în cer. Copiii nu vor mai fi botezați, păcatele nu vor mai fi iertate și bolnavii se vor teme să nu moară nespovediți. Frica va înăbuși răscoală.

NASTY (*pe gînduri*): Este cu puțință...

Ușa bisericii se deschide. Răbufnesc sunete de orgă. Țăranii ies ducînd statuia pe targa.

jvfASTY (*uitîndu-se la ei*): Dacă e cu puțință, se va face. jjjEINRICH: Nasty, mă rog de tine stăruitor, spune-mi c-ai să mă ierți, dacă încercarea izbutește.

: Bine. Sînt gata s-o spun. Nenorocirea e că știu cine ești.

TABLOUL VI

Interiorul unei biserici, două săptămîni mai tîrziu. Toți sătenii s-au refugiat acolo și nu mai vor să iasă. Acolo mănîncă, acolo dorm. în clipa asta se roagă. Nasty și Heinrich se uită la ei cum se roagă. Bărbați și femei, pe jos, culcați: bolnavii și infirmii au fost și ei aduși în biserică. Unii gem și se zvîrcolesc la picioarele amvonului.

Scena I Țăranii rugîndu-se, NASTY și HEINRICH

NASTY (*vorbînd singur*): Nu mai pot să-i ăud! Văi și amar!

N-aveți nimic al vostru afară de mînie și-am suflat peste ea

ca s-o sting. HEINRICH: Ce spui? NASTY: Nimic. HEINRICH: Nu ești mulțumit? NASTY: Nu. HEINRICH: Peste tot mulțimile se-nghesuie în biserici, sînt muncii de frică, și revoltă a fost ucisă în fașă. Ce mai vrei? (*Nasty nu răspunde.*) Mă bucur deci și pentru tine. (*Nasty îl lovește.*) Ce te-ă apucat? NASTY: Dacă te bucuri, îți rup oasele. HEINRICH: Nu vrei să mă bucur de victoria noastră?

NASTY: Nu vreau să te bucuri c-ai reușit să pui niște oameni cu botul pe labe.

HEINRICH: Ce am făcut, am făcut-o pentru tine și cu con-simțămîntul tău. Oare te îndoiești de tine, prorocule? (*Nasty dă din umeri.*) Doar nu pentru prima oară îi minți.

NASTY: E prima oară cînd îi fac să cadă în genunchi ca să-i împiedic să se apere; e primă oară cînd mă învoiesc cu superstiția și închei legămînt cu Diavolul.

HEINRICH: Ți-e frică?

NASTY: Diavolul e făptura lui Dumnezeu; dacă Dumnezeu vrea așa, Diavolul îmi va da ascultare. (*Brusc.*) Mă înăbuș în biserica asta, hai să plecăm.

Scena II

HEINRICH și NASTY se îndreaptă spre ieșire. GOETZ intră valvîrtej și se duce spre HEINRICH.

GOETZ: Cîine! Orice mijloc ți se pare potrivit ca să cîștigi prin-soarea. Mă faci să pierd două săptămîni; am străbătut domeniul meu de zece ori ca s-o găsesc și aflu că era aici în timp ce-o căutam la dracu. Aici, bolnavă, culcată pe piatră din vina mea. (*Heinrich se desprinde și iese cu Nasty. Goetz repetă pentru sine.*) Din vina mea... Nimic, mă ciocănesc și sun a gol. Vrei să vezi rușine, nu am. Doar trufie curge din toate rănile mele: de treizeci și cinci de ani crap de trufie, asta e felul meu de-a muri de rușine. Va trebui să schimbăm treaba asta. (*Brusc.*) Scoate-mi cugetul! Scoate-mi-l! Fâ-mă să uit! Prefă-mă în gînganie! Amin! (*Murmurul țăranilor care se roagă crește, apoi descrește.*) Catherine! (*înaintează prin mulțime, uitîndu-se la fiecare și strigînd.*) Catherine! Catherine! (*Se apropie de o formă întunecată întinsă pe lespezi. Ridică pătura care o învelește și o lasă să cadă, ușurat. Dispare înapoia unui sfîlp. Se aude cum strigă în continuare.*) Catherine!

DIABOLUL ȘI BUNUL DUMNEZEU ♦ 291

Scena III

ȚĂRANII singuri. Un ceasornic bate de șapte ori.

UN OM ADORMIT (*care era culcat pe jos, se trezește speriat*):

Cît e ceasul? În ce zi sîntem? OMUL: E o dimineață de duminică și e ora șapte. Nu, nu e duminică.

- S-a isprăvit cu duminicile, s-a isprăvit, n-o să mai fie niciodată, preotul nostru le-a luat cu el.

- Ne-a lăsat zilele săptămînii, zilele blestemate ale muncii și ale foamei.

ȚĂRANUL: Atunci, la naiba! Adorm iar! Să mă treziți cînd o fi

Judecata de apoi. O FEMEIE: Să ne rugăm.

Intră Hilda, aducînd un braț de paie, urmată de două țărănci, care aduc și ele paie.

Scena IV ACEIAȘI, HILDA, apoi GOETZ

PRIMA FEMEIE: Hilda! E Hilda!

A DOUA FEMEIE: Îți duceam dorul. Ce se petrece pe afară? Ia

povestește. HILDA: Nu-i nimic de povestit. E liniște peste tot, numai vitele

zbiară pentru că le e frică. O VOCE: E vreme frumoasă? HILDA: Nu știu. VOCEA: Nu te-ai uitat la cer?

HILDA: Nu. (*Pauză.*) Am adus paie ca să le așternem pentru bolnavi. (*Către cele două țărănci.*) Ajutați-

mă. (*Ridică împreună un bolnav și-l așază pe un pat de paie.*) Așa. Acuma pe asta. (*Același joc.*) E rîndul ei.

(*Ridică o femeie bătrînă care izbucnește în plîns.*) Nu plînge, te rog frumos; nu-i descuraja. Hai, bunicuță, dacă te apuci de plîns, o să plîngă toți cu tine.

BĂTRÎNA (*plîngăreț*): Mătăniile mele, uite colo... (*Arată spre locul unde zăcuse pînă atunci.*)

HILDA (*Măritată, ia mătăniile și i le aruncă în poală*): Ține! (*Se domolește; mai blînd.*) Roagă-te, roagă-

te!... Mai bine rugăciune decît plînsete, face mai puțin zgomot. Ei, dar nu să te rogi și să plîngi în același timp! (*Îi șterge ochii cu batista ei.*) Așa! Așa! Suflă nasul. Gata! Nu mai plînge, îți spun: nu sîntem vinovați și Dumnezeu n-are dreptul să ne pedepsească.

BĂTRÎNA (*smiorcîindu-se*): Vai, fata mea! Știi bine că are toate drepturile.

HILDA (*cu violență*): Dacă ar avea dreptul să pedepsească pe nevinovați, m-aș dărui numaidecît

Diavolului. (*Toți tresar și se uită la ea. Ea dă din umeri și se duce să se sprijine de sfîlp. Rămîne cîtva timp cu privirea în gol, ca obsedată de o amintire. Apoi, deodată, cu scîrbă.*) Eh!

PRIMA FEMEIE: Hilda! Ce ai?

HILDA: Nimic.

FEMEIA: Te pricepeai așa de bine să ne redai nădejdea...

HILDA: Nădejdea în ce? În cine?

FEMEIA: Hilda, dacă-ți pierzi nădejdea, o pierdem și noi.

HILDA: Bine. Nu luați în seamă ce spun. (*Se înfioară.*) E frig. Sînteți singura căldură în lume. Trebuie să vă strîngeți laolaltă și să așteptați.

O VOCE: Ce să așteptăm?

HILDA: Să ne fie cald. Ni-e foame și sete, ni-e frică și ne doare, dar singurul lucru care contează e să ne fie cald.

FEMEIA: Ei, hai atunci, vino lîngă mine, vino! (*Hilda nu se mișcă. Femeia se scoală și se apropie de ea.*) A murit?

HOLDA: Da.

uisi VUITUL și HUNUL uuMJNt;/b,u 9 iy'5

FEMEIA: Dumnezeu s-o odihnească.

HILDA: Dumnezeu? (*Rîs scurt.*) Nu vrea să știe de ea.

FEMEIA: Hilda! Cum îndrăznești să spui așa ceva? (*Rumoare*

în mulțime.) HILDA: A văzut iadul cu ochii înainte de-a muri. Deodată s-a

ridicat în capul oaselor, a spus ce vede și apoi a murit. FEMEIA: Nimeni n-o priveghează? HILDA: Nu.

Vrei să te duci tu? FEMEIA: Nu. Pentru tot aurul din lume. HILDA: Bine. Mă întorc la ea numaidecît.

Lasă-mă numai puțin

să mă încălzesc. FEMEIA (*întorcîndu-se spre mulțime*): Să ne rugăm, fraților. Să

cerem îndurare pentru biata moartă care a văzut iadul cu

ochii și care e-n primejdie de pierzanie.

Se îndepărtează și îngenunchează. Murmurul monoton

al rugăciunii. Apare Goetz și se uită la Hilda, care a rămas

rezemată de sfîlp.

HILDA (*cu glas scăzut*): Să-ți cerem îndurare! Dar ce ai de iertat? Ar fi rîndul tău să ne ceri iertare nouă.

Eu, una, nu știu ce ai pregătit pentru mine, și abia o cunosteam, dar dacă o osîndești, n-am nevoie de raiul tău. Crezi că mii de ani de paradis m-ar face să uit groaza din ochii ei? N-am decît dispreț pentru aleșii tăi neghiobi cărora le arde să se bucure cînd mai există osîndiți în Infern și nevoiași pe pămînt. Eu sînt de partea oamenilor și n-am să fiu niciodată de partea altcuiva; mă poți sili să mor fără preot și să mă chemi pe nepusă masă în fața scaunului judecății tale: vom vedea noi cine pe cine judecă! (*Pauză.*) îl iubea. Toată noaptea l-a strigat. Ce-o fi avînd bastardul ăsta? (*Se întoarce brusc spre ceilalți.*) Dacă vreți să vă rugați, cereți ca sîngele vărsat la Righi să cadă asupra lui Goetz!

O VOCE: A lui Goetz!

HILDA: El e vinovatul!

VOCEA: Dumnezeu să-l bată pe bastard!

*J<s(All→+ CIU**

GOETZ (*ride scurt*): Ei poftim, ori că fac rău, ori că fac bine, î izbutesc să-i fac să mă urască. (*Unui țăran.*) Cine e fata asta?

ȚĂRANUL: Asta-i Hilda.

GOETZ: Hilda și mai cum?

ȚĂRANUL: Hilda Lemm. Tatăl ei e cel mai bogat morar din sat.

GOETZ (*cu amărăciune*): O ascultați ca pe un oracol. V-a spus să vă rugați împotriva lui Goetz și vă văd pe toți îngenuncheați.

ȚĂRANUL: Ei, fiindcă ținem muk la ea.

GOETZ: Țineți la ea? E bogată și țineți la ea?

ȚĂRANUL: Nu mai e bogată. Anul trecut urma să se călugărească și apoi, în timpul foametei, n-a mai făcut jurămintul, ci a venit să stea cu noi.

GOETZ: Cum face ca s-o iubiți?

ȚĂRANUL: Trăiește ca o călugăriță, se lipsește de toate, ajută pe toată lumea...

GOETZ: Bine, bine, toate astea știu să le fac și eu. Trebuie să mai fie ceva, hai?

ȚĂRANUL: Nimic, după cîte știu.

GOETZ: Nimic? Hm!

ȚĂRANUL: Este... este așa că trebuie s-o iubești.

GOETZ (*ride*): Trebuie s-o iubești? Mulțumesc, omule, m-ai lămurit. (*Se depărtează.*) Dacă-i adevărat că face Binele, mă bucur, Doamne, mă bucur așa cum trebuie; să vină împărăția ta, ce are a face dacă prin ea sau prin mine. (*Se uită la ea cu ciudă.*) Ca o călugăriță! Dar eu? Eu nu trăiesc ca un călugăr? Ce-a făcut ea pe care să nu-l fi făcut și eu? (*Se apropie de ea.*) Bună ziua! O cunoști pe Catherine?

HILDA (*tresare*): De ce mă-ntrebi? Cine ești?

GOETZ: Răspunde-mi. O cunoști?

HILDA: Da, da. O cunosc. (*Cu un gest brusc, dă gluga lui Goetz pe spate și-i descoperă fața.*) Și pe tine te cunosc, cu toate că nu te-am văzut niciodată. Ești Goetz?

GOETZ: Da, eu sînt.

HILDA: în sfîrșit!

GOETZ: Unde e Catherine?

Hilda se uită la el fără să răspundă, cu un zîmbet de minie.

HILDA: Ai s-o vezi, nu e nici o grabă.

GOETZ: Crezi că are chef să sufere cinci minute în plus?

HILDA: Crezi că nu va mai suferi văzîndu-te? *(Se uită la el. Pauză.)* Veți aștepta amîndoi.

GOETZ: Vom aștepta ce?

HILDA: Să mă fi uitat la tine în voie.

GOETZ: Nebuno! Nu te cunosc și nici nu vreau să te cunosc.

HILDA: Eu te cunosc.

GOETZ: Nu.

HILDA: Nu? Ai pe piept un smoc de păr creț, s-ar zice de catifea neagră; la stîngia stingă ai o vînă albastră care se umflă cînd faci dragoste, deasupra șalelor un semn mare cît o căpșună.

GOETZ: De unde știi?

HILDA: De cinci zile și cinci nopți stau de veghe la căpățîiul Catherinei. Eram trei în cameră, ea, eu, tu. Și am trăit tustrei laolaltă. Țe vedea peste tot și ajunseseam în cele din urmă să te văd și eu. De zeci de ori pe noapte se deschidea ușa și intrai tu. Te uitai la ea cu un aer de lene și de înfumurare și-i mîngîiai ceafa cu două degete. Uite așa. *(Îl ia de mină cu brutalitate.)* Ei, ce-or fi avînd degetele astea? Ce au? Niște carne cu ceva păr deasupra. *(Îi aruncă mina cu violență.)*

GOETZ: Ce spunea?

HILDA: Tot ce trebuia ca să-mi fie scîrbă și groază de tine.

GOETZ: Că sînt brutal, grosolan, respingător?

HILDA: Că ești frumos, deștept, curajos, că ești îndrăzneț și crud, că o femeie nu te poate vedea fără să te iubească.

GOETZ: Îți vorbea de un alt Goetz?

HILDA: Nu e decît unul.

GOETZ: Dar uită-te la mine cu ochii tăi. Unde e cruzimea? Unde e îndrăzneala? Și, vai, unde e deșteptăciunea? Altădată vedeam limpede și departe, pentru că Răul e simplu, dar mi s-a împăienjenit vederea și lumea s-a umplut de lucruri pe care nu le înțeleg. Hilda! Te rog frumos! Nu fi dușmana mea!

HILDA: Ce are a face că sînt sau nu, de vreme ce nu-ți pot face rău?

GOETZ *(aiătînd spre țărani)*: În ochii lor mi-ai făcut. HILDA: Țștia sînt ai mei, și eu sînt a lor; nu-i amesteca pe ei în i încurcăturile tale.

GOETZ: E adevărat că ei te iubesc? HILDA: Da, e adevărat. GOETZ: De ce?

HILDA: Nu m-am întrebat niciodată. GOETZ: Ei, pentru că ești frumoasă! HILDA: Nu, căpitane. Vouă, celor de teapa ta, vă plac femeile

frumoase pentru că n-aveți de lucru și pentru că mîncăți

bucate pipărate. Frații mei muncesc toată ziua și le e foame:

n-au ochi pentru frumusețea femeilor. GOETZ: Atunci, de ce? Pentru că au nevoie de tine? HILDA: Mai degrabă pentru că am eu nevoie de ei. GOETZ: De ce?

HILDA: Tu nu poți înțelege asta. GOETZ *(aproptîndu-se de ea)*: Te-au iubit numaidecît? HILDA:

Numaidecît, da. GOETZ *(cătire sine însuși)*: E așa cum m-am gîndit: numaidecît

sau niciodată. Cîștigi sau pierzi dinainte, timpul și strădania

nu dau nimic. *(Brusc.)* Dumnezeu nu poate să vrea asta: e o

nedreptate. E ca și cum ai spune că sînt oameni care se nasc

osîndiți.

HILDA: Chiar și sînt: Catherine, de pildă. GOETZ *(fără s-o asculte)*: Ce le-ai făcut, vrăjitoafo? Nu se poate să nu le fi făcut nimic, ca să izbutești unde eu am dat

greș. HILDA: Dar tu, ca să iei mințile Catherinei, ce i-ai făcut?

Se uită unul la altul fascinați.

GOETZ *(fără a-și lua ochii de la ea)*: Tu mi-ai furat iubirea lor. Cînd mă uit la tine, văd iubirea lor.

și aumuL DUMNEZEU ♦ 297

HILDA: Eu, cînd mă uit la tine, văd dragostea Catherinei și mă îngrozește.

GOETZ: De ce mă învinovățești?

HILDA: Te învinovătesc în numele Catherinei, că ai împins-o la deznădejde.

GOETZ: Dar nu te privește.

HILDA: Te învinovătesc în numele acestor femei și al acestor bărbați că ai aruncat pamîntul tău asupra noastră cu cotiugile și că ne-ai îngropat sub el.

GOETZ: Du-te-n... N-am de dat socoteală unei femei.

HILD: Și te învinovătesc, în numele meu, că te-ai culcat cu mine împotriva voinței mele.

GOETZ (*stupefiat*): M-am culcat cu tine?

HILDA: Cinci nopți la rînd m-ai posedat prin violenție și prin violență.

GOETZ (*rîzînd*): trebuie s-o fi făcut în vis!

HILDA: În vis, da. Era în vis. în visul ei: ea m-a tîrît în povestea asta. Am vrut să rabd suferințele ei, așa cum le sufăr pe ale ăstora, dar a fost o capcană; fiindcă a trebuit să te iubesc cu dragostea ei. Domnul fie lăudat, te văd. Te văd la lumina zilei și mă izbăvesc. Ziua nu mai ești tu însuși.

GOETZ: Ei hai, trezește-te, totul s-a petrecut în capul tău; nu te-am atins; pînă adineauri nu te-am văzut niciodată; nu ți s-a întîmplat nimic.

HILDA: Nimic. Absolut nimic. Țipa în brațele mele, dar ce are a face: nu mi s-a întîmplat nimic, de vreme ce nu mi-ai atins nici sîinii, nici gura. Ei drace, frumosul meu căpitan, ești singur ca un bogătaș și nu te-au durut niciodată decît rănilor pe care le-ai primit, asta-i nenorocirea ta. Eu, de abia îmi simt trupul, nu știu unde începe și unde sfîrșește viața mea și nu răspund întotdeauna cînd mă strigă, așa de mult mă miră uneori că am un nume. Dar sufăr în toate trupurile, palmele peste toți obrajii pe mine mă lovesc, mor de moartea tuturor; toate femeile pe care le-ai luat cu de-a sila, în carnea mea le-ai violat.

GOETZ (*triumfător*): în sfîrșit! (*Hilda se uită la el surprinsă.*) Vei fi prima!

HILDA: Prima?

GOETZ: Prima care mă va iubi.

HILDA: Eu? (*Rlde.*)

GOETZ: Mă iubești încă de pe acum. Te-am ținut în brațele mele cinci nopți la rînd și mi-am pus pe tine pecetea. Iubești în mine dragostea pe care mi-o purta Catherine, iar eu în tine iubesc dragostea ăstora de aici. Mă vei iubi. Și dacă ei sînt ai tăi, cum pretinzi, vor trebui să mă iubească și pe mine prin tine.

HILDA: Dacă ar fi ca ochii mei să te privească vreodată cu duioșie, mi i-aș scoate îndată. (*El o apucă de braț. Ea încetează brusc să rîdă și se uită la el cu răutate.*) Catherine a murit.

GOETZ: A murit! (*E ca lovit în creștet.*) Cînd?

HILDA: Adineauri.

GOETZ: Și... a suferit?

HILDA: A văzut iadul.

GOETZ (*clătîindu-se*): A murit!

HILDA: Îți scapă, hai? Ia du-te să-i mai mîngîi ceafa.

Tăcere, apoi țipete în fundul bisericii. Țăranii se scoală și se întorc spre intrarea bisericii. O clipă de așteptare. Rumoarea crește și apoi apar Heinrich și Nasty, aducînd-o pe Catherine pe targa.

Scena V ACEIAȘI, HEINRICH, NASTY și CATHERINE

CATHERINE (*nu mai strigă, ci îngîmă, pe jumătate ridicată*):

Nu! Nu! Nu! Nu! Nu! GOETZ (*strigînd*): Catherine! (*Către Hilda.*) Putoare! M-ai mințit.

DUIVYds LUIVIVVC/LJCU

: NU... nu., nu te-am mințit, Goetz, inima ei încetase să mai bată.

Se apleacă peste Catherine.

: I-am auzit țipetele de pe drum: zice că Diavolul o pîndește. S-a rugat de noi s-o aducem la picioarele crucii.

Mulțimea îi înfruntă amenințătoare.

VOCI: Nu! Nu! E blestemată! Ieșiți de-aici! Afară! Afară numaidecît.

GOETZ: Drace, sînteți niște cîini. Am să vă învăț eu mila creștinească!

HILDA: Taci: știi să faci numai rău. (*Către țărani.*) E un leș; sufletul se agață încă de el fiindcă e înconjurat de diavoli. Și pe voi vă pîndește Diavolul. Cine să se îndure de voi dacă voi n-aveți îndurare pentru ea? Cine să-i iubească pe nevoiași dacă nevoiașii nu se iubesc între ei? (*Mulțimea se dă la o parte în tăcere.*) Duceți-o la picioarele Mîntuitorului de vreme ce v-o cere.

Heinrich și Nasty duc targa la picioarele crucifixului.

CATHERINE: E aici?

HILDA: Cine?

CATHERINE: Preotul.

HILDA: încă nu.

CATHERINE: Du-te să-l chemi. Repede! Mă țin tare pînă vine.

GOETZ (*apropiindu-se*): Catherine!

CATHERINE: El e?

GOETZ: Eu sînt, dragostea mea.

CATHERINE: Tu? Ah! Credeam că e preotul (*începe să țipe*.) Vreau un preot, aduceți-l repede; nu vreau să mor nespovedită!

GOETZ: Catherine! N-ai de ce te teme; n-o să-ți facă nici un rău; prea ai suferit mult pe pămînt.

CATHERINE: îți spun că-i văd.

GOETZ: Unde?

CATHERINE: Peste tot. Stropiți-i cu apă sfințită. (*începe să țipe*

din nou.) Scapă-mă, Goetz, scapă-mă, tu ai făcut tot, eu nu

sînt vinovată. Dacă mă iubești, scapă-mă!

Hilda o cuprinde cu brațele și încearcă s-o culce la loc pe targa. Catherine se zbate și țipă.

GOETZ (*rugător*): Heinrich!

HEINRICH: Nu mai sînt cleric!

GOETZ: Dar ea nu știe. Dacă ai face semnul crucii pe fruntea

ei, ai scăpa-o de groază. HEINRICH: La ce bun, de vreme ce va regăsi groază dincolo de moarte?

GOETZ: Dar astea sînt năluciri, Heinrich! HEINRICH: Crezi? (*Rîde*.) GOETZ: Nasty, tu care pretinzi că toți oamenii sînt preoți...

Nasty dă din umeri și face un gest de neputință, covîrșit.

CATHERINE (*fără să-i fi auzit*): Dar nu vedeți că sînt pe moarte? (*Hilda vrea s-o silească să se culce la loc*.) Lasă-mă! Lasă-mă!

GOETZ (*către sine*): Oh, dacă aș putea... (*Se decide deodată și se întoarce spre mulțime*.) Femeia asta s-a pierdut din vina mea și va fi izbăvită tot prin mine. Plecați. (*Toți ies încet. Nasty îl trage după el pe Heinrich. Hilda șovăie*.) Și tu, Hilda.

Scena VI GOETZ, CATHERINE, *mai tîrziu mulțimea*

GOETZ: Acum te-am încolțit. Cît ai fi de zgîrcit cu minunile

tale, de astă dată va trebui să faci ună pentru mine. CATHERINE: Unde se duc? Nu mă lăsa singură.

JU1

GOETZ: Nu, Catherine, nu, dragostea mea, te voi mîntui. CATHERINE: Cum ai să faci? Că doar nu ești preot. GOETZ: Am să mă rog de Cristos să-mi dea mie păcatele tale.

Auzi?

CATHERINE: Da. GOETZ: Mă-ncarc cu ele în locul tău. Sufletul tău va fi curat ca în ziua în care te-ai născut. Mai curat decît dacă te-ar fi dezlegat de ele un preot.

CATHERINE: Cum o să știu dacă ți-a ascultat rugăciunea? GOETZ: Mă duc să mă rog: dacă mă-ntorc spre tine cu față

mîncată de lepră sau de putreziciune, ai să mă crezi? CATHERINE: Da, dragostea mea, am să te cred. *Goetz se depărtează.*

GOETZ: Păcatele astea sînt ale mele, doar știi. Dă-mi înapoi ce e al meu! N-ai dreptul să osîndești femeia asta de vreme ce eu sînt singurul vinovat. Iată brațele mele, iată față mea și pieptul meu. Fă să-mi fie obrajii mîncăți, fă ca păcatele ei să fie urdori ce curg din ochii mei și din urechile mele, să-mi roadă spinarea, coapsele și mădularul ca o apă tare... Dă-mi lepra, holera, ciuma, dar izbăvește-o!

CATHERINE (*mai slab*): Goetz! Ajutor!

GOETZ: Mă ascuți, Dumnezeuule surd? N-ai să respingi schimbul pe care ți-l cer, căci este drept.

CATHERINE: Goetz! Goetz! Goetz!

GOETZ: Ah! Nu mai pot răbda vocea asta! (*Se urcă în amvon*.) Ai murit pentru oameni, da sau ba? Dar vezi: oamenii pătimeasc. Trebuie să mori din nou. Dă-mi! Dă-mi rănil tale! Dă-mi urmă sulitei în coastă! Dă-mi cele două găuri din mîinile tale! dacă un dumnezeu a putut să pătimească pentru ei, de ce nu și un om? Mă pizmuiești? Dă-mi stigmatele tale! Dă-mi-le! (*întinde brațele în cruce în fața crucifixului*.) Dă-mi-le! Dă-mi-le! Dă-mi-le! (*Repetă în neștire „Dă-mi-le!” ca un fel de descîntec*.) Ești surd? Dar prost mai sînt, ajută-te singur și Dumnezeu te va ajuta! (*Scoate pumnalul de la brîu, și-l înfige în palma stîngă, apoi cu mîna stîngă în palma*

dreaptă, apoi în coastă. După aceea aruncă pumnalul în dosul altarului, se apleacă și mînjește cu sînge pieptul Răstignitului.) Veniți cu toții! (*Mulțimea intră*.) Cristos a sîngerat. (*Rumoare. Goetz ridică mîinile*.)

Vedeți, în mila sa, a îngăduit să-i port stigmatul. Din mâinile mele se scurge sângele lui Cristos, fraților, sângele lui Cristos! (*Coboară din amvon și se apropie de Catherine.*) Nu te mai teme de nimic, dragostea mea. Îți ating fruntea, ochii și gura cu sângele lui Iisus. (*O mînjește cu sânge pe față.*) Îi mai vezi?

CATHERINE: Nu.

GOETZ: Mori în pace.

CATHERINE: Sângele tău, Goetz, sângele tău. L-ai dat pentru mine.

GOETZ: Sângele lui Cristos, Catherine!

CATHERINE: Sângele tău... (*Moare.*)

GOETZ: Îngenuncheați cu toții. (*Toți îngenunchează.*) Preoții voștri sînt niște cîini, dar nu vă temeți, rămîn în mijlocul vostru, și atîta vreme cît va curge sângele lui Cristos din mâinile astea, nici o urgie nu se va abate asupra voastră, întoarceți-vă la casele voastre și bucurați-vă, e zi de sărbătoare. Astăzi începe pentru toți împărăția lui Dumnezeu. Vom clădi Cetatea Soarelui.

Pauză.

Mulțimea se scurge încet, în tăcere. O femeie trece pe lingă Goetz, îl prinde de mînă și-și mînjește fața cu sângele lui. Hilda rămîne la urmă, se apropie de Goetz, care însă n-o vede.

HILDA: Să nu le faci rău.

Goetz nu răspunde. Hilda pleacă. Goetz se clatină și se reazemă de un stîlp.

GOETS: Sînt ai mei, în sfîrșit.

Cortina

Actul al treilea

TABLOUL VII

O piață la Altweiler

Scena I

Țărani strînși în jurul unei țărînd care-i instruiește. Mai tîrziu KARL și FEMEIA CEA TÎNĂRĂ.

INSTRUCTOAREA (*o femeie cu înfățișare blînda. Ține un baston cu care arată niște litere scrise în țarină*): Ce literă e asta?

UN ȚĂRAN: E uni.

INSTRUCTOAREA: Dar asta?

ALT ȚĂRAN: Un U.

INSTRUCTOAREA: Dar astea patru?

UN ȚĂRAN: B.I.P.E.

INSTRUCTOAREA: Nu!

ALT ȚĂRAN: B.I.R.E.

INSTRUCTOAREA: Iar cuvîntul întreg?

ALT ȚĂRAN: Iubire.

TOȚI ȚĂRANII: Iubire, iubire.

INSTRUCTOAREA: Curaj, fraților! În curînd veți ști să citiți. Veți deosebi binele de rău și adevărul de neadevăr. Acum, răspunde-mi, tu de colo... Care este firea noastră cea dintîi?

O ȚĂRANCĂ (*răspunzînd ca la lecția de catehism*): Prima noastră fire este firea pe care o aveam înainte de a-l cunoaște pe Goetz.

INSTRUCTOAREA: Cum era aceasta fire?

UN ȚĂRAN (*același joc*): Era păcătoasă.

INSTRUCTOAREA: Cum trebuie s-o învingem?

UN ȚĂRAN: Făurindu-ne o a doua fire.

INSTRUCTOAREA: Cum făurim în noi o a doua fire?

O ȚĂRANCĂ: Deprinzîndu-ne trupul cu faptele iubirii.

INSTRUCTOAREA: Faptele iubirii sînt însăși iubirea?

UN ȚĂRAN: Nu, faptele iubirii nu sînt însăși...

Intră Hilda, țărani arată spre ea.

INSTRUCTOAREA: Ce e? (*Seîntoarce.*) Ah! Hilda!... (*Pauză.*)

Surioară, ne stinghereshi. HILDA: Cum să vă stingheresc; nu scot o vorbă. INSTRUCTOAREA: Nu scoți o vorbă, dar ne privești și știm

că nu încuviințezi ceea ce facem. HILDA: N-am voie să gîndesc ce vreau? INSTRUCTOAREA: Nu, Hilda.

Aici fiecare gîndește la lumina

zilei și cu voce tare. Gîndurile fiecăruia aparțin tuturor. Vrei

să ni te alături? HILDA: Nu!

INSTRUCTOAREA: Va să zică nu ne porți iubire? HILDA: Ba da, dar în felul meu. INSTRUCTOAREA:

Nu te bucuri de fericirea noastră? HILDA: Eu... Ah! frații mei, ați pățimit atîta; dacă sînteți fericiți, cum să nu fiu și eu?

Intră Karl legat la ochi, condus de o femeie tânără.

INSTRUCTOAREA: Cine sînteți? FEMEIA CEA TÎNĂRĂ: Căutăm Cetatea Soarelui. UN ȚĂRAN: Cetatea Soarelui? E aici. FEMEIA CEA TÎNĂRĂ (*către Kari*): Eram gata să pun rămășag. Ce păcat că nu poți vedea ce bine arată toți. Te-ai bucura.

Țăranii dau buzna să-i primească.

ȚĂRANII: Bieții drumeți! Vă e sete? Vă e foame? Hai, așezați-vă. KARL (*așezîndu-se*): Ah, ce buni sînteți! UN ȚĂRAN: Aici toată lumea e bună. Toată lumea e fericită. ALT ȚĂRAN: Dar pe vremurile astea tulburi nu prea mai

plecăm la drum. Așa că sîntem siliți să ne iubim numai noi

între noi. De aceea venirea ta ne umple de bucurie. O ȚĂRANCĂ: Te încălzește la inimă să poți răsfața un străin.

Ce doriți? FEMEIA CEA TÎNĂRĂ: Dorim să-l vedem pe omul cu mîinile sîngerînde.

KARL: E adevărat că face minuni? O ȚĂRANCĂ: Face și încă mereu. KARL: E adevărat că mîinile-i sîngerează? UN ȚĂRAN: Nu trece o zi fără să sîngereze. KARL: Atunci aș vrea să-mi pună un pic de sînge pe bieții mei

ochi și să-mi redae vederea. O ȚĂRANCĂ: Ah! ai nimerit bine. Las-o în seama lui. Te va tămădui! KARL: Ce noroc pe voi că aveți un asemenea om! Și nu mai faceți rele deloc?

UN ȚĂRAN: Nimeni nu bea. Nimeni nu fură. ALT ȚĂRAN: E oprit ca bărbatul să-și bata femeia. UN

ȚĂRAN: E oprit ca părinții să-și bată copiii. KARL (*așezîndu-se pe bancă*): Numai să rămîină așa. UN

ȚĂRAN: O rămîne cît o vrea Dumnezeu. KARL: Of! (*Suspînă.*) INSTRUCTOAREA: De ce suspini?

KARL: Mititica a văzut peste tot oameni înarmați. Țăranii și baronii se vor încaiera.

INSTRUCTOAREA: Pe pămînturile lui Heidenstamm? KARL: Nu, dar prin împrejurimi.

INSTRUCTOAREA: Dacă-i așa, nu ne privește. Nu vrem răul

nimănui și menirea noastră e să facem să domnească iubirea. KARL: Bravo! Lăsați-i deci să se omoare între ei. Ura, măcelurile,

sîngele celorlalți sînt hrana trebuitoare fericirii voastre.

UN ȚĂRAN: Ce tot spui? Ești nebun.

KARL: Mă rog, spun și eu ce se vorbește peste tot.

INSTRUCTOAREA: Ce se vorbește?

KARL: Toți spun că fericirea voastră a făcut ca necazurile lor să' nu mai poată fi răbdate. Mai spun că deznădejdea i-a împins să ia hotărîrile cele mai grozave. (*Pauză.*) Eh! Aveți dreptate să nu vă pese: cîteva picături de sînge căzute pe fericirea voastră, ce mare lucru! Nu e prea scump plătită!

INSTRUCTOAREA: Fericirea noastră e sfîntă. Ne-a spus-o Goetz. Căci nu sîntem fericiți numai pentru noi, ci pentru toți. Noi sîntem mărturia în fața tuturor și pentru toți că fericirea e cu puțință. Satul acesta este un lăcaș sfînt, și toți țăranii ar trebui să-și întoarcă ochii spre noi, așa cum creștinii își întorc privirea către Țara Sfîntă.

KARL: Cînd m-oi întoarce în satul meu, voi vesti în tot locul vestea cea bună. Cunosc neamuri întregi care mor de foame și care se vor bucura să afle că sînteți fericiți și pentru ei. (*Țăranii tac, încurcați.*) Și ce veți face, oameni buni, dacă izbucnește războiul?

O ȚĂRANCĂ: Ne vom ruga.

KARL: Ah! Mi-e teamă c-o să vă vedeți siliți să vă dați de partea unora sau a altora.

INSTRUCTOAREA: Asta nu!

TOȚI ȚĂRANII: Nu! Nu! Nu!

KARL: Dar nu-i oare un război sfînt cel pe care-l poartă robii, viind să intre în rîndul oamenilor?

INSTRUCTOAREA: Toate războaiele sînt păcătoase. Noi rămîinem păzitorii iubirii și mucenicii păcii.

KARL: Stăpînii jefuiesc, siluiesc, îi omoară pe frații voștri la porțile voastre, și voi nu-i urîți?

O ȚĂRANCĂ: Ne pare rău de ei că sînt răi.

TOȚI ȚĂRANII: Ne pare rău de ei.

KARL: Dacă sînt răi, oare nu e drept ca cei asupriți de ei să se răscoale?

INSTRUCTOAREA: Violența e nelegiuită de oriunde ar porni.

KARL: Dacă socotiți vrednică de osîndă violența fraților voștri, încuviințați deci faptele baronilor?

INSTRUCTOAREA: Nu, nicidecum.

KARL: Ba așa trebuie să fie, de vreme ce nu vreți ca ele să înceteze.

INSTRUCTOAREA: Vrem să înceteze din însăși voința baronilor.

KARL: Și cine le va da voința aceasta?

INSTRUCTOAREA: Noi.

TOȚI ȚĂRANII: Noi! Noi!

KARL: Și pînă una, alta, ce trebuie să facă țărani?

INSTRUCTOAREA: Să se supună, să aștepte și să se roage.

KARL: Trădătorilor! iată, v-ați demascat: n-aveți altă iubire decît de voi înșivă, dar luați seama, dacă războiul izbucnește, vi se va cere socoteală și nu vi se va ierta că ați stat deoparte în timp ce frații voștri cădeau sub sabie. Dacă țărani ies învingători, tremurați să nu dea foc Cetății Soarelui, ca să vă pedepsească pentru că i-ați trădat. Cît despre boieri, dacă înving, nu vor îngădui ca un pămînt boieresc, să rămînă pe mîinile iobagilor. La arme, băieți, la arme! Dacă nu vreți să vă bateți din frăție, faceți-o măcar pentru folosul vostru: fericirea trebuie apărată.

UN ȚĂRAN: N-o să ne batem nicidecum.

KARL: Atunci o să vă bată alții.

INSTRUCTOAREA: Vom săruta mîna care ne lovește, vom muri rugîndu-ne pentru cei ce ne ucid. Cîtă vreme viețuim, ne rămîne o ieșire: primim să pierim, dar cînd vom fi murit, ne vom cuibări în sufletele voastre, iar vocile noastre vă vor răsuna în urechi.

KARL: Măi, că tare bine v-ați învățat lecția! Ei, dar nu sînteți voi cei mai vinovați; de neiertat este prorocul mincinos care-a pus în ochii voștri această blîndețe rătăcită.

ȚĂRANII: îl ocărăști pe Goetz al nostru!

Se apropie de el amenințător.

FEMEIA CEA TÎNĂRĂ: Vreți să dați într-un orb, voi care ziceți că trăiți întru iubire?

UN ȚĂRAN (*smulgînd legătura de pe ochii lui Karl*): Ce mai orb! Uitați-vă bine! E Karl, sluga de la castel. Inima lui ă putredă de ură și umblă prin țară de săptămîni de-a rîndul ca să predice dezbinarea și răzmerița.

ȚĂRANII: Să-l spînzurăm!

HILDA: Ce-i, mieluşeilor, ați turbat? Karl e un cîine, căci vă îndeamnă la război. Dar e adevărat ce spune și nu vă dau voie să vă atingeți de cel ce spune adevărul, de oriunde-ar veni. E adevărat, frații mei, că Cetatea voastră a Soarelui e clădită pe strîmtorarea celorlalți: pentru ca baronii s-o rabde, țărani lor trebuie să se resemneze la robie. Fraților, nu vă fac mustrare că v-ați dobîndit fericirea, dar mă simțeam mai în voie cînd eram nefericiți laolaltă, căci nefericirea noastră era a tuturor oamenilor. Pe pămîntul ăsta care sîngerează, orice bucurie e nerușinată, iar oamenii fericiți sînt singuri.

UN ȚĂRAN: Ia taci! Ție-ți place numai sărăcia și necazul. Goetz în schimb vrea să clădească.

HILDA: Goetz al vostru e un înșelător. (*Rumoare.*) Ei, ce e? Ce așteptați ca să mă bateți și să mă spînzurați?

Intră Goetz.

Scena II ACEIAȘI, GOETZ

GOETZ: Ce-i cu chipurile astea amenințătoare?

UN ȚĂRAN: Goetz, uite...

GOETZ: Taci! Nu mai vreau să văd frunți încruntate. Zîmbiți întîi, și vorbim pe urmă. Hai, zîmbiți!

UN ȚĂRAN (*zîmbind*): Omul ăsta vine să ne predice răscoala! **GOETZ:** Foarte bine, e o încercare. Trebuie să știm cum să

ascultăm vorbele de ură. **O ȚĂRANCĂ** (*zîmbind*): Te-a ocărit, Goetz, și te-a făcut proroc mincinos. **GOETZ:** Bunul meu Karl, mă urăști atît de tare?

: Ce-i drept, da; destul de tare. **GOETZ:** înseamnă că n-am știut să mă fac iubit: iartă-mă.

însoțiți-l pînă la capul satului, dați-i merinde și sărutul păcii. **KARL:** Toate astea se vor sfîrși cu un măcel, Goetz. Sîngele

acestor oameni să cadă asupra ta! **GOETZ:** Așa să fie. Amin.

Ies Karl și Femeia cea tînăra.

Scena III ACEIAȘI, fără KARL și FEMEIA CEA TÎNĂRĂ

GOETZ: Să ne rugăm pentru ei.

INSTRUCTOAREA: Goetz, e ceva care ne tulbură.

GOETZ: Vorbește.

INSTRUCTOAREA: Cu privire la Hilda. Noi ținem foarte mult la ea, dar ne stingherește, nu e de aceeași părere cu tine. **GOETZ:** Știu.

HILDA: Ce vă pasă, de vreme ce plec? **GOETZ** (*surprins*): Pleci? **HILDA:** Numaidecît. **GOETZ:** De ce?

HILDA: Pentru că sînteți fericiți. **GOETZ:** Ei și?

HILDA: Oamenilor fericiți nu le sînt de nici un folos. **GOETZ:** Ei te iubesc. **HILDA:** Așa e, așa e. Dar se vor mîngîia. **GOETZ:** Mai au nevoie de tine. **HILDA:** Crezi? (*Se întoarce spre țărani.*) Mai aveți nevoie de mine? (*Țărani tac încurcați.*) Vezi bine. La ce le-aș fi de folos de vreme ce te au pe tine? Rămîneți cu bine. **GOETZ:** O s-o lăsați să plece fără o vorbă?

Nerecunoscători ce

sînteți, cine v-a scăpa de deznădejde cînd erați obidiți?

Rămîi, Hilda, în numele lor te rog. Cît despre voi, vouă vă poruncesc să-i dați din nou iubirea voastră.

HILDA (*cu o violență subită*): Păstrează-ți tot! Mi-ai furat

punga, dar n-ai să-ți faci pomană cu mine din banii mei. INSTRUCTOAREA: Rămîi, Hilda, dacă așa vrea el. Îi vom da

ascultare, îți făgăduiesc, și te vom iubi cum ne poruncește

Omul cel Sfînt care ne conduce. HILDA: Nu, nu! M-ați iubit dintr-o pornire firească a inimilor voastre; acum s-a isprăvit, să nu mai vorbim despre asta.

Uitați-mă, uitați-mă repede; cu cît mai repede, cu atît mai bine. GOETZ (*către țărani*): Lăsați-ne.

Țăranii pleacă.

Scena IV GOETZ, HILDA

GOETZ: Unde vrei să te duci?

HILDA: Oriunde. De sărăcie nu e lipsă nicăieri.

GOETZ: Mereu sărăcia! Mereu nefericirea! Nu mai există nimic altceva?

HILDA: Pentru mine, nimic. Asta-i viața mea.

GOETZ: Trebuie să pătimim mereu de pătimirea lor? Nu putem să ne și bucurăm de bucuria lor?

HILDA (*cu violență*): Eu una nu pot! Frumoasă bucurie! Behăie ca oile. (*Cu disperare.*) O, Goetz, de cînd ești printre noi, sînt parcă dușmanca sufletului meu. Cînd îmi vorbește, mi-e rușine de ce spune. Știu că nu le mai e foame și că nu mai muncesc din greu; dacă ei vor această mulțumire de oaie, trebuie s-o vreau și eu cu ei. Dar nu pot, nu pot s-o vreau. Pesemne că sînt o dihanie ciudată: îi iubesc mai puțin de cînd suferă mai puțin. Și totuși mi-e groază de suferință. (*Pauză.*) Oi fi rea?

GOETZ: Tu? Nu. Ești geloasă.

HILDA: Geloasă. Da. Mor de gelozie. (*Pauză.*) Vezi, e timpul să plec; m-ai otrăvit. Oriunde te-ai duce, de orice te-ai apuca, faci să răsară răul în suflete. Cu bine.

GOETZ: Cu bine. (*Hilda nu pleacă.*) Ei, ce e? Ce aștepti? (*Ea dă să plece.*) Hilda, te rog, nu mă părăsi. (*Hilda rîde.*) Ce ai?

HILDA (*fără răutate*): Tu, tu care mi-ai luat tot ce aveam, tu mă rogi pe mine să nu te părăsesc?

GOETZ: Cu cît oamenii ăștia mă iubesc mai mult, cu atît sînt mai singur. Eu le sînt acoperișul, dar eu n-am acoperiș. Sînt cerul lor, dar eu n-am cer. Ba da, am și eu un cer: pe acesta, uită-te ce departe e. Voiam să mă fac stîlp și să țin bolta cerească. Ți-ai găsit! Cerul e o gaură. Mă întreb chiar unde o fi locuind Dumnezeu. (*Pauză.*) Am făcut gesturile iubirii, dar iubirea n-a venit; se vede că nu sînt înzestrat. De ce te uiți așa la mine?

HILDA: Nici măcar nu-i iubeai. M-ai furat degeaba.

GOETZ: Oh, nu dragostea lor trebuia să ți-o răpesc, ci pe a ta. Ar trebui să-i pot iubi cu inima ta. Uite, îți invidiez pînă și gelozia. Stai colea, te uiți la ei, îi atingi cu mîna, ești caldura, ești lumină, și *nu ești eu* - e de neîndurat! Nu înțeleg de ce noi doi sîntem doi, și așa vrea să devin tu rămînînd eu însumi.

Intră Nasty.

Scena V GOETZ, HILDA, NASTY

NASTY (*cu vocea scăzută*): Goetz! Goetz! Goetz!

GOETZ (*întorcîndu-se*): Cine-i?... Nasty!...

NASTY: Oamenii sînt surzi.

GOETZ: Surzi? Surzi la vocea ta? Asta-i ceva nou.

NASTY: Da. E ceva nou.

GOETZ: Dumnezeu te pune la încercare ca pe oricine? Să te

vedem cum scapi cu fața curată. NASTY: Să mă încerce Dumnezeu cît o vrea. Nu mă voi îndoi de el și nici de chemarea mea; iar dacă el se îndoieste de

mine, înseamnă că e nebun. GOETZ: Hăi, acumă vorbește.

NASTY (*arătînd spre Hilda*): Spune-i să plece.

GOETZ: Ea este eu. Vorbește sau caută-ți de drum.

NASTY: Bine. (*După un timp.*) Răscoala a izbucnit.

GOETZ: Care răscoală? (*Brusc.*) N-am făcut-o eu! Nu-i din vina mea Să se omoare între ei, n-am nici un amestec în treaba asta.

NASTY: Îi oprea doar frica de Biserică; tu le-ai dovedit că pot să se lipsească de preoți; acum mișună prorocii. Dar sînt proroci ai mîniei, care propovăduiesc răzbunarea.

GOETZ: Și totuși e lucrarea mea?

NASTY: Da.

GOETZ: Na-ti! (*Îi trage o palmă.*)

NASTY: Lovește! Hai, lovește!

GOETZ: Ha! (*Se învîrtește pe loc.*) Ce bun era Râul; puteam să fac moarte de om! (*Umblă cîtva timp de colo pînă colo.*) Ei haide! Ce vrei să-mi ceri?

NASTY: Tu poți să împiedici cea mai mare nenorocire.

GOETZ: Eu? (*Rîs sec.*) Eu îs cu deochiul, nătărăule! Cum de îndrăznești să te folosești de mine?

NASTY: N-am încotro... Arme n-avem, bani n-avem, căpetenii de oștire n-avem, iar țăranii noștri sînt prea puțin deprinși cu disciplina ca să fie niște buni ostași. Peste cîteva zile vor începe înfrîngerile, peste cîteva luni vom fi măcelăriți.

GOETZ: Deci?

NASTY: Ne mai rămîne o ieșire. Astăzi nu pot stăvili răscoala; peste trei luni însă da. Să cîștigăm numai o bătălie în toată legea, una singură, și baronii vor fi bucuroși să facă pace.

GOETZ: Și care-i rolul meu?

NASTY: Tu ești cel mai bun căpitan de oaste din Germania.

GOETZ (*se uită la el, apoi întoarce capul*): Ah! (*Tăcere.*) Să dreg! Mereu numai să dreg! Mă faceți să-mi pierd vremea de pomană, toți cîți sîntem. Dumnezeii ei de treabă, am altele de făcut.

NASTY: Și ai să-i lași pe toți să se căsăpească unii pe alții, numai ca să poți clădi Cetatea jucărie, cetatea ta model?

GOETZ: Satul e o arcă, am adăpostit în ea iubirea. Ce-are a face că e potop, dacă iubirea am pus-o la adăpost?

NASTY: Ești nebun? N-ai să scapi de război, va veni el pînă aici să te caute. (*Tăcere din partea lui Goetz.*) Ei, ce zici? Primești?

GOETZ: Stai, mai încetișor. (*Se apropie iar de Nasty.*) Lipsește disciplina; va trebui s-o creez. Știi tu ce înseamnă asta? Spînzurători.

NASTY: Știu.

GOETZ: Nasty, va trebui să spînzurăm oameni nevinovați. Să-i spînzurăm la întîmplare, pentru a servi drept pildă: pe nevinovat laolaltă cu vinovatul. Ce zici? Toți sînt nevinovați. Astăzi sînt frate cu ei și văd că sînt nevinovați. Mîine, dacă sînt căpetenia lor, în ochii mei nu mai sînt decît vinovați și nu mai pricep nimic: spînzur.

NASTY: Fie. E necesar.

GOETZ: Va trebui de asemenea să mă fac casap, căci n-aveți nici arme, nici pricepere; singura voastră forță e numărul. Va trebui să facem risipă de vieți. Mîrșav război!

NASTY: Vei jertfi douăzeci de mii de oameni ca să scapi o sută de mii.

GOETZ: Barem de-aș fi sigur! Nasty, poți să mă crezi pe cuvînt, știu ce-i aia o bătălie: dac-o pornim pe asta, sorții de izbîndă vor fi unul la o sută.

NASTY: Mă voi bizui deci pe această singură șansă. Haide! Orice-ar avea de gînd Dumnezeu, noi sîntem aleșii lui, eu îi sînt prorocul, iar tu hingherul. Nu mai e vreme să dăm înapoi.

Pauză.

GOETZ: Hilda!

HILDA: Ce vrei?

GOETZ: Ajută-mă. Ce-ai face în locul meu?

HILDA: Nu voi fi niciodată în locul tău și nici nu vreau să fiu.

Voi doi sînteți niște conducători, eu nu sînt decît o femeie.

Vouă n-am ce vă da. GOETZ: Numai în tine am încredere. HILDA: în mine?

GOETZ: Mai mult decît în mine însumi.

HILDA: De ce vrei să mă faci părtașa fărădelegilor tale? De ce

mă silești să hotărăsc în locul tău? De ce-mi dai putere de

viață și de moarte asupra fraților mei? GOETZ: Pentru că te iubesc. HILDA: Taci. (*Pauză.*) Ah! Ai cîștigat. M-ai făcut să trec de

cealaltă parte a baricadei; eram cu cei care pățimesc, acum

sînt cu cei care hotărăsc pătimirile lor. O, Goetz n-am să mai

pot dormi niciodată! (*Pauză.*) Nu-ți dau voie să verși sînge.

Nu primi!

GOETZ: Luăm această hotărîre împreună? HILDA: Da, împreună.

GOETZ: Și urmările le vom lua asupra noastră împreună? HILDA: împreună, orice s-ar întîmpla.

NASTY (*către Hilda*): De ce te încumeți? HILDA: Vorbesc în numele săracilor. NASTY: Nimeni altul decît mine n-are dreptul să vorbească în

numele lor. HILDA: De ce oare? NASTY: Fiindcă sînt unul dintre ei. HILDA: Tu, un sărac? E mult de cînd nu mai ești. Ești o căpetenie.

Goetz era cufundat în gînduri și n-a auzit nimic. Ridică deodată capul.

GOETZ: De ce să nu le spunem adevărul?

NASTY: Care adevăr?

GOETZ: Că nu știu să lupte și că sînt pierduți dacă pornesc războiul.

NASTY: Pentru că-l vor omorî pe acela care le va spune așa. GOETZ: Dar dacă le spun eu? NASTY: Tu?

GOETZ: Eu am credit în ochii lor fiindcă sînt proroc și fiindcă mi-am împărțit averile. Și la ce-i bun creditul, dacă nu-l pui la bătaie?

NASTY: O șansă la o mie. GOETZ: O șansă la o mie, fie! Dar ai dreptul să nu încerci?

ISIASTY: Nu. N-am dreptul. Vino.

HILDA: Nu te duce.

GOETZ (*prinzînd-o de umeri*): Nu-ți fie teamă, de data asta Dumnezeu e cu noi. (*Strigă.*) Veniți cu toții! (*Țăranii intră.*) Sînt lupte peste tot. Azi, mîine, toată Germania va fi în flăcări. Cobor printre oameni ca să mîntui pacea.

TOȚI ȚĂRANII: Vai! Goetz, nu ne părăsi. Ce ne facem fără tine?

GOETZ: Mă voi întoarce, fraților; aici e Dumnezeul meu, aici mi-e fericirea, aici mi-e iubirea; mă voi întoarce. Iat-o pe Hilda. Vă încredințez ei. Dacă în lipsa mea va să vă ia la oaste deoparte sau de alta, nu primiți să vă luptați. Și dacă vă amenință, răspundeți amenințărilor prin iubire. Țineți minte, fraților, țineți minte: iubirea va învinge războiul.

Pleacă cu Nasty.

Scena VI ACEIAȘI, fără GOETZ și NASTY

ȚĂRANII: Și dacă nu se mai întoarce? *Tăcere.*

HILDA: Să ne rugăm. (*Pauză.*) Să ne rugăm ca iubirea să

învingă războiul. ȚĂRANII (*îngenuncheați*): Dă, Doamne, ca iubirea să învingă războiul. HILDA (*în picioare*): Fă ca iubirea mea să învingă războiul.

Amin!

Scena se întuneacă și primele replici ale tabloului următor urmează imediat după ultima replică a Hildei.

TABLOURILE VIII ȘI IX

Tabăra țăranilor. Rumoare, strigăte în întuneric.

Scena I GOETZ, NASTY, KARL, ȚĂRANII

VOCI: Huo! Huo! Huo!

VOCEA LUI GOETZ (*dominînd tumultul*): Veți muri cu toții.

VOCI: La moarte cu el! La moarte! (*Se face lumină. Un luminiiș*

în pădure. E noapte. Țăranii cu bîte și furci. Unii cu săbii.

Alții țin făclii. Goetz și Nasty stau în picioare pe o stîncă și

domină mulțimea.) Huo! Huo! Huo! GOETZ: Bieți oameni, n-aveți nici măcar îndrăzneala să priviți adevărul în față?

O VOCE: Adevărul e că ești un trădător! GOETZ: Adevărul, fraților, adevărul care sare în ochi e că nu știți să luptați.

Un țăran croit ca un Hercule se desprinde din mulțime și înaintează spre el.

VOINICUL: Eu nu știu să mă lupt? (*Rîsete în mulțime.*) Hei, băieți, auziți că nu știu să mă bat. Îți prind un taur de coarne și-i succesc gîtul.

Goetz sare de pe stîncă și se apropie de el.

GOETZ: Pe cît se vede, frate-meu al mare, ești de trei ori mai

tare decît mine. VOINICUL: Eu, frățioare?

Îi dă un pumn care-l aruncă la cinci pași de el.

GOETZ: Minunat. (*Către un țăran.*) Dă-mi bîta asta. (*Către Voinic.*) Iar tu, ia-o pe asta. în gardă. Haide, înțepă, taie, retează, împunge! (*Parează toate loviturile.*) Vezi! Vezi! Vezi! La ce-ți servește puterea? Faci să geamă doar duhurile din văzduh și să sîngere vîntul. (*Se bat.*) Acuma, frate, iar-tă-mă, am să te ciomăgesc nițeluș. E pentru binele obștii. Na-ți! (*77 miruie.*) Dulce Iisuse, iertare! (*Voinicul se prăbușește.*) V-ați încredințat? Era mai tare decît mine, iar eu sînt departe de a fi cel mai iscusit luptător. (*Pauză.*)

Țăranii tac mirați. Goetz se bucură o clipă de victoria sa, apoi continuă.) Vreți să vă spun de ce nu vă temeți de moarte? Pentru că fiecare se gîndește că moartea o să-l nimerească pe vecinul lui. (*Tăcere.*) Dar iată că mă întorc către Dumnezeu, Tatăl nostru, și-i spun: Doamne, dacă vrei ca eu să-i ajut pe oamenii ăștia, fă-mi un semn ca să-i cunosc pe cei ce vor pieri în acest război. (*Deodată se preface că e îngrozit.*) Oh! Oh!

Oh! Oh! Ce vād? Vai, fraților, ce vă așteaptă? Groaznică vedenie! Ah, vai și amar de voi!

UN ȚĂRAN (*neliniștit*): Ce vezi? Ce este?

îngenunchează.

GOETZ: Doamne! Asta mai lipsea.

KARL (*a închis ochii și vorbește cu o voce ciudată, străină*): O, ho! ho! Pământul! ȚĂRANII: Oho! ho! KARL (*același joc*): Aici e Dumnezeu, vă văd: oamenilor, vă văd.

ȚĂRANH: Doamne, miluiește-ne. KARL (*același joc*): Goetz e aici?

UN ȚĂRAN: Da, Părinte, la dreapta, puțin mai la spatele tău. KARL (*același joc*): Goetz! Goetz! De ce le-ai dat pământurile tale? Răspunde!

GOETZ: Cu cine am onoarea să vorbesc? KARL (*același joc*): Eu sînt cel ce sînt. GOETZ: Bine, dacă ești acela care ești, știi bine și trebuie să știi

pentru ce am făcut ceea ce am făcut... ȚĂRANII (*amenințători*): Huo! Huo! Răspunde! Răspunde!

GOETZ: Vouă, fraților, vă răspund. Vouă, nu lui. Mi-am dat pământurile pentru ca toți oamenii să fie egali.

Karlrîde. ȚĂRANII: Dumnezeu ride. Dumnezeu rîde.

Nasty a coborît treptele și s-a oprit în spatele lui Goetz.

KARL (*același joc*): Minți, Goetz, îl minți pe Dumnezeul tău.

Dar voi, feții mei, ascultați.

Orice ar face un domn, el nu va fi niciodată de o seamă cu voi.

Iată de ce vă cer tuturor să-l omorîți.

Acesta v-a dat pământurile lui.

Dar voi, puteți să i le dați pe ale voastre?

El putea să aleagă: să le dea sau să le păstreze.

Dar voi, puteați să nu primiți?

Pe cel care vă sărută sau vă lovește

îl răsplătiți cu un sărut sau cu o lovitură.

Dar celui care dăruiește fără să-i puteți întoarce darul,

Dați-i toată ura din inimile voastre,

Căci ați fost robi și el v-a robit.

Căci ați fost umiliți și el v-a umilit și mai tare.

Darul de dimineată - greață.

Darul de amiază mare - supărare

Darul de amurg — belelele curg. GOETZ: Frumoasă predică, n-am ce zice! Dar cine v-a dăruit

viață și lumină? Dumnezeu; darul e legea lui, orice ar face,

dăruiește mereu. Și ce puteți să-i dați în schimb, voi care

sînteți doar pulbere și țarină? Nimic! Prin urmare: trebuie să-l

urîți pe Dumnezeu.

ȚĂRANUL: Dumnezeu, asta-i altceva. GOETZ: De ce ne-a creat după chipul și asemănarea lui? Dacă

Dumnezeu e dărnice și iubire, omul, făptura lui, trebuie să

fie iubire și dărnice! Fraților, vă rog cu stăruință, primiți

darurile mele și prietenia mea. Nu vă cer recunoștință, oh,

nu! Aș vrea doar atît, să nu vă lepădați de dragostea mea ca

de o ticăloșie și să nu-mi socotiți darurile ca pe niște

fărădelegi.

Lsirr v KJUUL, \$I DUnui-, UUMTSi^CU T JI

ȚĂRAN: Dă din gură cît vrei: eu unul zic că nu-mi plac milosteniile.

(*cu vocea lui firească, arătîndu-l pe țăranul cu ultima replică*): Uite unul care a priceput. Pământurile sînt ale voastre; cel care se laudă că vi le dă vă păcălește, căci dă ce nu e al lui. Luați-le! Luați-le și faceți moarte de om dacă vreți să deveniți oameni. Prin violență ne vom căli.

GOETZ: Nu există decît ura, fraților? Iubirea mea...

KARL: Iubirea ta purcede de la Diavol și face să putrezească tot ce atinge. Oh, fraților, de i-ați vedea pe băieții din Altweiler: trei luni au fost de ajuns ca să facă din ei niște scopiți. Atît de tare vă va iubi că va tăia toate coaiele din țară ca să le înlocuiască cu brebenoci. Nu vă lăsați, erați ca vitele, și ura v-a schimbat în oameni, dacă vi se ia ura, o să cădeți iarăși în patru labe și o să regăsiți nefericirea mută a vitelor.

GOETZ: Nasty! Ajută-mă!

NASTY (*arătîndu-l pe Karl*): Pricina s-a judecat. Dumnezeu e cu el.

GOETZ (*înmărmurit*): Nasty!

ȚĂRANII: Pleacă! pleacă! Du-te! La dracu!

GOETZ (*stăpînit de furie*): Plec, nu vă fie teamă. Alergați spre moarte; dac-o să crăpați, eu o să dănțui. Ce urîți sînteți! Popor de strigoi și de larve, îi mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a arătat sufletele voastre; am

înțeles, în sfârșit, că m-am înșelat; e drept ca nobilii să stăpânească pământul, căci au suflete mîndre; e drept să umblați în patru labe, calicilor, fiindcă sînteți niște porci.

ȚĂRANII (*vor să se arunce asupra lui*): La moarte! La moarte!

GOETZ (*smulgînd o sabie de la un țaran*): Veniți de mă luați!

NASTY (*ridicînd mîna*): Destul! (*Tăcere desăvîrșită.*) Omul acesta s-a bizuit pe cuvîntul vostru. Învățați să vă țineți de cuvînt, chiar și față de vrăjmaș.

Scena se golește cu încetul și se întunecă. Ultima făclie e prinsă de sfîncă; Nasty o ia în mină și dă să plece.

NASTY: Pleacă, Goetz, pleacă iute!

GOETZ: Nasty! Nasty! de ce m-ai părăsit?

NASTY: Pentru că ai dat greș.

GOETZ: Nasty, ăștia sînt niște lupi. Cum poți rămîne cu ei?

NASTY: Toată iubirea pămîntului este în ei.

GOETZ: în ei? Dacă ai izbutit să găsești un firicel de iubire în mormanele astea de bălegar înseamnă că ai vederea ageră.

Eu unul n-am văzut nimic. NASTY: E adevărat, Goetz, tu n-ai văzut nimic.

Iese.

Noapte. Zgomotele se îndepărtează; un țipăt de femeie în depărtare, apoi o lumină slabă pe Goetz.

Scena II GOETZ, *singur*

GOETZ: Veți crăpa, cîini ce sînteți. Am să vă aranjez eu de-o să mă țineți minte. Întoarce-te, vechea mea răutate, vino și fă-mă din nou neîmpovărat. (*Pauză.*) A fost o glumă. Binele mi-a spălat sufletul, n-a mai rămas nici o picătură de venin. Fie! Să pornim deci spre Bine înainte, spre Altweiler; pentru mine nu e altă cale: ori mă spînzur, ori fac Binele. Mă așteaptă copiii mei, claponii mei, scopiții mei, îngereștile mele orătănii; pentru ei sosirea mea va fi o sărbătoare. Dar cît mă plictisesc bieții, Dumnezeu! Pe ceilalți îi iubesc: pe lupi. (*Pornește.*) Acuma, Doamne, călăuzește-mă tu prin noapte și beznă. De vreme ce trebuie să stărui în pofida înfrîngerii, fă ca orice înfrîngere să-mi fie un semn, orice nenorocire un noroc, orice urgie un har, să-mi fie dată buna folosire a nenorocelor mele. Doamne, căci cred, vreau să cred că ai lăsat să mă duc de-a rostogolul pînă am ieșit din hotarele lumii pentru că mă vrei cu totul al tău. Ci iată, Doamne Dumnezeu, sîntem iarăși față-n față, ca pe vremurile bune de odinioară cînd făceam răul. Ah! nu trebuia să duc grija oamenilor, ei sînt făcuți să stînjenească.

Sînt ca niște mărăcini pe care trebuie să-i dai la o parte din drumul ce duce spre tine. Vin spre tine, Doamne, vin, umblu prin noaptea ta: dă-mi mîna. Spune-mi; tu ești noaptea, nu-i așa? Noaptea, absența sfîșietoare a tuturor lucrurilor! Căci tu ești cel care e prezent în universala absență, cel care aude cînd totul e tăcere, cel care se arată cînd omul nu mai vede nimic. Străveche noapte, mare noapte de pe cînd nu erau ființe, noapte a neștiinței, noapte a urgiei și a nefericirii, ascunde-mă, sfîșie trupul meu spurcat, strecoară-te între sufletul meu și mine și roade-mă. Vreau despuierea, vreau rușinea și singurătatea disprețului, căci omul e făcut ca să nimicească omul din el și să se deschidă ca femeia, să fie pătruns de marele trup negru al nopții. Pînă ce nu voi fi gustat din toate, nimic nu-mi va mai fi pe plac; pînă ce nu voi avea totul, nimic nu voi mai stăpîni. Nimic întru nimic voi fi pînă nu voi fi totul. Mă voi smeri ca să fiu mai prejos decît oricare, iar tu, Doamne, mă vei prinde în plasele nopții tale și mă vei înălță deasupra lor. (*Cu voce tare și înfricoșată.*) Dumnezeu! Dumnezeu! E voia ta oare? Ura aceasta față de om, disprețul acesta față de mine însumi, nu le-am căutat oare încă de pe vremea cînd eram rău? Singurătatea pe care o dă Binele, cum s-o deosebesc de singurătatea pe care ți-o dă Răul? (*Se luminează încetul cu încetul de zi.*) Se arată zorile, am trecut prin noaptea ta. Fii binecuvîntat că-mi dai lumină: voi vedea limpede. (*Se întoarce și zărește Altweiler în ruine. Hilda stă pe o grămadă de pietroaie și de pietriș, cu capul în mîini. Goetz strigă.*) Hei!

Scena III GOETZ, HILDA

HILDA (*înalță capul și se uită înjur*): în sfârșit. GOETZ: Unde sînt ceilalți? Au murit? De ce? Fiindcă n-au primit să lupte?

HILDA: Da.

GOETZ: Redă-mi noaptea mea; ascunde-mi oamenii. (*Pauză.*)

Cum s-a întîmplat? HILDA: Au venit niște țărani din Walsheim, cu arme; ne-au

cerut să ne alăturăm lor, iar noi n-am vrut. GOETZ: Atunci au dat foc satului. E-n regulă. (*Izbucnește în ris.*) De ce n-ai murit împreună cu ceilalți? HILDA: Îți pare rău?

GOETZ: Cred și eu! Nici un supraviețuitor- era mult mai simplu. HILDA: Îmi pare rău și mie. (*Pauză.*)

Ne-au închis într-o casă și

i-au dat foc. Era bine. GOETZ: Da, era bine, era foarte bine. HILDA: La urma, s-a deschis o fereastră.

Am sărit. Moartea -

nu-mi prea păsa de ea, dar voiam să te revăd. GOETZ: La ce bun? M-ai fi revăzut în cer. HILDA: N-o să ajungem în cer, Goetz, și chiar dacă am intra amîndoi pe poarta raiului, n-am avea ochi să ne vedem, nici mîini să ne atingem. Colo sus, fiecare își vede doar de Dumnezeu. (*Vine la el să-l atingă cu mina.*) Ești aici: un pic de carne prăpădită, aspră, nemernică - o viață- o biată viață. Dar carnea asta și viața asta, le iubesc. Nu poți iubi decît pe pămînt și decît împotriva lui Dumnezeu. GOETZ: Eu nu-l iubesc pe Dumnezeu și nu mai sînt pe pămînt. HILDA: Atunci, pe mine nu mă iubești? GOETZ: Nu. Și nici tu nu mă iubești. Ceea ce iei drept iubire este de fapt ură. HILDA: De ce te-aș urî? GOETZ: Deoarece crezi că i-am ucis pe ai tăi. HILDA: Eu i-am ucis. GOETZ: Tu? HILDA: Eu am fost cea care a spus nu. Doream să fie mai degrabă morți decît ucigași. O, Goetz, cu ce drept am ales pentru ei? GOETZ: Lasă! Fă ca mine! Spală-te pe mîini de tot sîngele vărsat. Noi nu sîntem nimic, nu avem nici o putere asupra nici unui lucru. Omul visează că făptuiește, dar Dumnezeu e făptuitorul. HILDA: Nu, Goetz, nu. Dacă nu eram eu, ei ar mai fi în viață. GOETZ: Ei bine, fie. Fără tine, poate. Eu n-am nici un amestec. HILDA: „Am luat hotărîrea împreună și vom suporta urmările împreună.” Adu-ți aminte. GOETZ: Nu sîntem împreună. Ai vrut să mă mai vezi? Hai, uita-te la mine, atinge-mă cu mîna. Bine; acum du-te. Cît oi trăi n-oi mai privi o față de om. Nu voi avea ochi decît pentru pămînt și pietre. (*Pauză.*) Te-am întrebat, Doamne, și mi-ai răspuns. Fii binecuvîntat pentru că mi-ai destăinuit răutatea oamenilor. Voi pedepsi greșelile lor în propria mea came, voi chinui trupul acesta prin foame, frig și bici: îl voi uide cu încetul, foarte cu încetul. Voi nimici omul, căci l-ai zidit ca să fie nimicit. Acesta era poporul meu: un popor mic de tot, un singur sat, aproape o familie. Supușii mei au murit, iar eu, cel viu, voi fi mort pentru lume și-mi voi trece viața, cîtă mi-a mai rămas de trăit, cugetînd despre moarte. (*Către Hilda.*) Mai ești aici? Pleacă, du-te să cauți în altă parte calicia și viața. HILDA: Cel mai slab, cel mai calic, tu ești: lîngă tine mi-e locul. Aici voi ramîne.

TABLOULX

Satul în ruine, șase luni mai tîrziu.

Scena I

HILDA, apoi HEINRICH

Sînd în același loc ca în tabloul precedent, Hilda se uită spre drum. Se observă deodată că a zărit pe cineva venind. Se ridică

Stli

pe jumătate și așteaptă. Intră Heinrich, cu flori la pălărie și un buchet în mină.

HEINRICH: Iată, am sosit. (*Se întoarce spre un personaj nevăzut.*) Scoate-ți căciula. (*Către Hilda.*) Pe mine mă cheamă Heinrich. Altădată slujeam altarul, acum trăiesc din milostenii. (*Către Diavol.*) Unde fugi? Vino-ncoace. (*Către Hilda.*) Cînd miroase a moarte, se simte la el acasă. Dar nu ți-ar omorî o muscă.

HILDA: A trecut un an și o zi, nu-i așa? Un an și o zi de cînd cu Worms?

HEINRICH: Cine ți-a spus?

HILDA: Am numărat zilele.

HEINRICH: Ți s-a vorbit despre mine?

HILDA: Da, mai de mult.

HEINRICH: Frumoasă zi, așa-i? Am cules flori în drum; e un buchet de aniversare. (*I-l întinde.*)

HILDA: Nu-mi trebuie. (*Le pune jos, lîngă ea.*)

HEINRICH: Nu trebuie să te temi de oamenii fericiți.

HILDA: Tu nu ești fericit.

HEINRICH: Îți spun că-i zi de sărbătoare; noaptea asta am dormit. Haide, surioară, zîmbește-mi: port iubire tuturor oamenilor, în afară de unul, și vreau ca toată lumea să fie mulțumită. (*Brusc.*) Du-te, cheamă-l. (*Ea nu se mișcă.*) Haide! Nu-l face să aștepte.

HILDA: Nu te așteaptă.

HEINRICH: Ei! Mă surprinde. Sîntem prieteni, el și cu mine, și pun rămășag că s-a dichisit ca să mă primească.

HILDA: Crață-l. Ia-ți buchetul înapoi și pleacă.

HEINRICH (*către Diavol*): Auzi?

HILDA: Lasă-mă cu Diavolul tău, nu cred în el.

HEINRICH: Nici eu.

HILDA: Atunci?

HEINRICH (*ride*): Ha! Ha! Ha! Ești o copilă.

HILDA: Cel ce ți-a greșit nu mai este; e mort pentru lume. Nici măcar nu te-ar recunoaște; și nici tu, știu bine, nu l-ai recunoaște. Tu cauți un om și vei găsi un alt om.

*uuw*ULUL ȘI BUNUL DUMNEZEU ♦ 327

HEINRICH: Voi lua ce găsesc.

HILDA: Cruță-l, te rog din inimă. De ce-ai vrea să-mi faci rău mie, care nu ți-am făcut nimic?

HEINRICH: Nici nu mă gândesc să-ți fac rău; îmi plăci foarte mult HILDA: Prin fiecare rană pe care ai să i-o faci, voi singera eu. HEINRICH: îl iubești? HILDA: Da.

HEINRICH: Va să zică poate fi iubit? Ce hazliu. (*Rîde.*) Cît despre mine, au încercat mai mulți. Dar fără să reușească. El te iubește?

HILDA: M-a iubit cîtă vreme s-a iubit pe sine însuși. HEINRICH: Dacă te iubește, o să-mi pară mai puțin rău de suferința ta.

HILDA: Iartă-i greșelile și Dumnezeu ți le va ierta pe ale tale. HEINRICH: Dar n-am poftă deloc să mă ierte Dumnezeu. Osînda își are părțile ei bune, totul e să te înveți cu ele. Eu m-am învățat. Nu sînt încă în iad și totuși mi-am dobîndit de pe acum micile obișnuințe de acolo. HILDA: Sărmanul de tine!

HEINRICH (*mînios*): Nu! Nu! Nu! Nu sînt sărman! Sînt fericit, îți spun că sînt fericit. (*Pauză.*) Hai, cheamă-l. (*Ea tace.*) E mai bine să-l chemi tu: îl va surprinde să mă vadă. Nu vrei? Am să-l chem deci eu. Goetz! Goetz! Goetz! HILDA: Nu e aici. HEINRICH: Unde e?

HILDA: În pădure. Uneori stă acolo săptămîni de-a rîndul. HEINRICH: Departe de aici? HILDA: La douăzeci și cinci de leghe. HEINRICH (*către Diavol*): O crezi? (*începe să asculte și să șoptească*) Da. Da. Da. (*Zîmbește viclean. Apoi.*) Atunci, cum pot să-l găsesc?

HILDA: Caută, bunule preot, caută. Tovarășul tău o să știe să te călăuzească.

HEINRICH: Dumnezeu să te aibă în pază, surioară. (*Către Diavol.*) Hai, să mergem!

Pleacă. Hilda rămîne singură și-l urmărește cu pri

>nvîrea.

'JCCUI--i aus ucu.

Scena II

HILDA, GOETZ

Goetz intră, ținînd un bici în mîna dreaptă, un ulcior în nuna stingă. Arată istovit.

GOETZ: Cine mă strigă? (*Hilda nu răspunde.*) A fost cineva aici

și m-a strigat. I-am auzit vocea. HILDA: Întotdeauna auzi voci cînd postești. GOETZ: De unde-s florile astea? HILDA: Le-am cules. GOETZ: Nu ți se întîmplă des să culegi flori. (*Pauză.*) În ce zi

sîntem? Ce zi a anului e astăzi? HILDA: De ce mă-ntrebi? GOETZ: Cineva trebuia să vină în toamna asta. HILDA: Cine? GOETZ: Nu mai știu. (*Pauză.*) Spune, în ce zi sîntem? Ce zi și

ce lună? HILDA: Crezi că țin socoteala zilelor? Nu mai este decît una

singură, mereu aceeași care reîncepe: ne e dată în zori și ne

e luată noaptea. Tu ești un ceasornic oprit care arată mereu

aceeași oră. GOETZ: Oprit? Nu, sînt înainte. (*Scutură ulciorul.*) Auzi?

Plescăie. Apa face o muzică îngerească: în gîtlej am iadul,

iar în urechi am raiul. HILDA: Cît e de cînd n-ai mai băut? GOETZ: Trei zile. Trebuie să mă țin tare pînă

mîine. HILDA: De ce pînă mîine? GOETZ (*rîzînd cu un aer idiot*): Ha! Ha! Trebuie! Trebuie!

(*Pauză. Agită ulciorul.*) Pleosc, pleosc. Ai? Nu cunosc un

zgomot mai neplăcut pentru un om care moare de sete.

ȘI BUNUL DUMNEZEU ♦ 329

HILDA: Desfată-te, răzgîie-ți poftele. Să bei cînd ți-e sete ar fi prea simplu! Dacă n-ai întreține mereu o ispită în sufletul tău, ai fi în primejdie de-a uita de tine.

GOETZ: Cum aș putea să mă înving dacă nu m-aș ispiti?

HILDA: O, Goetz, e cu puțință să crezi că trăiești această zi pentru prima oară? Ulciorul, plescăitul apei, aceste buze arse, cu pieleți albicioase, le știu pe toate pe de rost. Tu nu știi ce urmează să ți se întîmple?

GOETZ: Mă voi ține tare pînă mîine dimineață. Afîta tot.

HILDA: N-ai reușit niciodată să te ții tare pînă la capăt de ce ți-ai pus în gînd, fiindcă-ți impui încercări prea lungi. Ai să scuturi ulciorul ăsta pînă o să cazi. Și cînd o să fii întins pe jos, am să-ți dau eu să bei.

GOETZ: Vrei să vezi ceva nou? Poftim. (*înclează ulciorul.*) Florilor le e sete. Beți, floricelelor, beți-mi apa.

Cerul să vă fie oaspete în gîtlejurile voastre de aur. Vezi cum renasc. Pămîntul și plantele îmi primesc darurile; numai oamenii mi le resping. (*Răstoarnă ulciorul.*) Iată, nu mai e chip să beau. (*Rîde și repetă cu greutate.*) Nu mai e chip... nu mai e chip...

HILDA: Oare-i voia lui Dumnezeu să te zaharisești?

GOETZ: Sigur că da. Trebuie să nimicim omul, nu-i așa? (*Aruncă ulciorul.*) Ei, mai dă-mi să beau acum, să te vedem. (*Cade.*)

HILDA (*îl privește cu răceală, apoi începe să rida*): Puteai să-ți închipui că am întotdeauna apă pusă deoparte: te cunosc. (*Se duce să aducă un ulcior cu apă, se întoarce cu el, ridică capul lui Goetz.*) Hai, bea!

GOETZ: Abia mîine.

HILDA: Dumnezeu te vrea smintit și zaharisit, dar nu mort. Trebuie să bei deci.

GOETZ: Tremură Germania de frica mea și iată-mă întins pe spate ca un sugaci pe mîna unei dădace. Ești mulțumit, Doamne? Și cunoști oare mai mare ticăloșie decît a mea? Hilda, tu care le prevezi pe toate, știi ce urmează după ce mi-am potolit setea?

▼ JCiii-raui t

HILDA: Da, știu, jocul cel mare, ispita cărnii: ai să vrei să te culci cu mine.

GOETZ: Și totuși vrei să beau? HILDA: Da.

GOETZ: Dacă m-ăș arunca asupra ta? HILDA: În starea în care ești? Lasă, totul merge după tipic, ca la liturghie: ai să răcnești înjurături și măscări și apoi, pînă la urmă, ai să te biciuiești. Bea! GOETZ (*luînd ulciorul*): încă o înfrîngere. (*Bea.*) Trupul e o stricăciune. (*Bea.*)

HILDA: Trupul e bun. Stricăciune ți-e sufletul. GOETZ (*punînd ulciorul jos*): Mi-a trecut setea; mă simt golit.

(*Pauză.*) Mi-e somn. HILDA: Dormi. GOETZ: Nu, de vreme ce mi-e somn. (*Se uită la ea.*) Arată-ți

sîinii. (*Ea nu se mișcă.*) Hai, arată-mi-i, ispitește-mă; fă-mă

să-mi ies din minți de dorință. Nu! Ah, bestie, de ce? HILDA: Pentru că te iubesc. GOETZ: înfierbîntă-ți dragostea ca fierul roșu, înfige-mi-l în

inimă, să sfîrșie și să fumege! Dacă mă iubești, trebuie să mă

schingiuiesti. HILDA: Sînt a ta: de ce să fac din trupul meu o unealtă de

schingiuire? GOETZ: Dacă ai vedea ce-i în mine, mi-ai zdrobi capul. În el e

un întreg sabat în care tu ești toate vrăjitoarele. HILDA (*rizînd*): Te lauzi.

GOETZ: Aș vrea să fii o vită ca să te-ncalec ca o vită! HILDA: Cît suferi că ești om! GOETZ: Nu sînt om, nu sînt nimic. Numai Dumnezeu este.

Omul e o iluzie optică. Te scîrbesc, ai? HILDA (*liniștită*): Nu, de vreme ce te iubesc. GOETZ: Nu vezi că

încerc să te înjosesc? HILDA: Ba da, fiindcă sînt bunul tău cel mai de preț. GOETZ (*cu mînie*): Nu joci

după toate regulile. HILDA: Nu, nu joc după toate regulile.

: Atîta vreme cît vei rămîne alături de mine, nu mă voi simți cu totul spurcat. : De aceea și rămîn.

Goetz se ridică cu greu.

GOETZ: Dacă te-ăș lua în brațe, m-ai respinge?

HILDA: Nu.

GOETZ: Chiar dacă vin spre tine cu inima plină de scîrboșenii?

HILDA: Dacă îndrăznești să te apropii de mine, înseamnă că inimă ți-e curată.

GOETZ: Hilda, cum se pot iubi oamenii fără rușine? Păcatul desfrînării e cel mai urît.

HILDA: Uită-te la mine, privește-mă bine, vezi-mi ochii, buzele, pieptul și brațele: sînt eu păcat?

GOETZ: Ești frumoasă. Frumusețea e Răul.

HILDA: Ești sigur?

GOETZ: Nu mai sînt sigur de nimic. (*Pauză.*) Dacă-mi potolesc dorințele, păcătuiesc, dar mă slobozesc de ele; dacă le înfrînez, ele mi se-ntind ca putregaiul peste sufletul întreg... Se lasă seara; în amurg trebuie să ai vederea ageră ca să-l deosebești pe Bunul Dumnezeu de Diavol. (*Se apropie de ea, o atinge cu nuna și se depărtează brusc.*) Să mă culc cu tine sub ochiul lui Dumnezeu? Nu, nu-mi plac orgiile în trei. (*Pauză.*)

Dacă-ăș ști undeva o noapte destul de adîncă pentru a ne ascunde de privirea lui...

HILDA: Dragostea e o astfel de noapte: pe oamenii care se iubesc Dumnezeu nu-i mai vede.

Goetz șovăie, apoi se dă înapoi.

GOETZ: Dă-mi ochii linxului din Beoția pentru ca privirea mea să pătrundă sub această piele. Arată-mi ce se ascunde în aceste nări și în aceste urechi. Eu care mă scîrbesc de orice atingere cu gunoiul, cum pot dori să strîng în brațe însuși sacul cu gunoaie?

HILDA (*cu violență*): în sufletul tău sînt mai multe scîrnăvii decît în trupul meu. Urîciunea și murdăria cărnii sînt în sufletul tău. Eu n-am nevoie de privirea linxului; te-arn îngrijit, te-am spălat, am cunoscut mirosul tău cînd aveai friguri. Am încetat oare să te iubesc? Cu fiecare zi ce trece semeni mai' mult cu stîrvul ce vei fi și tot te iubesc. Dacă mori, mă voi întinde lîngă tine și voi rămîne alături de tine pînă la urmă, fără mîncare, fără băutură, vei putezi în brațele mele și te voi iubi ca hoit; căci nu iubești nimic dacă nu iubești tot.

GOETZ (*întinzîndu-i biciul*): Biciuiește-mă. (*Hilda dă din umeri.*) Hai, biciuiește-mă, răzbună prin mine moartea Catherinei, tinerețea ta pierdută și pe toți oamenii care au pierit în flăcări din pricina mea.

HILDA (*izbucnind în ris*): Da, am să te biciuiesc, călugăr afurisit, am să te biciuiesc, pentru c-ai distrus dragostea noastră.

Ia biciul. GOETZ: Peste ochi, Hildă, peste ochi.

Scena III ACEIAȘI, HEINRICH

HEINRICH: Biciuîți! Biciuîți! Faceți ca și cum n-aș fi de față. (*Se apropie. Către Hilda.*) Tovarășul mi-a suflat la ureche să dau o raită și apoi să mă-ntorc încetîșor. Pe el nu-l înșală nimeni, știi bine. (*Către Goetz.*) Dînsa voia să ne împiedice j să ne revedem. E adevărat că nu mă așteptai?

GOETZ: Eu? Număram zilele.

HILDA: Le numărai? Oh, Goetz, m-ai mințit. (*Se uită la el.*) Cei ai? Ochii-ți strălucesc, nu mai ești același.

GOETZ: E bucuria revederii.

HILDA: Ciudată bucurie; o să-ți facă tot răul de care e în stare, j

ui! v *UL-Ui, ȘI BUHUL DUMNEZEU* ♦ 333

GOETZ: E o dovadă că mă iubește. Ești geloașă, așa-i? (*Ea nu răspunde. Goetz se întoarce spre Heinrich.*) Florile astea, tu le-ai cules?

HEINRICH: Da, pentru tine. GOETZ: Mulțumesc. (*Adună buchetul de jos.*) HEINRICH: La mulți ani,

Goetz! GOETZ: La mulți ani, Heinrich! HEINRICH: Probabil că vei muri în noaptea asta. GOETZ:

Adevărat? De ce? HEINRICH: Te caută niște țărani ca să te omoare. M-am văzut

silit să vin fuga ca să le-o iau înainte. GOETZ: Să mă omoare? Drace! îmi fac mare cinste, credeam

că sînt cu desăvîrșire uitat. Și de ce vor să mă omoare? HEINRICH: Joia trecută, în cîmpiă de la

Gunsbach, baronii au

ciopîrțit oștirea lui Nasty. Douăzeci și cinci de mii de morți;

cei ramași sînt puși pe fugă. Peste două, trei luni răscoala va

fi înăbușită.

GOETZ (*cu violență*): Douăzeci și cinci de mii de morți! Nu trebuia să deă bătălia asta. Nerozii! Ar fi trebuit... (*Se potolește.*) La dracu! Ne-am născut ca să murim. (*Pauză.*) Și, bineînțeles, mi se pun toate în cîrcă?

HEINRICH: Ei zic că tu ai fi împiedicat măcelul dacă primeai să te pui în fruntea oștirii. Fii mulțumit, ești omul cel mai urît din Germania.

GOETZ: Dar Nasty? E pe fugă? Prins? Mort?

HEINRICH: Ghicește.

GOETZ: Du-te-n... (*Se cufundă în gînduri.*)

HILDA: Țăranii știu că e aici?

HEINRICH: Da.

HILDA: Cine le-a spus? Tu?

HEINRICH (*arătînd spre Diavol*): Nu eu; el.

HILDA (*cu blîndețe*): Goetz! (*își pune mîna pe brațul lui.*) Goetz!

GOETZ (*tresare*): Ei! Ce e?

HILDA: Nu poți să mai rămîi aici.

GOETZ: Și de ce nu? Totul trebuie plătit, nu?

HILDA: Nu ai de plătit nimic; nu ești vinovat.

GOETZ: Nu-ti băga nasul unde nu-ți fierbe oala.

HEINRICH: Treaba asta mă privește și pe mine. Goetz, trebuie să pleci.

GOETZ: Să plec, unde?

HEINRICH: Oriunde, numai să fii la adăpost. N-ai dreptul să-i lași să te omoare.

GOETZ: Nu.

HILDA: Ar însemna să măsluiești cărțile.

GOETZ: A, da, să le măsluiesc... Ei, și ce? N-am măsluit cărțile toată viața mea? (*Către Heinrich.*) Hai, începe-ți rechizitoriul; acum e momentul potrivit, sînt copt.

HEINRICH (*arătînd spre Hilda*): Spune-i să plece.

HILDA: N-ai decît să vorbești de față cu mine, n-am să-l părăsesc.

GOETZ: Are dreptate, Hilda. Pricina asta nu trebuie judecată în văzul lumii.

HILDA: Care pricină?

GOETZ: A mea.

HILDA: De ce îngădui să fii judecat? Alungă-l pe preotul ăsta și apoi să plecăm din sat.

GOETZ: Hilda, am nevoie să fiu judecat. În fiecare zi, în fiecare ceas mă osîndesc singur, dar nu izbutesc să-mi dovedesc nimic, pentru că mă cunosc prea bine ca să mă încred în mine. Nu-mi mai văd sufletul fiindcă stau cu nasul în el; trebuie ca cineva să-mi împrumute ochii lui.

HILDA: Ia ochii mei.

GOETZ: Nici tu nu mă mai vezi: mă iubești. Heinrich nu mă poate suferi, deci mă poate convinge; cînd gîndurile mele vor ieși din gura lui, o să cred în ele.

HILDA: Îmi făgăduiești că, dacă plec acum, ai să fugi cu mine pe urmă?

GOETZ: Da, dacă-mi cîștig procesul.

HILDA: Știi bine că ești hotărît să-l pierzi. Adio, Goetz! (*Se duce la el, îl sărută și iese.*)

LSIS\Y KJI^ULJ \$1 JOUiyuL.UUJVUV&ZJIU * 35

Scena IV GOETZ, HEINRICH

GOETZ (*aruncă buchetul*): Repede, apucă-te de treabă! Fă-mi tot răul de care ești în stare.

HEINRICH (*privindu-l*): Nu mi te închipuiam așa.

GOETZ: Curaj, Heinrich, e o treabă ușoară. Jumătate din mine e părtașă cu tine împotriva celeilalte jumătăți. Hai, cerce-tează-mă pînă-n ființa mea, de vreme ce ființa mea e în cauză.

HEINRICH: E deci adevărat că vrei să pierzi?

GOETZ: Nu, nu-ți fie frică. Doar că-mi place mai mult deznădejdea decît îndoiala.

HEINRICH: Ei atunci... (*Pauză.*) Așteaptă: am un gol în memorie. Mi se întîmplă să am asemenea clipe de uitare; o să-mi aduc aminte. (*Umblă de colo pînă colo.*) Și totuși îmi luasem toate precauțiile; azi-dimineață am revăzut totul în capul meu... E din vina ta. Nu ești așa cum ar trebui să fii. Trebuia să te gălesc cu o cunună de trandafiri, cu ochii triumfători; ți-aș fi dat jos cununa și ți-aș fi ciopîrțit triumful; la urmă ai fi căzut în genunchi... Unde ți-e trufia? Unde ți-e îngîmfarea ta obraznică? Ești pe jumătate mort. Ce plăcere vrei să-mi faci să-ți dau lovitura de moarte? (*Cu furie.*) Ah! Nu sînt încă destul de rău.

GOETZ (*rișînd*): Ești încordat, Heinrich, destinde-te, ia-ți răgazul necesar.

HEINRICH: Nu-i nici o clipă de pierdut. Îți spun că vin în urma mea. (*Către Diavol.*) Suflă-mi, suflă-mi; ajută-mă să-l urăsc de aproape. (*Pîngăreț.*) Nu-i niciodată aici cînd are omul nevoie de el.

GOETZ: Las' că-ji suflu eu. (*Pauză.*) Pămînturile.

HEINRICH: Pămînturile?

GOETZ: Am făcut rău că le-am dat?

HEINRICH: Ah, pămînturile... Dar nu le-ai dat; nu poți să dai decît ceea ce ai.

GOETZ: Că bine zici! Posesiunea e o prietenie între om și lucruri; dar în mîna mea toate lucrurile urlau. N-am dat

nimic. Am citit în public un act de donație, asta-i tot. Totuși, preotule, dacă e adevărat că nu mi-am dat pămînturile, e adevărat și că țărani nu le-au primit. Ce ai de răspuns?

HEINRICH: Nu le-au primit, de vreme ce nu le pot păstra. Cînd baronii vor fi năvălit peste întreg domeniul și vor fi așezat un tînăr văr de-al lui Conrad în castelul Heidenstammilor, ce va fi rămas din toată năluca?

GOETZ: Ei bravo! Nici date, nici primite: așa e mai simplu. Băncuțele Diavolului se schimbau în frunze moarte cînd oamenii voiau să le cheltuiască, așa zice basmul; binefacerile mele seamănă cu ele; cînd le iei în mînă, se schimbă în leșuri. Dar intenția, totuși? Ce zici? Dacă am avut într-adevăr intenția să fac bine, nici Dumnezeu, nici Diavolul n-ar putea să mi-o răpească. Hai, atacă intenția. Roade din ea.

HEINRICH: Nu-mi va veni greu. Cum nu puteai să te bucuri de aceste bunuri, ai vrut să te ridici deasupra lor, prefăcîndu-te că te despoi de ele.

GOETZ: O, voce de bronz, vestește, vestește-mi gîndurile. Nu mai știi dacă te ascult pe tine sau dacă vorbesc eu. Așadar, totul n-a fost decît minciună și comedie? N-am făptuit: am făcut gesturi. Ah, preotule, tu mă scarpini unde mă mănîncă. Și apoi? Și apoi? Ce a mai făcut măscăriciul? Ei hai, îți pierzi suflul cam repede.

HEINRICH (*molipsit de frenezia lui Goetz*): Ai dăruit ca să nimicești.

GOETZ: Ai pus degetul pe rană! Nu mi-a ajuns că l-am asasinat pe moștenitor...

HEINRICH (*același joc*): Ai vrut să se aleagă praful din moștenire.

GOETZ: Am ridicat pe brațele întinse vechiul domeniu al Heidenstammilor...

HEINRICH (*același joc*): Și ai dat cu el de pămînt, ca să se facă țandări.

GOETZ: Am vrut ca bunătatea mea să fie mai pustiitoare decît năravurile mele.

: Și ai izbutit: douăzeci și cinci de mii de cadavre! Într-o singură zi de virtute ai făcut mai mulți morți decît în treizeci și cinci de ani de păcătoșenie.

GOETZ: Mai adaugă că acești morți erau nevoiași; chiar aceiași cărora m-am prefăcut că le dăruiesc avutul lui Conrad!

HEINRICH: Păi de! I-ai urît dintotdeauna.

GOETZ (*ridicînd pumnul*): Cîine! (*Se oprește și începe să rîdă.*) Am vrut să te lovesc; e semn că spui adevărat. Ha, ha! Iată unde mă apasă samarul, dă-i înainte! Învinuiește-mă că mi-au fost urîți nevoiașii și că m-am folosit de recunoștința lor ca să-i robesc. Altădată siluiam sufletele prin schingiuire, acum le siluiesc făcînd Binele. Am făcut din satul acesta un buchet de suflete ofilite. Bieții oameni, ei mă maimuțureau, iar eu maimuțureau virtutea; au murit ca niște mucenici fără rost, fără să știe de ce. Ascultă, popă: trădasem pe toata lumea, și pe fratele meu, dar pofta mea de trădare nu se potolise: atunci, într-o noapte, în fața zidurilor Wormsului, am născocit ceva nou: să trădez Răul, iată toată povestea. Numai că, vezi tu, cu Răul nu te joci, nu se lasă el trădat așa de ușor; din păhărelul cu zaruri n-a ieșit Binele, ci un Râu și mai rău. Dar ce are a face! Monstru sau sfînt, puțin îmi păsa ce eram, numai neom să fi fost. Spune, Heinrich, spune că eram nebun de rușine și am vrut să se minuneze Cerul ca să scap de disprețul oamenilor. Haide! Ce aștepți? Vorbește! A, e adevărat, nu vrei să vorbești; căci a ta e vocea care-mi iese mie din gură. (*Imitîndu-l pe Heinrich.*) Nu ți-ai schimbat pielea, Goetz, ți-ai schimbat doar vorbele. Urii de oameni i-ai zis iubire, și poftai turbate de a nimici i-ai zis dărnicie. Dar ai rămas același, același: nimic alta decît un bastard. (*Reluîndu-și vocea firească.*) Doamne, mărturisesc că adevăr grăiește învinovățitul, își recunoaște vina. Mi-am pierdut procesul, Heinrich. Ești mulțumit? (*Se clatină și se reazemă de zid.*)

HEINRICH: Nu.

GOETZ: Ești greu de mulțumit.

HEINRICH: O, Doamne, asta să fie oare izbînda mea? Ce tristă e!

GOETZ: Ce ai să faci cînd voi fi murit? O să-ți lipsesc.

HEINRICH (*arătînd spre Diavol*): Țasta o să-mi dea destul de furcă. N-o să am timp să mă gîndesc la tine.

GOETZ: Ești sigur cel puțin că vor să mă omoare?

HEINRICH: Sigur.

GOETZ: Ce oameni cumsecade. O să-mi întind grumazul să mi-l taie, și totul se va sfîrși: bună descotorosire pentru toată lumea.

HEINRICH: Nimic nu se sfîrșește niciodată.

GOETZ: Nimic? A, da, mai e iadul. Ei bine, o să fie o schimbare pentru mine.

HEINRICH: N-o să fie nici o schimbare: doar ești și acum în iad. Cumătrul m-a învățat (*arătînd spre Diavol*) că pămîntul e părelnic: există Raiul și Iadul, și cu asta punct. Moartea e o glumă năfîngă bună de păcălit familia răposatului, pentru el însă totul continuă.

GOETZ: Totul va continua și pentru mine?

HEINRICH: Totul. Te vei bucura de tine toată veșnicia. (*Pauză.*)

GOETZ: Ce aproape mi se părea Binele cînd eram nelegiuit. N-aveam decît să întind mîna după el. Am întins-o și s-a schimbat într-o adiere. Va să zică nu-i decît o nălucire? Heinrich, Heinrich, Binele este oare cu puțință?

HEINRICH: Ce veselă aniversare! Acum un an și o zi mi-ai pus aceeași întrebare. Și am răspuns: nu. Era noapte, rîdeai uitîndu-te la mine, spuneai: „Ești prins ca un șobolan în capcană”. După aceea ai ieșit de la strimtoare printr-o aruncătură de zaruri. Ei bine, iată: e noapte, o noapte cu totul asemănătoare, și cine e prins în capcană?

GOETZ (*făcînd pe măscăriciul*): Eu.

HEINRICH: Ai să ieși de la stîmtoare?

GOETZ (*încefînd să mai facă pe măscăriciul*): Nu. N-am să ies. (*Umblă de colo pînă colo.*) Doamne, dacă nu vrei să ne dăruiești puțința de a săvîrși Binele, de ce ai sădit în noi rîvna asta aprigă de a-l face? Dacă n-ai îngăduit să devin bun, cum se face că mi-ai luat pofta de a mai fi rău? (*Umblă de colo pînă colo.*) E ciudat totuși că nu e nici o ieșire.

HEINRICH: De ce te prefaci că-i vorbești? Știi bine că nu-ți răspunde.

GOETZ: Și de ce această tăcere? El care s-a arătat măgăritei pro-rocului, de ce refuză să mi se arate mie?

HEINRICH: Pentru că nu ești de luat în seamă. Chinuiește-i pe cei slabi sau schingiuește-te pe tine, sărută buzele unei desfrinate sau ale unui lepros. Mori de privațiuni sau de voluptate: lui Dumnezeu nici că-i pasă.

GOETZ: Atunci cine e luat în seamă?

HEINRICH: Nimeni; omul e neant. Nu face pe miratul: ai știut-o dintotdeauna. O știai cînd ai aruncat zarurile. Dacă nu, la ce-ai mai fi trișat? (*Goetz vrea să vorbească.*) Da, ai trișat, Catherine te-a văzut: ți-ai ridicat vocea ca să acoperi tăcerea lui Dumnezeu. Poruncile pe care te prefaci că le primești, singur ți le dai.

GOETZ (*pe gînduri*): Da, eu.

HEINRICH (*mirat*): Ei bine, da, tu însuși.

GOETZ (*același joc*): Eu singur.

HEINRICH: Da, îți spun. Da.

GOETZ (*ridicînd capul*): Eu singur, măi popă, ai dreptate. Eu singur. Mă rugam, mă milogeam să-mi dea

un semn, trimiteam vorbă în cer: nici un răspuns. Cerul nu-mi știe nici măcar numele. Mă întrebam în fiecare clipă ce-aș putea să *fiu* în ochii Domnului. Acuma știu răspunsul: nimic. Dumnezeu nu mă vede, Dumnezeu nu mă aude, Dumnezeu nu mă cunoaște. Vezi tu golul ăsta deasupra capetelor noastre? Acesta e Dumnezeu. Vezi tu spărtura asta în ușă? Acesta e Dumnezeu. Vezi groapa asta în pământ? E tot Dumnezeu. Tăcerea este Dumnezeu. Absența este Dumnezeu. Dumnezeu e singurătatea oamenilor. Nu eram decît eu: singur am hotărît Râul; singur am născocit Binele. Eu sînt cel care a măsluit cărțile, care a făcut minuni, care se învinovățește astăzi, eu singur sînt cel care poate să mă ierte; eu, omul. Dacă Dumnezeu există, omul este neant; dacă omul există... Unde fugi?

HEINRICH: Plec; nu mai vreau să am de-a face cu tine.

GOETZ: Așteaptă, popă, am să te fac să rîzi.

HEINRICH: Taci!

GOETZ: Dar nici nu știi încă ce vreau să-ți spun. (*Se uită la el și... brusc.*) Ba știi.

HEINRICH (*strigînd*): Nu e adevărat! Nu știu nimic, nu vreau să știu nimic.

GOETZ: Heinrich, am să-ți destăinui o păcăleală grozavă: Dumnezeu nu există. (*Heinrich se repede la el și-l lovește. Goetz ride sub lovituri și strigă.*) Nu există. Bucurie, lacrimi de bucurie! Aleluia! Nebunule! Nu mai da: Eu descătusez oamenii. Nu mai e Rai, nu mai e Iad: doar Pămîntul.

HEINRICH: Ah! Să mă osîndească de o sută de ori, de o mie de ori, numai să existe. Goetz, oamenii au spus că sîntem trădători și bastarzi, și ne-au osîndit. Dacă Dumnezeu nu există, nu mai e chip să scăpăm de oameni. Doamne, omul acesta a hulit, eu cred în tine, cred! Tatăl nostru care ești în ceruri, mai bine să fiu judecat de către o ființă eternă decît de semenii mei.

GOETZ: Cu cine vorbești? Ai spus adineauri că e surd. (*Heinrich se uită la el în tăcere.*) Nu mai e chip să scăpăm de oameni. S-au dus monștrii, s-au dus sfinții. S-a dus trufia. Nu există decît oameni.

HEINRICH: Oameni care nu vor să știe de tine, bastardule.

GOETZ: Eh! Am să mă descurc eu. (*Pauză.*) Heinrich, nu mi-am pierdut procesul: din lipsă de judecător, n-a avut loc. (*Pauză.*) Iau totul de la capăt.

HEINRICH (*tresărind*): Ce iei de la capăt?

GOETZ: Viața.

HEINRICH: Ar fi prea ușor. (*Se năpustește asupra lui.*) N-ai s-o iei de la capăt. S-a isprăvit: trebuie să închei socotelile încă de astăzi.

GOETZ: Lasă-mă, Heinrich, lasă-mă. Totul e schimbat, vreau să trăiesc. (*Se zbate.*)

HEINRICH (*stringîndu-l de gît*): Unde ți-e puterea, Goetz, unde ți-e puterea? Ce noroc că vrei să trăiești: ai să crape deznădăjduit! (*Goetz, cu puterile slăbite, încearcă în zadar să-l respingă.*) Fie ca toată partea ta de infern să încapă în această ultimă clipă.

GOETZ: Lasă-mă. (*Se zbate.*) Drace, dacă unul dintre noi trebuie să moară, apoi să fii tu acela. (*înfinge un cuțit în el.*)

HEINRICH: Ha! (*Pauză.*) Nu vreau să încetez să urăsc, nu vreau să încetez să sufăr. (*Cade.*) Nu va mai fi nimic, nimic, nimic. Iar tu, mîrne, vei vedea lumina zilei. (*Moare.*)

: Ai murit și lumea rămîne la fel de plină. Nimeni nu-ți vă duce lipsa. (*Ia florile și le aruncă peste cadavru.*) Comedia Binelui s-a încheiat cu o crimă; cu atît mai bine, cel puțin nu mai pot da înapoi. (*Strigă.*) Hilda, Hilda.

Scena V

HILDA, GOETZ S-a lăsat noaptea.

GOETZ: Dumnezeu a murit.

HILDA: Mort sau viu, n-are a face! E mult de cînd nu mă mai sinchisesc de el. Unde e Heinrich?

GOETZ: A plecat.

HILDA: Ți-ai cîștigat procesul?

GOETZ: Procesul n-a avut loc: îți spun că Dumnezeu a murit. (*O ia în brațe.*) Nu mai avem martori, sînt singurul care îți vede părul și fruntea. Cît ești de adevărată de cînd nu mai e el. Privește-mă, privește-mă tot timpul, lumea a orbit; dacă ți-ai întoarce capul, mi-ar fi teamă că mă risipesc în neant. (*Ride.*) în sfîrșit, singuri!

Lumini. Se apropie cîteva făclii.

HILDA: Iată-i; vin! GOETZ: Am să-i aștept. HILDA: O să te omoare.

GOETZ: Eh! cine știe! (*Pauza.*) Rămînem aici, simt nevoia să văd oameni.

Făcliile se apropie.

TABLOUL XI

Tabăra țăranilor

Scena I

KARL, VRĂJITOAREA, CEI DOI ȚĂRANI, apoi NASTY Vrajitoarea freacă țăranii cu o mîină de lemn.

NASTY (*intrînd*): Ce faci acolo?

VRĂJITOAREA: Cei pe care-i frec cu mîina asta de lemn devin

invulnerabili: împart lovituri, dar nu primesc nici una. NASTY: Aruncă mâna aia! (*Se îndreaptă spre ea.*) Haide, arunc-o! (*Vrăjitoarea se ascunde după Karl.*) Karl! Ai vreun amestec în treaba asta? KARL: Da. Las-o în voia ei. NASTY: Afîta vreme cît comand eu, căpeteniile nu-și vor minți ostașii.

KARL: Atunci ostașii o să se prăpădească laolaltă cu căpeteniile. NASTY (*către țărani*): Ștergeți-o de aici. *Țăranii ies. O pauză. Karl se apropie de Nasty.*

KARL: Nasty, tu șovăi și visezi, și între timp tot mai mulți dezertează. Oastea își pierde ostașii, așa cum un rănit își pierde sîngele. Trebuie să oprim hemoragia. Și n-avem dreptul să fim mofturoși cu privire la mijloacele pe care le întrebuițăm.

NASTY: Ce vrei să faci?

: Să dau ordin tuturor să se lase frecăți de această frumoasă copilă. Dacă se cred invulnerabili, n-o să mai fugă.

NASTY: Făcusem din ei oameni, tu îi schimbi în vite.

KARL: Mai bine vite care înfruntă moartea, decît oameni care șterg putina.

NASTY: Proroc al înșelăciunii și al mîrșăviei ce ești!

KARL: Ei bine, da, sînt un proroc mincinos. Dar tu, tu ce ești?

NASTY: Eu n-am vrut acest război...

KARL: Se poate, dar de vreme ce nu l-ai putut împiedica, înseamnă că Dumnezeu nu era cu tine.

NASTY: Nu sînt un proroc mincinos, ci un om pe care Dumnezeu l-a înșelat. Fă ce vrei. (*Karl iese cu Vrăjitoarea.*) Da, Dumnezeule, m-ai înșelat, căci m-ai lăsat să cred că sînt alesul tău; dar cum aş putea să te învinovățesc de minciună față de făpturile tale, și cum m-aș îndoi de iubirea ta, eu care port fraților mei iubirea pe care le-o port și îi mint așa cum îi mint?

Scena II NASTY, GOETZ, HILDA, *trei ȚĂRANI înarmați*

NASTY (*fără mirare*): Va să zică ați venit.

UN ȚĂRAN (*arătîndu-l pe Goetz*): Îl căutam ca să-i facem nițeluș seama. Dar nu mai e același om: își recunoaște . greșelile și zice că vrea să lupte în rîndurile noastre. Atunci iacă: ți-l aducem.

NASTY: Lăsați-ne. (*Țăranii ies.*) Vrei să lupți în rîndurile noastre? GOETZ: Da. NASTY: De ce? GOETZ: Am nevoie de voi. (*Pauză.*) Vreau să fiu un om printre oameni.

NASTY: Afîta tot? GOETZ: Știu: e lucrul cel mai greu. De aceea trebuie să încep cu începutul.

NASTY: Care e începutul?

GOETZ: Crima. Oamenii de azi se nasc ucigași, trebuie să-mi revendic partea mea din crimele lor dacă vreau să-mi dobîndesc partea din iubirea lor și din virtuțile lor. Voiam numai iubirea, pură: o neghiobie. A iubi înseamnă a urî același dușman: voi împărtăși deci ura voastră. Voiam Binele; o prostie; pe pămîntul ăsta și în vremurile astea, Binele și Răul sînt de nedespărțit: primesc să fiu rău ca să devin bun.

NASTY (*privindu-l*): Te-ai schimbat.

GOETZ: Și încă cum! Am pierdut pe cineva care mi-era drag.

NASTY: Pe cine?

GOETZ: Pe cineva pe care nu-l cunoști. (*Pauză.*) Cer să servesc sub ordinele tale ca simplu soldat.

NASTY: Nu accept.

GOETZ: Nasty!

NASTY: Ce vrei să fac cu un singur soldat cînd pierd cincizeci pe zi?

GOETZ: Cînd am venit spre voi, mîndru ca un bogătaş, m-ați respins, și pe bună dreptate, căci susțineam că aveți nevoie de mine. Dar astăzi vă spun că eu am nevoie de voi, și dacă mă respingeți, va fi pe nedrept, căci e nedrept să alungi cerșetorii.

NASTY: Nu te resping. (*Pauză.*) De un an și o zi, locul tău te așteaptă; ia-ți-l. Vei comanda oștirea.

GOETZ: Nu! (*Pauză.*) Nu m-am născut ca să comand. Vreau să mă supun.

NASTY: Foarte bine! Atunci îți poruncesc să te pui în fruntea noastră. Supune-te.

GOETZ: Nasty, sînt resemnat să ucid, sînt gata să mor dacă trebuie, dar nu voi trimite pe nimeni la moarte: acuma știu ce înseamnă să mori. Nu mai e nimic, Nasty, nimic: avem doar o viață.

HILDA (*impunîndu-i tăcere*): Goetz! Taci!

GOETZ (*către Hilda*): Da. (*Către Nasty.*) Conducătorii sînt singuri: eu vreau să fie oameni peste tot, în jurul meu, peste

mine, și să-mi ascundă cerul. Nasty, dă-mi voie să fiu oricine.

jsfASTY: Dar ești oricine. Crezi că un comandant valorează mai mult decât un alt om? Dacă nu vrei să comanzi, pleacă.

HILDA (*către Goetz*): Primește.

GOETZ: Nu. Treizeci și șase de ani de singurătate îmi ajung.

HILDA: Voi fi cu tine.

GOETZ: Tu, ești eu. Vom fi singuri împreună.

HILDA (*cu glas scăzut*): Dacă ești ostaș printre ostași, ai să le spui că Dumnezeu a murit?

.GOETZ: Nu.

HILDA: Ei vezi?

GOETZ: Ce să văd?

HILDA: Nu vei fi niciodată la fel ca ei. Nici mai bun, nici mai rău, dar altfel. Și dacă o să cădeți la înțelegeri, va fi printr-o neînțelegere.

GOETZ: L-am ucis pe Dumnezeu pentru că mă despărțea de oameni, și iată că moartea lui mă însingurează încă și mai tare. N-am să rabd ca acest leș uriaș să-mi otrăvească prietenii omenesți: la nevoie o să-mi dau drumul la gură.

HILDA: Ai. dreptate să le răpești încrederea?

GOETZ: Am să-i pregătesc încetul cu încetul. La capătul unui an de răbdare...

HILDA (*rîzînd*): Peste un an, nu zău, vom fi cu toții morți.

GOETZ: Dacă nu este Dumnezeu, de ce sînt singur, eu care aș vrea să trăiesc laolaltă cu toți?

Intră țărani împingînd înaintea lor Vrăjitoarea.

VRĂJITOAREA: Vă jur că n-o să vă doară. Dacă vă freacă

mîna asta, vă feresc de orice vătămare. ȚĂRANII: Te-om crede dacă îți dă voie și Nasty să-l freci.

Vrăjitoarea se apropie de Nasty. NASTY: Du-te dracului.

|

VRĂJITOAREA (*cu glas scăzut*): Din partea lui Karl: lasă-te în

voia mea că de nu, totul se duce pe copcă. NASTY (*cu voce tare*): Mă rog. Fă repede.

Ea îl freacă. Țăranii aplaudă.

UN ȚĂRAN: Freacă-l și pe călugăr.

GOETZ: Huideo!

HILDA (*cu blîndețe*): Goetz!

GOETZ: Freacă, frumoasă mea copilă, freacă tare de tot.

Ea îl freacă.

NASTY (*cu violență*): Plecați cu toții. Țăranii pleacă.

GOETZ: Pînă aici ai ajuns, Nasty?

NASTY: Da.

GOETZ: Va să zică, îi disprețuiești?

NASTY: Doar pe mine mă disprețuiesc. (*Pauză.*) Cunoști vreun caraghioslîc mai ciudat decât ăsta: eu, care urăsc minciuna, îmi mint frații ca să le insuflu curajul de a muri într-un război pe care îl urăsc.

GOETZ: Uite, Hilda, omul ăsta e la fel de singur ca și mine.

NASTY: Cu mult mai singur. Tu ai fost așa întotdeauna, dar eu, eu eram o sută de mii și nu mai sînt decât eu. Goetz, n-am cunoscut nici singurătatea, nici înfrîngerea, nici spaima și sînt fără apărare împotriva lor.

Intră un soldat.

SOLDATUL: Căpeteniile vor să-ți vorbească. NASTY: Să intre. (*Către Goetz.*) O să-mi spună că încrederea a pierit și că nu mai au nici o autoritate.

GOETZ (*cu voce puternică*): Nu. (*Nasty se uită la el.*) Suferința, spaima, remușcările sînt bune pentru mine. Dar tu, dacă suferi, se stinge ultima luminița: se face noapte. Primesc să conduc oastea.

Intră căpeteniile și Karl.

O CĂPETENIE: Nasty, trebuie să știi să pui capăt unui război. Oamenii mei...

NASTY: O să vorbești cînd o să-ți dau cuvîntul. (*Pauză.*) Vă anunț o veste care face cît o victorie: avem un conducător, și anume, pe cel mai mare căpitan de oști al Germaniei.

O CĂPETENIE: Pe acest călugăr?

GOETZ: Orice afară de călugăr! (*își aruncă rasa și apare îmbrăcat ca ostaș.*)

CĂPETENIILE: Goetz!

KARL: Goetz! Drace...

O CĂPETENIE: Goetz! Acum se schimbă lucrurile.

O CĂPETENIE: Ce să se schimbe, hai? Ce să se schimbe? E un trădător. Să vedeți numai dacă n-o să vă facă să cădeți într-o cursă nemaipomenită.

GOETZ: Apropie-te! Nasty m-a numit căpitan de oaste. Ai să te supui?

O CĂPETENIE: Mai bine crap.

GOETZ: Atunci crapă, frate! (*Îl înjunghie.*) *lită*, voi, ascultați! Primesc conducerea împotriva dorinței mele; dar n-o dau din mână. Credeți-mă, dacă există vreo puțință de-a câștiga acest război, îl voi câștiga. Vesteți îndată că orice oștean care va încerca să fugă va fi spânzurat pe loc. Vreau să am până di-seară situația întreagă a trupelor, armelor și proviziilor; veți răspunde cu capul pentru toate. Vom fi siguri de izbândă când oamenii voștri se vor teme de mine mai rău decât de dușman. (*Vor să vorbească.*) Nu, nici un cuvânt, duceți-vă. Măine îmi veți cunoaște planurile. (*Căpeteniile ies. Goetz împinge mortul cu piciorul.*) Iată că începe împărțirea omului. Frumos

început. Fie, Nasty, voi fi călău și casap. (*Are un moment de slăbiciune.*)

NASTY (*punându-i mina pe umăr*): Goetz...

GOETZ: Nu-ți fie teamă, am să mă țin tare. O să le inspir groază, de vreme ce nu e alt chip de-a le purta iubire; am să le dau porunci, de vreme ce nu e alt chip de a mă supune, voi rămâne singur cu cerul gol deasupra capului, de vreme ce nu am altă cale de a fi cu voi. Războiul ăsta trebuie făcut, și-l voi face.

Cortina